

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLÁS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit illető minden küldemények czimzandók.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK:

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden beigtatás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvezményt nyújt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Eféz. IV. 4.

Tartalom: Nemzeti egység és vallási egység. Széchy Károly. — Az áll. ig. Tanács üléséből. — Az erdélyrészi ref. kollégiumok tanárainak értekezlete Zilahon. Egy zilahi tanártól. — Kimutatás az 1882-ik évi államsegély kiosztásáról. — Különlélek. — Körözvények. — Hirdetések.

Nemzeti egység és vallási egység. *)

I.

A nemzet egész fiatalos rajongással lelkesedett a maga teljes egységeért, s annak megtestesítésekéül egy hatalmasan lüktető középpontért, mely mint szív a testben magában egyesítene s az ország különböző részei között közvetítene minden életet.

E rajongás szülte Széchenyi István gróf részint ujon-gással, részint megbántódással fogadott izgató iratait, melyek a nemzeti egységet politikai egyenlőséggel igyekeztek megvalósítani; e rajongás hozta létre azokat a gazdasági vállalatokat és társadalmi intézményeket, melyeket Pesten alapítottak s velők az egész hazára kívántak hatni; e rajongás érvényesült a tudományos akademiában, mely valamennyi jelesebb magyar író és költőt kebelébe gyűjtött s általok céljelatudatos és erős nemzeti irodalmat iparkodott kifejteni; e rajongás nyilatkozott az 1837/6-iki országgyűlésen, mely Magyarország és Erdély közt az uniót ismételve követelte, hogy a mint egy isten van az égben, úgy egy magyar haza legyen, mert kettőben nincs üdvösség; ¹⁾

*) Mutatványúl a szerzőnek „Vajda Péter élete és művei” című beces kötetéből. Szerk.

¹⁾ Kölcsey Ferencz: Minden munkái, Pest, 1860. VI. k. 83 l.

e rajongás behatott a vallás-felekezetek körébe s az egységnek még ott is számos szószólója akadt. A protestánsok. Luther és Kálvin táborában az Unió voltaképp mindég óhajítás tárgya volt, s azt mindenképpen előkészíteni törekedtek. Így 1774 óta, a mikor a magyarországi két protestáns felekezet egyetemes gyűlését szervezte, még inkább 1790 óta, a mikor az ágostai evangélikusok élére, mint egyetemes felügyelő, Balogh Péter állt — a két felekezet több alkalommal együtt tanácskozott; 1806-ban pedig együttes gyűlésében kimondotta, hogy ezen-túl a nyolcz superintendentia, minden évben, augusztus 20-kán Pesten, rendkívüli esetekben máskor és másutt, közgyűlést fog tartani, melynek célja: a protestáns egyház jogainak és szabadságainak egyesített erővel való védelme; s a közös egyetemes gyűlések folytak is mindaddig, a míg a helytartó-tanács 1818-ban rendeletileg meg nem szüntette azokat. ²⁾ Így a pataki főiskolában már 1800-ban a latin és német irodalom tanáranak lutheránust választottak, mert jónak látszott, hogy általa simuljanak a helvét val-lásbeli ifjak a Luther tanát követőkhez, hogy általa s a mindennapi társalkodás által enyészék lassanként el az idegenkedés, a mely a lelkek és szokások között létezett. ³⁾ Ujabbán pedig szinte napi kérdéssé lett. S most a vallási unio a nemzeti egység szükségszerű kiegészítőjének és biztosítékának levén feltüntetve, — előle a katolikus papi kar sem zárkozott el egészen. Innen szólalt meg a merész ál-madozó, Guzmics Izidor, ki nemes lelkével, egyetemes em-berszeretetével felülemelkedett a merev dogmákon s az egyesülést felekezete részéről is őszinte naiv hittel lehető-nek vallotta. ⁴⁾ A merész álmadozást Szikszai Benja-

²⁾ Hann Lajos: A magyarországi ágostai hitvallású evangélikusok egyetemes gyűlései és az egyetemes világi felügyelői hivatal. Budapest, 1883. 8, 18, 25 és 40 l.

³⁾ Hunfalvy Pál: Tanulmányai. Budapest, 1873. I. k. 37 l.

⁴⁾ Guzmics L. A keresztényeknek vallásbeli egyesületekről írt levelek. Pest, 1822.

min, makói református predikátor tovább szötte s a protestánsok és katolikusok felekezeti elnevezéseinek s különböző hitágazatainak jámbor összeegyeztetésével bebizonyította, hogy egy a vallásuk s egy a vallásbeli tudományuk.⁵⁾

S e rajongás ösztönözte a pesti lutheránus egyházközséget, mikor 1836-ban felszólította a pesti református felekezeti iskoláik egyesítése végett;⁶⁾ e rajongás lelkesítette Zay Károly grófot, mikor előbb a lapokban, azán az ágostai evangélikusok 1841-iki egyetemes gyűlésében a két felekezet unióját indítványozta: tekintettel arra, mert a régi óhajlás teljesítése immár országos eszmévé vált, mert az evangélikusok a reformátusokkal, mint a vallás alapjaiban és minden czikkelyeiben, az idők minden viszonyaságaiban, jó és balszerencsében, jogban és törvényekben osztályosaival egyesülni kívánnak; e rajongás ragadta el az egyetemes gyűlést, mikor az indítványt nemcsak elfogadta, hanem az éppen együtt levő reformátusokat az unióra fel is hívta, kik azt lelkesedéssel fogadták s az egyetemes gyűlés kívánságához képest bizottságot választottak az egyesülés rendjének és módjának kidolgozására. A közös bizottság elnöke előbb gróf Teleki József a későbbi erdélyi kormányzó, majd gróf Zay Károly, az eszme megpendítője lett.⁷⁾ E rajongás buzdította a két felekezeti, mikor a kerületekben az eszme iránt mozgalmat indított, s e rajongás szóllott a négy református superintendencia 1840-iki egyetemes gyűlésének ama határozatában, melyben kijelentette, hogy egy középponti református főiskolának nemcsak a saját felekezetére, hanem az egész hazára nézve is sok oldalú és messzeterjedő hasznairól meg van győződve s a terv megvalósítása iránt a szükséges lépéseket megteszi. A dunamelléki egyházkerület által kiküldött választmány 1841-ben, a főiskola szerveztének helyes megoldására kiirt pályázatában pedig egyenesen kimondja: hogy hazánkban közóhajlás nyilatkozván a két evangélikus felekezetnek iskolai egyesítése s teljes egybeolvadása iránt: a tervező terjeszse ki e pontra is figyelmét és adja véleményét: mikép eszközölthetnék a célba vett főiskolára nézve a két testvér felekezet között legczélszerűbben oly egyesülés, mely ne csupán anyagi érdekek egymásmellétételéből álljon, hanem benne előre elhintve legyen az annyira óhajtott s időtől várt vallási egybeolvadás magva, s így a felállítandó középponti főiskola e tekintetben is előkészítő intézetül szolgáljon.⁸⁾

A kérdésen nemcsak a pályázók gondolkodtak: a két

⁵⁾ Szikszai Benjámín: A római katolikus és protestáns keresztények között fennálló unió, Szeged, 1824.

⁶⁾ Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 1845. évfolyam 946 l.

⁷⁾ Haan Lajos: A magyarországi ágostai hitvallás és evangélikusok egyetemes gyűlései és az egyetemes világi felügyelői hivatal. Budapest, 1883. 64 s 150 l.

⁸⁾ A Pesten felállítandó protestáns főiskola tanítási rendét tervező Pályamunkák. A dunamelléki helyvét hitvallásu egyházkerület közgyűlése által 1841. július 1-sőjén kitéűzött jutalomkérdésre. Kecskemét, 1843. I. köt. VI. l.

felekezet legjobbjai megkísértették rajta erejüket. Alig indult meg 1842-ben a Török és Székács vállalata, a „Protestáns Egyházi és Iskolai Lap“, — gróf Zay Károly, Fáy András, Török, székács, Péterffy Albert, Baksai Dániel, Steinacker Gusztáv, Kun Bertalan stb. Siettek az egyesülést mindenfelől megvilágosítani; majd a két felekezet egyetemes gyűlései által, a gyakorlati megvalósítás munkálatára választott bizottság is összeült, és 1842. július 2-án tartott ülésében ünnepélyesen kijelentette: hogy óhajlja és akarja a magyarországi két evangélikus felekezet között az egyesülést mind anyagi, mind szellemi tekintetben létrehozni, békés úton, teljes méltányossággal, a két felekezet iskoláinak, testületeinek, lelkesebb egyéneinek közremunkálása, buzgótsága és példája által mozdítva elő. Egyszersmind kebeléből megbizta Schedius Lajost, Fáy Andrást, Polgár Mihályt és Székács Józsefet az unió tervének kidolgozásával és az egyházkerületeket a hangulat előkészítésével.⁹⁾

A pályázat ez alatt lejárt; az eredmény elég gazdagnak volt mondható. Tizenkét író versenyzett, kik közül hatnak munkája egészben vagy részben nyomtatásban is megjelent; hárman, névszerint: Hetényi János a magyar tudós társaság rendes tagja, Péterffy Albert nagy-enyedi professor s Vajda Péter, a magyar tudós társaság levelező tagja, csakugyan megfeleltek az egyesülés kérdésére. Róluk szólhatunk egyedül, minthogy csakis az ő dolgozataik láttak a magok egészében napvilágot. Hetényi János¹⁰⁾; kinek hecses értekezése a jutalmat elnyerte, gazdag történeti és irodalmi ismerettel szól a tárgyhoz, s a két testvér felekezet legsarkalatosabb vallási tételéig visszamenve, a különbségeket kiegyenlítani igyekszik s az uniót a legbuzgóbban sürgeti; annyival is inkább, mert a példák tanuskodása szerint lehetséges, bizonyítja a nassau unio 1817, a hanau 1818, a waldecki, pyrmoniti, badeni, lichtensteini, westpháli, a rajnai porosz és rajnai bajor földi egyesülés 1821 óta¹¹⁾; Péterffy Albert¹²⁾ rövid historiai visszapillantás után felsorolja a szerartási különbségeket, melyek az egybeolvadást eddigelő megakadályozták, s kimutatja az egyesülés lényegesebb feltételeit, melyek szerinte egytől-egyig meg vannak s végre részletesen beszél az egyesülés módjáról, mert az uniónak buzgó hive, meggyőződése szerint az ágostai és helvétiai vallástételek belbecsükre nézve igen egyek, a protestantismus elveit mindenik kimondja, s a biblia elleni tekintetének magát, mint emberi munka, mindenik alája veti.¹³⁾ Vajda Péter¹⁴⁾ úgy szólván csak pedzi a kérdést, lelke sokkal csapongóbb, semhogy a részletező apróságokban gyönyörködni tudna, sokkal fogékonyabb az álta-

⁹⁾ Protestáns Egyházi és Iskolai Lap. 1842 évfolyam 168 l.

¹⁰⁾ Pályamunkák. I. k. 183—208 ll.

¹¹⁾ Pályamunkák. I. k. 197 l.

¹²⁾ Ugyanaz. II. k. 103—113 ll.

¹³⁾ Pályamunkák. II. k. 113 l.

¹⁴⁾ Ugyanaz. II. k. 261 l.

lános igazságok iránt, semhogy a kicsinyes akadémokra tekinteni szeretne; az eszme megtestesülésében bizva egyszerűen, de mély meggyőződéssel és nyomatékos rövidséggel hangoztatja: mikép legszebb álmái közé tartozik, hogy e nemzet valaha az értelmesség, igazság és jog világánál egyesülni fog: egy lesz nyelvre, akaratra, tanra nézve.¹⁵⁾

(Második közlemény következik.)

Széchy Károly.

Az áll. ig. tanács üléseiből.

Kolozsvártt, 1883. márczius 11.

Jelen vannak: Főt. Nagy Péter püspök, mint elnök; dr. Jenei Viktor, dr. Szász Béla, Parádi Kálmán ig. tanácsosok; Bodor Antal titkár; Deák József pénztárnok; Szabó Ádám számvevő.

A külföldi egyetemen tanuló ref. papnövendékeket segélyező alapból, a három folyamodó közül, Berdo Sándornak 100, — Csulak Zsigmond és Bartha Dezső papjelölteknek 50—50 frt. segély utalványoztatik.

¹⁵⁾ Pályamunkák. II. k. 222 l.

T Á R C Z A.

Templomi imák.

— *Greifenstein Istvánról.* —

I.

Magán ima igehirdetés után.

Zendül az ének fenséges danája,
Ezer sziv és ajk egy imát robeg.
Szent lelked szállt a hajléknak alája
Uram, hol nép' id — összegyűltenek!
Ének, ima, a szent igének bája
Az égi jók e drága koronája,
A sziv baját oszolni engedik,
Fáradt lelkem szent kéjbe' rengetik. —

E szent örömnök mennyei becséért
Hálát hogy adjak néked Istenem!
Kegyelmekkel — szivem számos bűnéért —
Öröm napját hozod fel énnekem?
Mig kínos ágyba' szenved annyi sok,
Szent templomodba én eljárhatok,
Hol lelkem üdvöt mindig fellelem,
Mert itt, Atyám, igéddel vagy jelen! —

Oh szent Atyám, jóságos Istenem,
Érzem kegyelmed hozzám vajmi nagy,
Bár érdemetlenül, — jól téssz velem,
Bűnös fiadnak édes-atyja vagy!
Add, hogy igédnek éltető világa
Szivemből is a bűn-homályt kizárja, —
'S mig földi éltém útján lépdelek,
Mindenkoron téged dicsérjelek!

Néhai Koncz Sándor, volt igazgató tanácsi irnok, temetése költségeinek fedezésére nézve a pénztárnok útasittatik, hogy a megboldogult özvegyének, egyszer s mindenkorra, 50 frtot a közalapból adjon ki.

Az egyházkerület felügyelete alatt álló collegiumok közül, az 1881—82. évi zár-tudósítások alapján, a s.-szt.-györgyi „Székely Mikó“ tanoda előjárósága figyelmeztetik hogy a tantervtől eltérés s így a francia nyelv és gyorsírás tanításának a tantervbe felvétele nem engedhető meg. A zilahi tanodának egyik, 2 évvel ezelőtt megválasztott, s az egyházkerületi közgyűlés által feltételelesen megerősített tanára útasittatik a megerősítéséhez kötött tanári vizsga letételére.

A sz.-udvarhelyi collegium előjárósága útasittatik, hogy a Magyarosy-féle birtokrész után 9 éven át illetéktelenül fizetett egyenértéki adónak az ezen károsodás elűzője általi megtérítését eszközölje.

A gy.-fehérvári egyházmegyének a boros-bocsárd desolált egyházközség birtokára vonatkozó felterjesztése, melyben az ezen birtok jövedelmének fele részét az egyházmegyei közpóntár — és a más felét az egyházmegyei papi özvegy-árvai gyámintézet, alapítására kéri fordíttatni, a szükséges adatok hiánya okán, véglegesen nem láttathatván el: kéretnek a

A mag, melyet igéd szivembe hinte,
Élőfa légyen, — jó-gyümölcshező;
'S ha e fa földi életét leálte,
A mennybe' légyen újra viruló!
És eddig is, mig föld porában élek,
Engedd: gyakorta hajlékomba térjek, —
Hogy áldjalak éltémmel szüntelen!
Szent lelkeddel, Atyám, maradj velem!

Zendül az ének fenséges danája,
Ezer sziv és ajk egy imát robeg.
Szent lelked szállt a hajléknak alája
Uram, hol nép' id összegyűltenek! —
Ének, ima, a szent igének bája,
Az égi jók e drága koronája,
A sziv baját oszolni engedik,
Ujult lelkem szent kéjbe' rengetik.

I.

Közös ima igehirdetés után.

Szined előtt, lelkünk teljes hitével,
Atyánk, ma újra hozzád fordulunk;
Ki földünket kegyelmekkel betöltéd,
Áldott legyen neved mi általunk;
Légy áldva Isten, — mindeneknek atyja,
Tied legyen szivünknek indulatja!

Ki hozzánk jó — s mindig kegyes valál,
Maradj továbbra is kegyes, — Urunk!
A föld gyümölcsöt szolgáltatd javunkra,
Melyért öröm közt küzdve fáradunk!
Legyen a lelkünk örömnök hazája,
Ne dulja ezt fel a test nyavalyája.

további kiegészítő adatok s megrendeltetik a canonica portio haszonbérbe adása.

Réce-keresztúr desolált egyházközség eladott birto-
kai árának kamata a pánczélcehi papnak, az 1881-ik
év ápril 1-től számítva, kiutaltatik.

A bürkösi egyházközség fiatal ordejének eladása nem
engedélyeztetik.

A görgényi egyházmegye részéről br. Kemény György
Gyárfás Benedek, Bod Sándor és a tanítók részéről Ercse
Mihály egyházkerületi képviselőkké történt megválasztatása
igazolttatik.

Hátszegi lakós Háver József azon kérésének, hogy a
lakása mellett fekvő régi papi telekből 8 öl széles és 30 öl
hosszu helyet életében használhasson, mindkét telek halála
után úgy is az egyházközségre szállván, hely adatik.

A kamarai javadalomból a múlt évi egyházkerületi
közgyűlés' 46. jksz. értelmében a gy.-fehérvári egyházme-
gyében fennmaradt összeg iránt felterjesztés intéztetik az
egyházkerületi közgyűléshez, hogy a kövári — (142 frt 41 kr.)
és váradjai (61 frt 2 kr.) papokat illetett 203 frt 43 kr.
utalványoztassék, az 1882 és 1883 évek zsinati költségeiül
előlegezett kiadások részben leendő visszapótlása végett, a
közpénztár javára.

De mit használ, ha szívünk indulatja
Abban keresne állandó gyönyört,
Mi elmuló, 's a mit majd egykoron
Testünkkel együtt betakar a föld?
Örök gyönyört, — oh — csak a lélek adhat,
Szilárd hit által üdvünk itt fakadhat!

Azért, — Atyánk, szellem, legfőbb valóság,
Ki mindenek felett uralkodol,
Ki vagy, — voltál öröktől, — és leszesz,
Kinek lelked mindenütt otthonol,
Kinek szava világokat teremthet:
Szent lelkeddel szenteld meg életünket!

Szenteld, hogy lélekben járjunk előtted,
S tartsd meg, ha bölcsességed engedi!
Legyen öröm és üdv itt e világon,
Melynek útját bölcs céled rendezi!
Tartsd és szenteld meg, Atyánk életünket,
S közös öröme minden kedvesinket!

E hont is tartsa- 's áldja-szent kezed meg,
E hont, — a mely már annyit szenvedett;
Egyházunkat, — lelkünknek iskoláját, —
Fordisd rájuk kegyelmes képedet!
Szentelj meg mindent! Mi pediglen áldunk,
Kegyes Atyánk, — mi mennyei királyunk, —
S e' szent ohaj dobogtatja szívünk,
Hogy: „Jöjjön el országod „Istenünk“!

Kolozsvártt, 1883. márcz. 26.

Jelen vannak: Főt. Nagy Péter püspök, mint elnök;
br. Bánffy Albert, dr. Jenei Viktor, dr. Kolozsvári Sándor
igazgató tanácsosok; Bodor Antal titkár Deák József pénz-
tárnok; Szabó Ádám számvevő.

Balogh György ügyvédnek, a b. o. Sombori Elek jogutó-
dai ellen 2022 drb. ezüst huszas vagyis 707 frt 70 kr
tőke és járulékai iránti perben, az első foku bíróság által
hozott kedvező ítéletet illető jelentése: tudomásul vétetik.

Rákosi Lajos marosi h. esperes megerősítés végett
felterjeszti a m.-bándi egyházközség templom-építésére vo-
natkozó szerződéseit, a megerősítési feltételek megállá-
pítására áttétetnek a jogügyi bizottsághoz.

A m.-vásárhelyi collegium előljárósága a Pataki Ágotha
alapra vonatkozó jelentése alapján felhivatik, hogy nyújtson
felvilágosítást az iránt, hogy a jelzett hagyaték átruházta-
tott-e az alapítványos egyházközség javára s ezzel kaposo-
latban utasittatik, hogy a folyó éven kezdve ezen alapít-
ványi pénzalapról minden évben küldjén fel költségvetést és
szabályszerűen felszerelt számadást.

Tókos Sándor gy.-fehérvári esperes jelentést tesz a
m.-igeni egyházközségnek a hívek gondatlansága által elő-
idézett zilált anyagi helyzetéről s az egyházközség és az
egyháztagok között fennálló adósságos viszony miatt a szá-
madó-gondnok szabályszerű megválasztásának lehetetlenségé-
ről, ezen jelentés alapján t. esperes a fiának köteletségévé
tétetik a követelések biztosítása és felhajtatása s számadó
gondnokul oly egyén választása kivételesen megengedtetik,
ki az egyházközségnek adósa ugyan, de ezen tartozása sza-
bályszerűen biztosítva van és a kamatokat pontosan fizeti.

Benedek Ferencz küüllői esperes jelenti, hogy a kuty-
falvi egyházközség 4 h. 125 □ öl területű rétét vásárolt
a magyar államvasúttal igazgatóságától: tudomásul vétetik
s t. esperes afa. felhivatik a vásári szerződésnek a meg-
erősítési záradékkal ellátása végett felküldésére.

Vályi Elek n.-sajói dekan, Cserényi Dániel egyház-
megyei főgondnok és volt egyházközségi gondnok fellebezé-
sére adott fölvilágosítása alapján felhivatik, hogy a tőke
összeg és kamat hátrálékok menynységét adós féllal álla-
pítsa meg és azt zálogjogilag biztosítsa; a clenodiumok tűz-
biztonság tekintetéből továbbra is nevezett gondnok urnál ma-
radnak, ki felhivatik, hogy ezekről részletes elősmervényt
állítson ki, mely az egyházközség ládájába helyezendő el.

A m.-vásárhelyi collegium előljárósága föltérjesztése
folytán Göldner Nándor coll. pénztárnok a collegium segé-
lyezésére tett évi 10 frt 50 kr alapítványi kötelezettség
terhe alól feloldoztatik.

Ugyanezen coll. előljárósága értesítettik, hogy a makk-
falvi egyh. által a collegium segélyezésére tett 210 frt
alapítványi tőkéből 10 frtnak és az esedékessé vált 289 frt
20 kr kamathátrálékból 241 frt 20 krnak törlése a meg-
szabott fizetési feltételek pontos teljesítése esetén engedé-
lyeztetik.

Ugyanezen coll. előljárósága felterjesztésére, Hajdú
Mózes kir. járásbírónak engedélyeztetik, hogy a coll. javára

tett 100 frt alapítványi tőkéjét 50 frt készpénzzel egyszer s mindenkorra megválthassa.

A kövendi egyházközség tőkéjéből szabályellenesen elköltött összegre vonatkozólag, Kelecsényi Károly szebeni esperes felterjesztésével szemben, a korábban hozott határozat fenntartatik.

Balogh György ügyvéd a pénztárnoki kimutatás alapján utasított, hogy az egyházkerületnek a Décei Pál-féle 757 frt 43 kr. tőke és 95 frt 70¹/₂ kr. esedékessé vált kamat követelését per útján hajtsa fel.

Az egerbegyí egyházközségnek 4 szellér tőlek eladása, a vásári szerződés jóváhagyásának fenntartásával engedélyeztetik.

A n.-szebeni egyházközség azon kérelmének ellátása, hogy lelkésze a katonaság körül teljesített papi teendőikért 200 frt rendszeresített segélyben részesíttessék a conventi jegyzőkönyv megküldéséig függőben tartatik.

VIDÉKI ÉLET.

Az erdélyrészi ref. kollégiumok tanárainak értekezlete Zilahon.

(Márczius 18—20 napjain.)

Végre valahára!.. A mit 1879 óta annyira vártunk, teljesült: szerény körünkben üdvözölhattük a testvér tanodák képviselőit, szeretett kartársainkat, kiket első sorban az ügy-buzgalom, de némi részben a Szilágyság és a legtöbbször előtt közvetlenül még nem ismert iskolánk iránt való érdeklődés is hozott ide. Mindössze csak 17-en jöttek el, városunk, megyénk kedvezőtlen közlekedési viszonyai, a zord időjárás még a jelentkezők közül is sokat visszariasztott. Sajnálattal említem meg, hogy senki sem volt az értekezleten azok közül, kik az 1867-ki itteni első értekezleten részt vettek; valamint azt is, hogy a bejelentett értekezők közül négy maradt távol.

Többen kérdezték az értekezletet megelőzőleg: mire való e nem kevés költséggel járó összegyülekezések? Saját tapasztalatuk mondta meg rá az okok legnagyobbikát. Ők és mi méginkább teljes lelki örömmel láttuk, hogy a nagy közönség föl lett verve az átkos közönyösség álmából, érdeklődött a közügy-, érdeklődött főleg iskolánk iránt. Vajh! lesz-e sikere a jövőben, tart-e sokáig!?

De térjünk a dologra!

Virágvasárnap reggelén a tanoda köztermébe előértekezletre gyűltünk össze a tárgysorozat megbeszélése végett s aztán mindnyájan templomba mentünk. Istentisztelet után ismét az iskolába tértünk vissza, hol br. Wesselényi Miklós ifju buzgó főgondnokunk, lelkes hazafiás beszéddel nyitotta meg az értekezletet, felkérvén a tanácskozás további vezetésére Kerekes Sándor igazgató tanárt; nyomban az utóbbi üdvözölte melegen kartársainkat, s vázolta aztán terjedelmes szép beszédében a tanügy terén 1867 óta lefolyt mozgalmakat. Az értekezlet mindkét beszédnek jegyzőkönyvbe ígatását mondotta ki.

A jegyzőkönyv vezetésére elnöki ajánlatra megválasztottak: Somogyi Jenő s Kónya Ferencz fiait. Egy pár fontosabb ügy előkészítésére küldött aztán ki az értekezlet bizottságokat és pedig: a) az egyházkerületi közgyűlési tervben kiszabott tananyaghoz mért népiskolai hit- és erkölcs-tani, vezér- és tankönyv szerkesztése és kinyomtatása iránt javaslat tételre, Szakács Mózes elnökle alatt Hegedüs István, Baczó Gábor, Benke István, Török István, Lenárd József tagokból; b) a tanár-özvegy-árvai pénzalap megvizsgálására Páll Károly elnökle alatt Geréb M., Bod K., Vitus L., Benke I., Fogarasi A., és Berényi I. tagokból; c) a tanoda gyűjteményei, taneszközei stb. megvizsgálására Dózsa D. elnökle alatt Szakács M., Páll K., Bodor D., Bedőházi J., Benke István tagokból.— Az utolsó bizottság kiküldését Hegedüs javasolta, hogy ez, az eddig szokásos futó megtekintés helyett részletes vizsgálatot tartson s őszinte bíráló jelentését a tapasztaltakról írásban tegye meg. Hogy e bíráló jelentés, mely a végső zárt ülésben olvastatott fel, nem kedvezőtlen, sőt ellenkezőleg a taneszközökre nézve általában kedvező és elismerő volt, nagy örömeinkre szolgált.

A következő napi gyűlésnek fontos tárgya volt a tanoda legközelebbi történetének — 16 évről felolvasása Berényi János tanvezető tanár által. Az intézet életének egyik legfontosabb részét alkotja e korszak, miért is az értekezlet e korszakot részletesen tárgyaló mű kinyomtatását ajánlotta az előjáróságnak. A nap délutánját bizottsági ülések foglalták el.

Harmadik napon Fogarasi Albert, n.-enyedi s tanár olvasta fel „Fordítások használata az ó-kori classicusok tanításánál“ című értekezését. Ez eszmékkel megrakott érdekes felolvasás közel két órai vitát keltett, melyben többen között Dózsa D., Hegedüs I., Vitus L., Geréb M. és Szikszai L. isk. aligondnok vettek részt. Eredményként az értekezlet többsége kimondotta, hogy a silány iskolai fordítások feltétlenül kiküszöbölendők, míg a klasszikus műfordítások használatát éppen nem tartja eltiltandónak.

Most Kónya Ferencz zilahi s. tanár értekezése következett volna „A görögnyelv elemei tanításának módसरéről,“ de ez az értekező hirtelen közbejött betegsége miatt elmaradt.

A bizottsági jelentésekből megjegyzem itt a következőket: A népiskola számára irandó hit- és vallástani könyvek tárgyában kiküldött bizottság véleménye röviden ez: Tekintettel az egyházi törvények 89. §. 2. d. pontjára, bizassék a kérdés megoldása első sorban a zsinatra, esetleg a törvények 61 §. 1. pontja értelmében az egyetemes konventre s ha az igazgató tanács a két út közül egyiket sem fogadhatná el, ugy nyilvános pályázat, vagy egyeseknek adott megbízás útján állítandók elő a szükséges iskolai könyvek. Az értekezlet ily irányu feliratot intéz a mélt. áll. ig. tanácsshoz.

A tanári özvegy-árvai gyámintézet alapjának cselekvő állása, beleértve a 300 frt 1¹/₂ kr cselekvő hátralékot is,

1883. elején 30,366 frt 95 kr, mely összeg nagy része érték papirokban, kevesebb takarékpénztárban és magán-könyvben van elhelyezve. Kézpénz 58 frt 54¹/₂ kr. — Az 1882-ik évben dr. Szász Béla egy. tanár ur, néhai édes atyja Szász Károly nevének és emlékének megörökítésére 500 frt. nevértékű erd. földterhermentesítési kötvénnyel gyarapította nevezett alapot, miért az értekezlet jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz s ezt az alapítónak átiratban tudomására juttatni határozza. A gyámintézeti alap 1882. évi kiadása 11 segélyezett özvegy és árva részére 2703 frt 12¹/₂ kr volt. S végül megemlítem még, hogy az alap kezelését a folyó 1883. évvel Sárkány Ferencz kolozsvári tanár vette át, a volt buzgó pénztárnok Geréb Márton az ellenőri teendőkkel bizatván meg a kolozsvári tanári kar által.

Az indítványokra kerülvén a sor, Baczó G. terjedelmes indokolással javasolja az értekezlet idejének aug. 20—25-ikére való áttételét. Az értekezlet legfrissebben szerzett tapasztalatai alapján is magáévá teszi az indítványt elvben, de tekintettel az egyházkerületi közgyűlés tartásának mostani időszakára, jövőre is a virágvasárnapot tartja meg ez értekezlet idejéül.

Bod Károlynak nagyon időszerű indítványa folytán felkéretni határozatott a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés, hogy hassan oda czélszerű eszközökkel és módokkal, miszerint az egyházi törvények 99. §. értelmében a legatioba járástól eltiltott 7. és 8. oszt. növendékeink számára az eddigi tekintélyes segélynek legalább egy része megmentessék.

Hosszas vitát keltett Páll K. indítványa illetve kérdése: „a tanodáinknál fennálló magántanítói rendszer fentartandó-e továbbra is vagy megszüntetendő?” — Az értekezlet kimondja a reformálás szükségét s e reform alapját képező pozitív javaslat készítésével a jövő tanári értekezletre megbizza Dózsa Dénes fiait.

A jövő rendes tanári értekezlet helyéül Hegedüs István igazgató szives meghívása folytán Kolozsvár kitűzetvén s amaz értekezleten felolvasásokat tartani igyekezők (Benke Ist., Bedőházi J. és Bartha Zsigm.) számba vétetvén az értekezlet a tagok szives bucsu szavai után bezáratott. Vajha jó emlékekkel távoztak volna a mi kedves vendégeink!

Egy zilahi tanár.

KIMUTATÁS

az 1882-ik évi államsegély kiosztásáról.

(Folytatás.)

IV. Kolozs-kalotai egyházmegye.

1. Zsoboki egyházközség a demestikából kölcsönzött 500 frt három évi 6⁰/₀-os kamatjában 100 frt. 2. Ó-fenesi egyházközség papi lak építésére, takarékpénztári kezelés feltétele alatt 100 frt. 3. Ajtoni egyházközség torony építésre 132 frt. 4. Kórodi egyházközség a lévitai lak bevé-

zésére 30 frt. 5. Kajántói egyházközség tanítói alapra, takarékpénztári kezelés feltétele mellett 25 frt. 6. Balázs István járai lelkész 40 frt. 7. Sófalvi Miklós egeresi lelkész csekély fizetése pótlására 20 frt. 8. Domján János kajántói lelkész csekély fizetése pótlására 30 frt. 9. Fazakas Lajos n.-petri lelkész egyszer s mindenkorra 40 frt. 10. Sebestyén János 93 éves öreg, nyugalmazott lelkész 10 frt. 11. Deési Lőrincz közleplaki tanító egyszer s mindenkorra 20 frt. 12. Kálmán István egeresi tanító csekély fizetése pótlásául 15 frt. 13. Deési Domokos farnosi lévita egyszer s mindenkorra 15 frt. 14. Dévai Mihály bábonyi lévita csekély fizetése pótlásául 15 frt. 15. Tulogdi István m.-bikali tanító csekély fizetése pótlásául 15 frt. 16. Nyirő Lajos daróczi tanító csekély fizetése pótlásául 10 frt.

Összesen 607 frt.

V. Szilágy-szolnoki egyházm.

1. Kraszna-czegényi egyházközség temploma igazítására 50 frt. 2. Sülelmed-czikói tanító rendszeresített segély 100 frt. 3. Sülelmed-czikói tanító rendszeresített segély 40 frt. 4. Sz.-Valkóra beszolgáló lelkész rendszeresített segély 50 frt. 5. Molnár Miklós egerháti tanító csekély fizetése pótlásául 20 frt.

Összesen 260 frt.

VI. Deési egyházm.

1. Kidei lelkész rendszeresített segély 50 frt. 2. Kaczkői lelkész rendszeresített segély 100 frt. 3. Pánóczelcehi egyházközség papi fizetés pótlásául ez úttal 50 frt. 4. Ormányi egyházközség papi fizetés pótlásául ez úttal 50 frt. 5. Kecset-szilvási egyházközség kisorsolt földhitelintézeti kötvénye kiegyenlítésére 13 frt. 6. Bántó Mihály esztényi lelkész csekély fizetése pótlásául 50 frt. 7. Czinoge Mihály alsó tödki tanító csekély fizetése pótlásául 20 frt. 8. Farkas Sámuel némai tanító csekély fizetése pótlásául 15 frt.

Összesen 448 frt.

VII. Széki egyházm.

1. Apanagyfalusi lelkész és tanító rendszeresített segély 150 frt. 2. Viczei lelkész és tanító rendszeresített segély 150 frt. 3. Budai egyházközség templom építésre, takarékpénztári kezelés mellett 100 frt. 4. Légeni egyházközség templom javításra, takarékpénztári kezelés mellett 80 frt. 5. Gyekői egyházközség templom igazításra 50 frt. 6. Szathmári Sándor kúdui lelkész csekély fizetése pótlásául 20 frt. 8. Török Károly k.-iklodi lelkész csekély fizetése pótlásául 20 frt. 9. Márton József csekély fizetése pótlásául 15 frt. 10. Brán József árpástói tanító csekély fizetése pótlásául 15 frt.

Összesen 620 frt.

VIII. N.-sajói káptalan.

1. Sz.-mátéi egyházközség temploma kiigazítására 100 frt. 2. Sz.-czegői egyházközség temploma kiigazítására 50 forint.

Összesen 150 frt.

IX. Görgényi egyházmegye.

1. Komlód-oroszfői tanítói állomás rendszeresített se-

guly 130 frt. 2. Garda Márton sáromberki volt lelkes rendszeresített segély 200 frt. 3. Görgény-üvegcsúri egyházközség a görgényi lelkes és tanító beszolgarásaért 120 frt. 4. Abafái egyházközség templom építésre, takarékpénztári kezelés mellett 100 frt. 5. Biró József abafái tanító csekély fizetése pótlására 30 frt. 6. Sipos József kiskis-ilyei lévita csekély fizetése pótlásául 30 frt. 7. Érsek Sándor köbölkúti tanító csekély fizetése pótlásául 30 frt.

Összesen 640 frt.

(Vége köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. márcz. 31.

— Lapunk hátrálékos t. előfizetőit tisztelettel kérjük az esedékessé vált előfizetési díjak haladéktalan beküldésére.

— Majláth György országbirót s főrendiházi elnököt márczius 29-ére viradólág hálózobájában megölték. A legmagasabb állás és a legnyomorultabb halál emez irtózatoss ellentéte maga mélyen megrázta a közönséget s erkölcsi ijedséget keltett a társadalom minden osztályában. Az ország egykori kancellárja, az igazságszolgáltatás legfelsőbb tisztviselője, a király bizalmas híve s a legnagyobb rendek által kitüntetett tanácsosa valóban megrendítő véget ért. A humanismus, az erkölcs megiszonyodva fölháborodik az elvetemültségen, mely a nemes életet kioltotta; s országiszorte följajdul. Neveli a közfájdalmat, az országos megdöbbenést, hogy a legaljasabb gazemberek a legtisztább jellemet semmisítették meg. Mert Majláth nemcsak a legmagasabb birói szöket töltötte be, de a legfedhetetlenebb s a legnemesb caracterek kevés számába is tartozott. Nagy tudomány, bölcs nyugalom, szívében gyökerező hűség és szeretet hazájához és királyához vezette 65 éves életében, áthatva a legmélyebb erkölcsösössel és vallásosággal. Azért lapunk, mint az erkölcs és vallás buzgó hirdetője méltán borul fájdalommal koporsójára. Az ismeretlen tettesek egyelőre eltűntek: — de hiszünk az erkölcsi rend örök igazságszolgáltatásában, hiszünk bűn örök bűnhődésében; s hiszszük, hogy ez be fog következni!

— Szász Károly ezüstmenyegzője. Szász Károly és neje márczius 29-én ünnepelte boldog házassága huszonöt éves fordulóját. Bár az ünnep tisztán családi volt, — a közönség rokonszonne mégis sietett fölkeresni s jó kívánságaival elhalmozni a szerető párt. Különösen a fővárosi sajtó adott élénk kifejezést meleg elismerésének és őszinte szeretetének. A helyett, hogy magunk méltányolnók e szép családi ünnep alkalmából a nagyérdemű férfit, legyen szabad a „Nemzet“-nek megemlékezéséből vennünk át egy töredéket. „Szász Károly — írja a „Nemzet“ — a hivatalos munka mellett ott van mindig az akademiában, különféle társulatok ülésein s a költő reá ér még az irodalmi szónoklatok és emlékbeszédek mellett prózai művek és remek átütésére s ha mindenki kifárad is, ő soha el nem fárad: lelkeben virág virág után fakad s munkaszomja évről-évre csak növekszik. Családi örömnapján körüllette álltak: derék neje Bibó Antonia és hat gyermeke, egyik egy kis unokával, testvérei: Szász Béla, a kolozsvári egyetem tanára, Szász Domokos, kolozsvári pap, Szász Róbert, Szász Gyula, Horváth Samuné Szász Julia az ismert író

és a kicsinyek egész kis serege, — s a távolból áldásával az édesanya: id. Szász Károlyné, a 77 éves agg, kinek ősz fejére oly sok száll a fényből, mely ünnepelt fiát övezi, s a ki boldogan gyönyörködhetik a nagy családfában, melynek oly sok ága és oly sok virága van. A nemesszívű költő, a remek műfordító és a közélet nagy munkása legyen boldog élte további folyamán is, s éljen még annyi virágos tavaszt, a mennyi áldással halmozta el hazája irodalmát s legyen a boldogság örök lakója anyira szeretett családjának.“

— Felméri Lajos urat, a helybeli Ferenz József egyetem jeles tanárát s lapunk nagyrabecsült dolgozótársát megdöbbenő csapás sújtotta. Szerető hitvese, a kitűnő feleség, kitűnő családanya és kitűnő házi asszony, alig pár napi rohamos agyhártyagyulladásban meghalt, férjének és öt kis árvájának vigasztalhatatlan bánatára. A sziv, mélyen elfogódik e gyászeseten, melylyel megint szaporodott sora ama szerencsétlenségeknek, melyek városunkban közelebb annyi előkelő családot sújtottak, s alig pár hónap alatt több mint ötven gyermeket juttattak árvaságra. S a kínos fájdalmat együtt érzi, együtt szenved. Ez általános részvét adjon nagyrabecsült dolgozó-társunknak enyhet és könnyebbülést. A halotti jelentés a következőleg hangzik: Alólírtak mély fájdalommal jelentik, hogy Felméri Lajosné Török Borbála f. év márczius hó 27-én d. u. 2 óraker életének 38-ik, boldog házasságának 10-ik évében rohamos agyhártyagyulladásban jobb létre szenderült. A boldogult hült tetemei f. hó 29-én d. u. 4 óraker fognak a külmonostor-utczai 19. sz. háztól az ev. ref. szertartás szerint, felette tartandó rövid ima után a helybeli köztemetőbe örök nyugalomra helyezettetni. Kolozsvárt, 1883. márczius hó 27-én. Áldás és béke nemes poraira! Felméri Lajos m. kir. egyetemi tanár, mint az elhunytnek férje, Béla, Margit, Lajos, Ilona és Miklós gyermekei. Özv. Török Sámuelné, Petre Borbála, mint az elhunytnek anyja.

— Parádi Kálmánt, kolozsvári főiskolánk derék tanárát és buzgó munkatársunkat is megrendítő szerencsétlenség érte. Egy napon két szép fiacskáját vesztette el. A bánattól megtört apa szívének adjon vigasztalást annak tudata, hogy minden jó barátja osztozik igaz és nagy bűjában.

— Lutheregylet alakítását tervezik Németországban, melynekezőlja lenne a reformátorok s első sorban Luther iratainak jutányos áron terjesztése.

FÓTISZT. NAGY PÉTER PÜSPÖK ÚR A KÖVETKEZŐ KÖRÖZVÉNYEKET BOCSÁTOTTA KI:

Köröztetnek:

297—1883. A sepsi egyházmegyében az angyalosipapi állomás. Fizetése 110 kal. búza, 110 kal. zab-kepe; 24 tere tűzifa-kepe és a közerdőből egy kopézó gazdát illető erdőlési jog; 16 frt oszpora; 10 frt-nyi stola; 4 h. 400 □-öl szántó haszonélvezete, tisztesöges lakhely gazdasági épületekkel és veteményes kerttel. Az összes fizetés 471 frt 50 kr, pénzértékre van becsülve. A megválasztott köteles a rikán belőli özv. árva gyámintézetnek és az egyházmegyei könyvtárnak tagjává lenni. Pályázati határnap: ápril 30-ika. Folyamodványok: Csiszér Gábor, esperes aához. Egerpatakra (u. p. N.-Borosnyó) küldendők.

311—1883. A marosi egyházmegyében anyárádtóil egyhk. kántortanítói állomása. Javadalma: 7 kal. búza, 2 kal. zab, 47 v. csős törökbúza, 9 napszám, 8 frt fapénz, 2 o. é. frt tandij, 7 h. 385 □-öl szántó és 2 h. 514 □-öl kaszáló haszonélvezete, a szántókat az egyhk. megmiveli, adandó maggal beveti s valamint ezek, úgy a

kaszálók termését behordja. Az összes fizetés 125 frt 58 kr. pénzértékre van becsülve, a lak hely és belső telken kívül.

312—1883. Ugyanezen egyházmegyében a maroskeresztúri kántor-tanítói állomás. Javadalma: 33 kal. búza, 18 kal. zab, 120 v. csős törökbúza, 10 napszám, 2 öl kinyesett tűzifa, 4 frt tandij, 21 frt alapítványi tőkének 8% kamata, 3 h. 542 □-öl szántó és 1300 □-öl szántó haszonélvezete; a szántókat az egyhk. megműveli, adandó maggal beveti, valamint ezek, úgy a kaszálók termését behorolja és 30 szekér trágyát (12 forint pénzérték) évenként kivisz; lakhely és beltelek.

313—1883. Ugyanezen egyházmegyében a makkfalvi kántor-tanítói állomás. Javadalma: 66 kal. búza, 434 v. szemes törökbúza, 31 kal. zab; 163½ v. zab; 53 szekér fa; 32 napszám, 17 sing vészon; 3 h. szántó és 2 h. 836 □ öl kaszáló haszonélvezete, a szántókat az egyhk. megműveli adandó maggal beveti, valamint ezek, úgy a kaszáló termését is behordja s javításokra kivisz 40 szekér trágyát; a tisztességes lakhelyen kívül, mely gazdasági épületekkel jól elvan látva, az összes fizetés 228 frt 9 kr. pénzértékre van becsülve; azonban az egyhk. a

fennsőbb egyházi hatóság jóváhagyása mellett a jelzett termény fizetését a canonica portio és fülleték kivételével, 360 frt készpénzfizetéssel szándékszik megváltani. Pályázati határnap mindhárom állomásra nézve: április 30-ika. Folyamodványok mindhárom állomást illetően t. t. Rákosi Lajos h. esperes afhoz Lukafalvára (u. p. Nyárádtó) küldendők.

323—1883. A sz.-szolnoki egyházmegyében a n.-dobai kántor-tanítói állomás: Javadalma: 60 v. elegybúza, 40 v. törökbúza, 100 veder bor; 20 frt fa-pénz az egyhk. pénztárából; 10 frt alapítványi kamat; 25 frt tandij; 980 □ öl szántó és három darabban — összesen 2 h. 190 □ öl kaszáló haszonélvezete. Az összes fizetés, a tisztességes lakáson kívül 238 frt 22 kr pénzértékre van becsülve. A megválasztott a kántor-tanítói teendők végzésén kívül kötelel minden ünnep- és vasárnapon d. e. vagy d. u. S hetenkint 3 köznapon, midőn a t. lelkesz afia. a k.-dobai egyhkben szolgál az isteni tiszteletet végezni. Pályázati határnap: április 30-ika. Folyamodványok t. t. Szabó Pál esperes afához Diósdra küldendők.

Kolozsvártt, 1883. márczius 24.

H I R D E T É S E K.

455 — 1883.

(9)

(1—1)

Pályázat gymnásiumi tanszékre.

A folyó évi május 16 s következő napjain tartandó erd. ref. egyházkerületi közgyűlésen a kolozsvári collegium főgymnásiumánál ürességben lévő men y i s é g - t e r m é s z e t t a n i rendes tanári szék választás útján fog betöltetni. Az e tanszékhez kötött javadalom: 1200 frt. (egy ezer kétszáz forint) évi fizetés évnegyedenként előre kiszolgáltatva és természetbeli szállás, esetleg 210 frt. (kétszáz tíz forint) szálláspénz.

A pályázók kötelesek az illető tudományszakra képesítettséget, életkorukat, vallásukat, eddigi szolgálataikat és erkölcsi viseletüket szabályszerűen igazolni. Kérvényeiket **folyó évi Május 5-ig** bezárólag az erdélyi ref. egyházkerület állandó igazgató-tanácsának aláírt elnökéhez közvetlenül nyújtsák be.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgató-tanácsának, Kolozsvártt, 1883 mártius 18-kán tartott üléséből.

NAGY PÉTER, püspök.

PARÁDI KÁLMÁN, tanügyi előadó.

P á l y á z a t.

A beregi ref. egyházmegyébe kebelezett bereg-ujfalúi ref. egyházban a lelkészi állomás ürasedésbe jövén, az ezen állomás elnyerhetésére igényt tartó lelkészek, az egyházi törvények 191 §-a értelmében felhívottnak, hogy az iránt való pályázati kérvényeket Peterdy Károly, beregmezei espereshez — Barabásba — u. p. M.-Kaszony — **f. é. április hó 10-ig** beküldeni sziveskedjenek.

Az ezen állomásra választandó lelkész fizetése:

1. Minden úrvacsorával élő, vagy élte 15 évét betöltött egyháztag fizet: ½ véka tiszta rostált búzát, mely közelebb 51 köbölre ment; 7 frttal számítva = 357 frt.
2. Minden külön gazda: egy szekér jó 3 sor szénát, mely most 70 szekér volt; 4 frttal számítva = 280 frt.
3. Minden házaspár: egy szekér fát, mely átlag 80 szekér, 50 krral számítva = 40 frt.
4. 6 hold szántó föld használata, melyet az egyház műveltet 10 frttal számítva = 60 frt. és szabad legeltetés.
5. Stolarék szabály szerint, melyből bejön átlag = 30 frt.
6. Cinterem s temető ⅔-ának lehető haszna.

Közép számítás szerint az évi járulék 7—800 frt közt váltakozik.

E mellett tisztességes lakás, gazdasági épületekkel s házi kerttel.

Debreczen, 1883. márczius 19.

Révész Bálint, püspök.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLAS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit illető minden küldemények címzendők.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden beigtatás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvezményt nyújt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Eféz. IV. 4.

Tartalom: Nemzeti egység és vallási egység. Széchy Károly. — Javaslat a zsinati törvények alapján leendő szervezkedés tárgyában, tekintettel az átmeneti intézkedésekre. — Vidéki élet. A deési egyházmegyéből. — Az áll. ig. Tanács üléseiből. — Kimutatás az 1882-ik évi államsegély kiosztásáról. — Különlélek. — Körözvények. — Tárca. — Hirdetés.

Nemzeti egység és vallási egység.

II.

Vajda bármilyen vérmesen remél, mégis belátja, mint más helyen kifejti, hogy a legjobb akarat mellett még a két protestáns felekezeten is az egyesülést gyakorlatilag végrehajtani csak a későbbi kor feladata lesz, miután az út az elmélet megegyezett. A dolog egyelőre az egyengetésben áll, mert ez a kezdete.

„Uraim, dolgozzatok az egyesülésre, zendül biztató szava, az egyesült erők nagyobb erővel hatnak, s az egyesült Magyarország egészen más lenne, mint a felekezetre szaggatott. Ki az egyesülésben megteszi a magáét, ki mozdít, a mennyit mozdíthat, mint hazafi, mint emberbarát cselekszik, méltó az elismerésre, méltó a hála. De hol kell az egyesülést előkészíteni? Az iskolákban. Évtizedek fognak lefolyni, új nemzedék lépend a mostaninak helyébe, mely ha jól oktatták, képes leendő az egyesülés kérdésére megfelelni, az egyesülést végrehajtani.¹⁶⁾

E józan gondolatnak dacára mégis alig két év múlva egyik erkölcsi beszédében türelmetlenül fakadt ki, hogy az ige nem akar megtestesedni. Persze, ki maga lázasan hevül, ép oly lázas fellobbanást kívánna, ki maga bármiféle vallásbelivel egyesülni kész, ép oly feltétlen készséget szeretne tapasztalni másokban is; s ha nem kapja meg, türelmetlenkedik.

¹⁶⁾ Protestáns Egyházi és Iskolai Lap. 1842. év f. 408. L.

„Felszólalás történt a mi napjainkban, mondja, a protestánsok közötti egyesülésre: voltak, kik a hangot lelkesen fogadták és azonnal, s nyomban minden tétova nélkül egyesülni akartak. Az olyanok, kik fölül voltak minden előítéleten, kik a vallásban nem nézik az öltönyt, hanem a lelket. Úgyde az ilyenek nemcsak egymás között képesek egyesülni, ezek azonnal kezét adnak nemcsak a józan katolikusnak, hanem Allah és Brahma követőinek is, és képesek egy közvállásra lépni, melyből sem zsidó sem török, sem katolikus nincs kivéve. Ezek készsége a kérdéses ügyben mit sem mond, mit sem nyom, mit sem jelent; ezek a szó közönséges értelmében nem protestánsok, hanem az egy Isten imádói, és ilyenek ezerek vannak a föld hátán, s ilyenek miud azok, kik iskoláikat nem úgy végzik, hogy szemök elé kendő, és szájok elé kosár köttetésék. A protestáns többség, ha egészen hidegen nem fogadta is a felszólítást, de igen melegen sem, lelkesedésre sem ragadtaték. Elkezdték tanakodni, jobbra-balra tanács után kérdezősködni, hidegen fontolgatni, ez miud annak a jele, hogy a keblek nem gyúltak lángra, hogy az eszme nem vetett lobbot, hogy a lelkesedés mindenható tüze nem olvasztá föl a régi elemeket, belőlök új lényt alkotandó. Természet ismeretemet kellene meghazudtolnom, ha reméleném, hogy ilyen komoly fontolgatások és feldozgatásokból valami lesz. Valamikor ujra valamit hoz elő a természet, mindannyiszor lázon és foradalmon ment keresztül s gyuladás nélkül egy nyomoru ketté tört csontot sem lehet összeforasztani. Ha mi évtizedeken tanakodunk a kenyérről és ostyáról és a praedestinatoról, megérdemljük, hogy egy új, korszerűbb eszme egészen kirántsa kezünkől a cselekvés fonálát.“¹⁷⁾

Vajdának e fontolgotó haladás annál nehezebben esett, mivel az ő szemében az Unio az öntudatos nem-

¹⁷⁾ Vajda P: Erkölcsi beszédei 178. l. A protestantismusa.

zeti politika kezdete és vége: ő a vallási érdekeket alájok rendeli a nemzeti érdekeknek, a felekezeti egybeolvadást a nemzeti egység eszközeként és előpostájának veszi; emberi és magyar érzületében sértődve említi meg, hogy a XIX-ik század közepe táján is Európában a fanatizmus még kitöréssel fenyeget, s nem egyszer a felekezeti menykövekhez nyúlnak, hogy még Magyarországon sem omol-
tak le teljesen a sötétség és szeretetlenség falai, melyeket szűkkeblűség, korlátolt fej és rossz szándék húzott az egyes osztályok közé, melyek miatt gyanus szemeket vet a magyar a magyarra, s az alkotmány, tudomány, művészet és anyagi haladás végtelen mezejéről elvonatva, meddő vitákban verejtékezik. S az egyesült protestáns főiskolának feladata éppen az lenne: hogy előbb egyesítse a közelebb álló elemeket, aztán versenyterre szólítván barátot és ellenséget, hogy addig haladhassanak előre, míg isten szép napja alatt kezdet fognak egymással, mint szeretett honfitestvérek, mint az anyatermészet hasonlóságú szülőit. Így valósúlna meg az Unio először a protestánsok között, így létesülne az Unio utóbb egy nemzeti erkölcsi tanodává az egész nemzetnél.¹⁸⁾

Valóban a magyar nemzeti egység eszméje az, a mi a két protestáns felekezet összeolvadásából a legtöbbet nyerne. Vajda Péter éles szemmel megfigyelte a már ekkor föltétlen bajokat, melyekkel részint a német művelt-

¹⁸⁾ Pályamunkák. II. k. 222. l.

TÁRCSA

Szépség a hamvakból.

— Irta Dr. Macmillan Hugó. —
(Angolból Cs. Zs.)

A Phoenix jólismert meséje igen gyakran valóban ismétlődött földünkön. A teremtés egymásutáni színhelyei, változatos élelenségekkel és kedvességekkel együtt, elpusztultak és a romokból új élet és szépség fejlődött. A föld jelen alakjának tökéletességét gyakori geológiai tűzek által érte el. A szép Édenkert, melynek közepén az emberi nem története kezdődik, egy korábbi és kevésbé elragadó Édenkert hamvaiból állott elő. A föld termő rétege azon anyagok hamvaiból van összetéve, a melyek a levegő lassu édesded simogatása folytán oxidálódtak, olégték s ugyan csak a levegő gyöngéd fuvalmánának rálehelése kölcsönözött azoknak, annak előtte, színt és alakot. A világ alkotása égési folyamat volt, fundamentuma kétségkívül lángokban volt látévo s külső kérge eredetileg holt-szénhez volt hasonló. A sziklák és földek, a homok és az agyag, magok a tengerek egy hosszantartó általános nagy tűzvész hamvaiból állottak elő. Minden, a mi nem akar égni, olyan valami, a mi már égett. Azonban a hosszas geológiai időszakok alatt, a növényi élet csendos termékenységének a napfény hatásával való összhangzatos munkássága folytán, a tűz műve részben helyrehozott, és a felemészthető anyagok tetemes mennyisége mentetett meg az első nagy égés romjaiból. Minden, a mi létezik a földön, a mi el nem égett, a növényi élet és a nap csodálatos közreműködésének tulajdonítható. Ezen két erő adta nekünk mindazon szépséget, a mi a világ hamvai felett jelenleg elterül. Sőt magok a föld hamvai a legcsodálatosabb módon emelik annak szépségét. Világunk tájképe mily sokat köszönhet saját festői szikláinak, homokos pusz-

ségének súlya által, részint a szláv szertelen lömögével szinte elborítandó volt. Ha az Unio legelső sorban a két testvér felekezet között megtestesül vala: akkor reménytelen lehetett, hogy a Felvidék becsületes tótjai, s Erdély számító szászai a magyar nemzeti fejlődés áramlatának sodrától megkapva, az Alföld hazafias magyarjaival egy mederben haladnak, s majdan teljesen is egyesülnek. Hiszen még a panslavizmust, s a pangermanizmust is az idő méhe magában rejtette, a nemzetiségi fajöszön ideben csak bizonytalanul jelentkezett, a testvéri pangermanizmus és bujto-gatás odakünn csak szórványosan mutatkozott. Ellenben volt sok olyas, a mi az egyesülést lehetőnek tüntette föl. Akkor legalább úgy tetszett. Vagy nem ezzel kecségtetett-e a szinte ezeréves történeti mult, abban a közös élet minden vihára és esőndje, dicsősége és bukása, öröme és kinja, mosolya és könnye? Vagy nem ezt ajánlotta-e az édes szülő hazának minden hegye, völgye, minden folyója, melyek együttes sorsunk szinterei voltak, s nem ezt susogta-e a dalos bokor, a zizegő fa, még a néma rég is, melyre szívünk pirosuló vére esepegett, munkánk fáradságos verejtéke hullott? Vagy nem erre lelkesítetett-e a közelgő sőbb jövő, mely jog és igazság tekintetében, Isten és ember előtt egyenlőséget ígért mindenkinek, melyet kiküzdni sikra szálltak szinte kivétel nélkül mindazok, a kiknek nemességét vagy Olio írta fel őseik czimén, vagy Isten adta meg a szellem örök jogán? Eddig sem vala

táinak, magányos tengereinek, melyek csak hamvai az őskori tűzvésznek! Mily csodálatos szépséget alkotott Isten a vízből! Különös elgondolni, hogy a vizek tűzvésznek a hamvai, — a hó a hűgetetűn, a vizeses habja, a felhő magos levegő égben, a harmat a virágkelyhén. A növényi élet hozzájárulása nélkül, közvetlen a tárgyakból adott szépséget az Isten a hamvakból. A szemre éppen oly visszatartóvá tette volna Isten földgömbünk ezen hamvait, mint az erdő és pusztá fekete maradványait, melyeken a barapozó tűz pusztított, mg az alatt minden anyagi czél és haszon megsemmisülhetett volna. De a helyett páratlan fonséggal és bájjal ruházta fel elnyíra őket, hogy éppen azok szolgáljanak legnagyobb mértékben csodálkozásunkra és örömünkre; hogy az emberi ész azok képmísának változatos tárházából kölcsönözze némely legszebb fogalmait. Az anya földnek még gyász öltönye is, melyet egyedüli elhagyatottságában ölt fel, levette a színes virágok külső köpenyét, mintegy durva vászonba és hamuba öltözve, — szép és jól áll neki. De nagyobb bájt nyer, mikor dicső öltönyét, termékeny mezőiben és diszes erdőiben, — a smaragd ragyogású növényzet köpenyét — ölti fel, s teremtményei napi szükségereire vár és a legelőkelőbb fia örömeire oszt ki legtöbbet. A legcsodálatosabb ellenmondás az, hogy úgy alkotott minden életet, növényit, állatit és emberit, hogy tűzvész által tartassék fon.

A természet és folyamataihoz hasonlóan történnek még mindig az ujjak. A teremtés szép egyensúlyozásában ugyan azon megújító folyamat követ minden veszteséget. A mezőket és erdőket egy fekete pusztává változtatott tűzvész hamvaiból áll elő a zöldes mezők és erdők előzőtt ott ismeretlen vál-fajainak szépsége. Igen meglepően látható ez a Siera Nevada cserje-bokrok tömegével fedett száraz hegyoldalán, mely bokrok igen gyakran pusztítottak el tűz által. A fenyő berkek-

Magyarországon népfaji kedvezés és elnyomás; a nemes és nem nemes fogalma nem egyezett meg a magyar és nem magyar fogalmával, hiszen bármi nemzetiségbeli nemességre emelkedhetett; — a közelgető szebb jövőben pedig remélni még inkább lehetett, hogy a szabadság és egyenlőség áldó szárnya mindeneket egyiránt befedez, hogy az édes szülőföld, melyet az apák drága porai megszenteltek, kinek-kinek édes saját birtoka lesz.

Vajjon miúde nem sokkal nyomatékosabban szólhattott-e az egyesülés mellett, mint ellene az a sivár kilátás: hogy apró nemzetiségeink, mint apró folyók a tengerben, a melynek ölére sietnek, névtelenül el fognak veszni?

Vajda Péter az unio előmozdítására a legalkalmasabb eszközt az iskolákban látta; úgy gondolkodott, hogy a közösen alapított tanintézetek kitünő erővel, s felvilágosított korszellemmel haladva, képesek lesznek az előbb lutheranus tót ifjúságot köbelőkbe vonni s erkölcsileg és tudományilag megmagyarosítani. E vonzó és nemesítő erőt főleg a magyar nemzeti műveltségben kereste s azt kívánta mentől inkább alkalmazni és kifejezni, hogy ez a német műveltséget fölslegessé tegye, a szláv elől pedig az utat jó idején elvágja. Mert azt nem tagadhatni, írja Vajda Péter, hogy az orosz tüzesen lát a szláv nyelv és nemzetiség terjesztéséhez, s miután egy pár évtized múlva a lengyelt teljesen tönkre fogja tenni, nem hagyandja kísérletlenül a mi fajunkba is rügyét és szemét oltogatni. E szempontot semmi intézkedésünknel nem szabad felej-

ben a fák, melyek e hegy oldalokon nőnek, bármily különbözők is nagyságra nézve, (a mint azt egy jelenkori író meglepően kimutatta) mind egykoruak és a fenyő-tobozok állandóak s nem hullatják el soha addig magvaikat, míg a fa, vagy ág, a melyhez hozzá vannak növe, el nem pusztul. Következőleg, ha valamely berek elég, a tűz a fenyő-tobozok pikkelyeit felnyitja s a magvak a nagy hőségben elterülnek a földön; és a régi berek fekete pusztás helyén ugyanazon fajta fenyő fiatal zöld csemetái nőnek fel. Ez a különös magyarázat fejti meg azon fontos körülményt, hogy egy berek fái mind ugyanazon koruak. Az elv más megvilágítása a tűzhányók köréből származtatható le. Nincs kedvesebb földtér azoknál, mint a melyek a vulkánok gyakori elpusztításainak vannak kitéve. A nápolyi kikötő, elismert dolog, egyike azon helyeknek, melyekben az elragadó szépség tetőpontját érte el, melyekben a tájkép kedvességének minden bájai egy pontba vannak gyűjtve. Szépsége inkább a mindenség lelke belső kijelentésének, mint az átlátszó lég és a ragyogó napfény egyszerű visszatükrözésének látszik. És mégis ezen második Éden a vulkáni tűz teremtése. A mezők és kertek elpusztítója azok megújítója is; minden egyes tűzkeresztelésből annak színhelye gazdagabb pompával és nagyobb szeretetreméltósággal jelenik meg. A szőlőt elpusztított tűzvész hamvai újra megjelennek a szőlő jóízű gerezdjeiben és élénkzöld leveleiben, melyek a boldogság új hazáját övedzik körül. És — a szélsőségek találkozása folytán — a fagynak ugyanazon hatása van, mi a tűznek. Nincs zölddebb rét, nincs termékenyebb gabonaföld azoknál, melyek a hajdani jégfolyamok csuszamlásai által alkotott földrétegen terülnek el. A Libanon czedrusai azon jégfolyamoknak, melyek a hegyeket jelen alakjuk szerint formálják, porrátorított maradványain nőnek. A Sierra Nevada ormain a kúp alakú erdők a legnemesebbek és legszebbek a földön, hosszú tekervényes

tenünk, mert a nyelverisis olyan baj, melyből karddal nehéz magát embernek és népnek kivágni, — ennek egészen más törvényei vannak. A győző mandzsuk Chinában chinai nyelvre tértek át; nálunk is vagy mi győzünk vagy mások győznek egymás mellett a magyar, német, tót és oláh nyelv az egy, vagy inkább, fájdalommal mondvá, a két magyar hazában többé nem igen fér össze. ¹⁹⁾

Úgy látszik, hogy még ez időszerint a magyar nyelvnek, mint állami nyelvnek teljes diadala Vajda előtt sem vala egészen bizonyos. A nyelvi versengés zaja, mely mind a közelebb lefolyt országgyűléseken, mind Szent István birodalma több részében élesen hangzott föl, — ítéletében megzavarta, s mind követelésében, mind aggodalmában a végletekbe ragadta. Innen magyarázandó ki, hogy a magyar nemzeti és a többi nemzetiségi nyelvek között különbséget nem tesz, vagy teuni nem akar, s így a következtetést nem vonja le; a természetes sorakozásra és kiegyenlítődére nem számít, szerinte csak a „vagy = vagy“ áll. A magyar nyelvet még a holt latiu nyelvtől is túlságosan félti, s annak az új főiskolában való kötelező volta ellen nyomatékosan szót emel. De hát lehet-e csodálkoznunk akkor, a mikor alig pár év előtt, 1832-ben, gróf Cziráky országbíró, mint Kölcey Országgyűlési Naplójában elbeszéli, ²⁰⁾ sirva panaszkodott

¹⁹⁾ Pályamunkák. II. k. 221 l.

²⁰⁾ Kölcey Ferencz minden munkái. Második bővített kiadás Toldy Ferencz által. Pesten, 1861. VII. k. 94 l.

csoportokban terülnek el, összeszöve a megragadó változatos csipke alakú mintáiba. E berendezést az őskori jégfolyamok útjai szabták meg, ezek törmelékain nőnek mind a Nevada erdei, ezeknek változatos beosztásait követték a fák hűségeken a görbületeken, ormokon és meredek szakadásokon. Másból is, az egész földön, a fenyőerdők rendszeren nem a légkör lassú hervasztása által, hanem a jégfolyamok erőszakos munkái által készített talajon nőnek, azon, a mit a hegyormok kemény szikláiról lemorzsolnak és porrá zúznak, és a mit, a jégfolyamok korszakának végén, lassú elvonulásuk után, medreikben hátra hagytak, alkalmassá téve a fa tenyésztésére. Így állott elő a hamvakból, melyeket a százados tél jégkéjének borozdolása hagyott maga után, a fenyőerdők csodálatos szépsége, melyek üdvözölve fogadják a tél havát és a nyár napfényét és a melyek hervadhatatlan fiatal zöldségöket századról századra, ezer vihar után is megtartják.

Nem látjuk-e az elvet: „szépség a hamvakból“ igazolva akkor is, mikor a keményítő anyag, mely szürkés színt kölcsönöz a zuzmónak, átváltozik a téli eső folytán chlorophyllá, és a száraz, élettelen, pergamentszerű anyag hajlékony, világoszöld, rozsatövé lesz, s ép oly jelentékeny csinos alakja, mint eleven színe folytán? Nem fejlődik-e ki a búzaszem az öt körülvevő szürke hamuból, mikor Isten — mint Ezekiel igen helyesen mondja — „előhívja“ és megneveli, nem tartja-e meg élete parázsát, nem tör-e át a világos zöld gyöngye lándzsa a téli sötét talajon, a napfényre és az ég kék levegőjére? Nem rokoszenvez-e a napfény ősz vége felé, daczára színössége, frissesége örökös egyformaságnak, a körülötte levő hervadozó levelekköl és, harmoniában velök, nem ölti-e fel a különböző színeket a barnától a skarlát veresig, vagy biborig és nem állit-e elő nyári növése hamvaiból, melyek ezen vörös színt okozták,

a Karok és Rendek közül meghívott vendégeinek, hogy a magyar nyelv teljes jogbetételével a magyar polgári alkotmányt eltemetik; a mikor a főrendek minden áron megakartak maradni a latin mellett, azt hangoztatva, hogy annak virágzása anyai nyelvünk elsőségét sok század óta nem veszélyeztette, — s a szelid Kölcey ²¹⁾ kénytelennek érezte magát megbélyegezni a keresztes és rojtos excellenkiákat, lelke fájdalmában írva meg a Karok üzenetét, keményen és keserűn, hogy a sötétség és rettegés fiainak szemei kápráztak, s szívei dobogásba jöttek; a mikor országos hivatalaink és tisztviselőiük bizony nagyon is lassan tudtak megszabadulni a latin jármától, s a horvátok délnyúgatou és a szászok a távol keleten még egyre mellette küzdöttek.

Vajda Péter azt hitte, hogy az egyesült iskola megteremtí az egyesült egyházat, az egyesült egyház az egyeséges nemzetet és nyelvet. A haza sok kitünősége álmódzott az idő szerint az unióról, de a legcsapongóbb álmai talán Vajdának voltak.

Nos, miről is?

Az egyesülésről, — a lehetetlenségről. Mert a kettő egyre megy, különböző csak a nevük. Lehetetlenség volt a két testvér felekezet között az egyesülés, s az is marad. Bebizonyította nekik az a néhány kísérlet, melyet a kölcsönös jó akarat létrehozott, mely azonban meghiú-

²¹⁾ Minden munkái stb. VII. k. 116 és 125. II.

új és meglepőbb szépséget a következő tavaszon? Mik azok az anyagok, a mik többé vagy kevésbé befolyanak a növény azon részeinek alkotásába, a melyekben az élet megállapodik egy darabig, míg megindul újra, növekedő erővel a gyökér, a törzs, a gyümölcs, a mag? Mi a keményítő, gummi, cukor és a növények legtöbb produktuma? Oly hasznosok az emberi és oly elkerülhetlen szükségesek a növényi háztartásban, és mégis mik egyebek, mint hamvak, lerakva az élet lángja által, a mint az, elégetvén a szervezetet, megtartja az élet parázsát a szépség egy új tüzvésze számára, mikor a növény új lökése érezhető? Ezen hamvak nélkül nem lehetne a növényi élet új felelevenedése. A zöld mezők és erdők minden szépsége, mely a gyökérből, vagy magból, vagy bimbóból kifejlődik, egy korábbi növényzet hamvaiból áll elő. A pázsiton a pitypang aranysárga kelyhe kimulik pelyhes magvainak szürkés hamvaiban, melyek elszállnak a szeleken, hogy más gyepen újra aranysárga kehelyé ujuljanak meg. A talaj, melyből a növényi élet megindul, egy előbbi növényzet hamvaiból van alakulva; a fa, mely saját leveleinek rothadásán táplálkozik, a leggazdagabb lombkoszorut növeli. Mind az, a mit *a szép nyár növesztett ezen évben, mi egyéb, mint szépség, a mi a mult nyári termés hamvaiból állott elő? A tüzvész, mely e hamvakat az ősz és tél közbejöttével létrehozta, oly lassan és fokozatosan történt, hogy mi nem tudunk róla semmit. Mindazáltal fontosságra és nagyszerűsége nézve a legnagyobb tüzvész, összehasonlítva azzal, a semmisségben enyészik el. Az erő, mely a hamvakból új szépséget fejtett ki, az is munkálkodott lassan és csendesen minden zöld szár és levél kiscsiny laboratoriumában, mely kitorzni vágyott a napfényre.

(Folytatása köv.)

solva mielőbb fölbomlott; és bebizonyította nekünk az az unió, melyet az 1881-iki debreczeni zsinaton az öt magyar reformáta superintendentia kimondott, — melyet mind a Magyarország és Erdély közti politikai egybeolvadás, mind a közös hitelvek a természetes fejlődés szerint követeltek és megkönnyítettek, mely mégis csak a legnagyobb önfeláldozással és önmegtagadással sikerülhetett. A hit felekezeti köteléke, a lényegnek, az örök eszmének azonossága daczára, sokkal szűkebb, sem hogy mindeneket befogadhatna, sokkal erősebb, sem hogy az ész minden éles fegyverével szét tépni képes lenne. És a magyar nemzetiség tekintetéből bármennyire sajnálatos, de tény kétségbe vonhatatlanul: hogy ez a kötelék uralkodó,

E láthatatlan pókháló, e semmi,

Mit százezer lény észre sem veszen.

(Madách, III. sz.)

Széchy Károly.

Javaslat

a zsinati törvények alapján leendő szervezkedés tárgyában, tekintettel az átmeneti intézkedésekre.

A duamelléki ev. ref. egyházkerületben a zsinati törvények végrehajtása feletti vélemény nyilvánítás végett küldött bizottság Budapesten 1883-dik év márczius 28- és 29-dik napjain ülést tartott. Jelen voltak: gróf Lónyay Menyhért, főgondnok, mint elnök, — Vizsolyi Gusztáv, egyházmegyei gondnok, gróf Ráday Gedeon, egyh.-megyei gondnok, Csikay Imre, Báthory Dániel, Szalay Ferencz, esperes, Ádám Kálmán, alesperes, Szilády János és Filó Lajos.

Az üléseken a bizottság beható tanácskozás után egy javaslatot dolgozott ki, melyet, tekintve az ügy nagy fontosságát, nem találunk érdektelennek, a kisebb fontosságú részek mellőzésével, lapunk hasábjain is közreadni, különösen azon részeit a javaslatnak, melyek az egyházak osztályozására, a pályázati minősítvényre vonatkoznak, megtoldva az általános határozmányi javaslatokkal.

Az egyházak osztályozása.

E tárgyban a bizottság részletes tervjavaslatot nem állapíthat meg; mert, hogy ezt a 187. §, értelmében megtehesse, erre nézve mindenekelőtt megkívántatik, hogy az egyes egyházmegyék az egyházközségek lelkészi javadalmazására nézve, feldolgozhatás végett, a kellő anyagot beszállítsák. Minthogy a bizottságnak ily anyagkészlet nem áll még rendelkezésére: részletes terv helyett inkább csak tájékoztató szempontokat jelölhet ki, s az előkészítő és átmeneti intézkedésekre nézve csupán némely szükséges teendők iránt tehet javaslatokat. Ehhez képest javasolja, hogy az egyházközségeknek a lelkészi javadalmazás arányában lehető osztályozása végett:

1. mindenik egyházmegye néhány tagból álló küldöttséget nevezzen ki, mely a kebelbeli valamennyi egyházközségek közül a pápi javadalmazásra nézve a szükséges anyagokat beszeresse és azokat, az egyházkerület által lehető feldolgozás végett, megfelelőleg rendezve, összeállítsa, úgy, hogy

az ezen szempontból készitendő munkálat mindenik egyházmegyéből, a még remélhetőleg jövő őszszel tartandó egyházkerületi gyűlés előtt legalább két héttel, előre az egyházkerületi elnökséghez beküldessék, hogy azután azon munkálatok alapján az egyházkerületre még a jövő őszszel, az egyházak osztályozására nézve egy biztos alapon nyugvó részletes terv legyen beterjeszthető.

E végett ajánltatik, hogy a tavaszi egyházkerületi közgyűlés ezen terv részletes elkészítésére s illetőleg az egyházmegyék által beküldendő anyagoknak egységes feldolgozása végett, a maga részéről eleve egy bizottságot küldjön ki.

De javasoltatik az is, hogy mindenik egyházmegyében, az egyházközségek lelkészi javadalmazásának megállapítására nézve, a szükséges anyagok beszerzését és összeállítását ne több, hanem egy-egy ugyanazon bizottság hajtsa végre, olyan tagokból álló, kik e tekintetben az egyházmegye területén tapasztalati ismeretöknél fogva a gyakorlati viszonyok megítélésére minél megfelelőbb hivatottsággal bírnak; mert, ha egy egyházmegye területén ezen munkálatot két, vagy több bizottság vinné véghez, alig lehetne kikerülni a különböző szempontok szerinti eljárásból származni szokott mérlegelési tévesztéseket.

2. Az egyházmegyei anyaggyűjtő és rendező bizottságok egyöntetű eljárása szempontjából pedig következők javasoltatnak:

a) a lelkészi javadalom mennyiségének meghatározásánál a lakás jövedelmi tételül föl nem veendő;

b) a lelkészi hivatalra nehezedhető terhek, azoknak megnevezése mellett, a javadalmi végösszegekből levonandók;

c) a javadalom mennyiségének megállapításánál mindenik egyházközség után, külön-külön megfelelő rovatokban, 10 évi tényleges és szokásos számítás átlagos alapján kimutatandók:

aa) a stolaris jövedelmek,

bb) a készpénzfizetés,

cc) a természetnybeli fizetések pénzértéke,

dd) a hivatalhoz kötött földek használatának évi értéke, tekintettel a helybeli haszonbérére, vagy, ha a földeket a lelkész maga műveltetné, a helybeli földek gazdasági jövedelmének megfelelő értékére, mi szintén, tájékoztatás végett, külön rovatban tüntetendő ki.

3. Minthogy pedig, ezen javasolt eljárás mellett, az egyházak javadalmi osztályozása az egyházkerületi közgyűlés által a jövő őszszel előbb véglegesen aligha lesz megállapítható; pedig addig is fordulhatnak elő okvetetlenül megejtendő lelkészválasztási esetek;

tekintve, hogy a zsinati törvényeknek immár bekövetkezett szentesítése és kihirdetése után, jogérvénnyel az eddigi lelkészválasztási rendszabály nem bírhat s a lelkészi állomások betöltésénél a zsinati törvényekben megállapított lelkészválasztási törvény szolgálhat szabályzatul;

ennélfogva az átmeneti intézkedés szempontjából javasoltatik, hogy addig is, míg a fentebb körvonalozott eljárás mellett az egyházak osztályozása az egyházkerület által megtörténhetnék, —

mindenik egyházmegye, tekintettel a 187 §-ra, osztályozza ideiglenesen a maga egyházközségeit és azt ideiglenes megerősítés végett a legközelebbi tavaszi egyházkerületi közgyűlésre terjeszse be, hogy ennek folytán, a pályázati minősítvény s általában a 186. §. értelmében és szellemében eszközözendő lelkészválasztásoknál, az egyházmegye s illetőleg a kijelölt bizottság eljárásának legyen megfelelő biztos alapja.

(Vége köv.)

KIMUTATÁS

az 1882-ik évi államsegély kiosztásáról.

(Folytatás és vége.)

X. Marosi egyházmegye.

1. Koronkai egyházközség torony fedésre 150 frt. 2. Kis görgényi egyházközség iskola építésre 100 frt. 3. Agárdi egyházközség temploma kijavítására 50 frt. 4. Magyarósi egyházközség építkezéseiből származott adósságai törlesztésére 150 frt. 5. Seprődi egyházközség iskolaház építésre 50 frt. 6. Nyárad-szt.-imrei egyházközség adósságai törlesztésére 50 frt. 7. Kiss Pál h.-bodoni lelkész 30 frt. 8. Ráduly Sámuel m.-szt.-királyi lelkész 30 frt. 9. Kis Dániel k.-szt.-iváni tanító 15 frt. 10. Madaras János andrásfalvi lévita 20 forint. 11. Dörzsi Albert fintaházi tanító 20 frt.

Összesen 665 frt.

XI. Küküllői egyházm.

1. Raduóthi egyházközség hátralék adója törlesztésére 100 frt. 2. Gocz Zsigmond m.-herepei lelkész 20 frt. 3. Vass Ferencz m.-sülyei lelkész 20 frt. 4. Barthos Sándor t.-ujfalusi lévita 15 frt. 5. Kali Bénéjamin h.-szt.-mártoni énekvezér 20 frt.

Összesen 185 frt.

XII. Széchenyi egyházm.

1. Esperesi hivatal, rendszeresített segély 100 frt. 2. N.-széchenyi lelkész az államiskolában teljesített vallástani tásért 50 frt. 3. Balázsfalvi egyházközség 150 frt, melyből 50 frt az iskola felszerelésére foroitandó. 4. Bényei egyházközség 100 frt. 5. Mihályfalvi egyházközség iskolaépítés és templom igazításra 50 frt. 6. Nemes András balázsfalvi kántor-tanító 20 frt. 7. Lukács Ferencz mihályfalvi lelkész 50 frt.

Összesen 520 frt.

XIII. Udvarhelyszéki egyházm.

1. Hévízi egyházközség tornya befedésére 100 frt. 2. Fehérgyházi egyházközség 50 frt. 3. Szt.-lászlói egyházközség papi lak építésére 100 frt. 4. H.-szt.-mártoni lelkész 100 frt. 5. Voldorfi lelkész 50 frt. 6. N.-buni lelkész rendszeresített segély, takarékpénztárba teendő 40 frt. 7. Csekefalvi lelkész 40 frt. 8. Dobófalvi beszoigáló lelkész 20 frt. 9. Dobófalvi lévita 20 frt. 10. Bözödi nyugalmazott tanító 20 frt. 11. Benczédi János oczfalvi lelkész 20 frt. 12. Baka János al-siménfalvi lelkész 20 frt. 13. Boncz József hodjai tanító 15 frt. 15. Nagy József hévízi lelkész tekintettel missionarius szerű szolgálatára 20 frt.

Összesen 665 frt.

XIV. Erdővidéki egyházm.

1. Miklósvári egyházközség temploma kijavítására 100 frt. 2. Jancsó István fülei tanító egyszer s mindenkorra 20 frt. 3. A barothi államiskolai vallástanító 50 frt. 4. Gáspár László bardóczi tanító 15 frt.

Összesen 185 frt.

XI. Sepszi egyházmegye.

1. Magyarósi egyházközség templom javításra 50 frt. 2. Kökösi egyházközség iskolaház építésére 100 frt. 3. Arkosi egyházközség papi lak építésére 100 frt. 4. Kálnoki egyházközség adósságai törlesztésére 40 frt. 5. Albu Endre k.-borosnyói lelkész ez úttal 40 frt. 6. Ágoston Pál s.szt.-királyi lelkész 35 frt. 7. Ősz Salamon úzoni énekvezér egyszer s mindenkorra 20 frt. 8. Orbán László kilyóni énekvezér egyszer s mindenkorra 15 frt.

Összesen 400 frt.

XVI. Orbai egyházmegye.

1. Papolczi egyházközség templom építésre, takarékpénztári kezelés mellett 80 frt. 2. Tamásfalvi egyházközség haranglábja helyreállítására 50 frt.

Összesen 130 frt.

XVII. Kézdi egyházmegye.

1. Kelemen Győző k. mátsfalvi lelkész 50 frt. 2. Kis Sándor léczfalvi iskola tanító 40 frt. 3. Bathó János albisi kántor tanító 30 frt. 4. Albert László maksai kántor tanító 15 frt.

Összesen 135 frt.

XVIII. Püspöki vizsgálat alatti egyházak.

1. Marosvásárhelyi egyházközség a domestikából nyert 2000 frt kölcsöne 6%-os kamatjában 120 frt.

XIX. Egyházkerületi közgyűlés határozatából.

1. Özv. Hiri Ferenczné nyugdíja 150 frt. 2. A n.-onyedi tanító képezde melletti gyakorló iskola tanítója 600 frt.

Összesen 750 frt.

Egyházmegyék szerint összesítve.

1. V.-Hunyad zarándi egyházmegy. 360 frt. 2. Gyulafehérvári egyházmegye 250 frt. 3. Nagy-onyedi egyházm. 400 frt. 4. Kolozs-kalotai egyházm. 607 frt. 5. Szilágy-szolnoki egyházm. 260 frt. 6. Deési egyházm. 448 frt. 7. Széki egyházm. 620 frt. 8. Nagy-sajói káptalan 150 frt. 9. Görgényi egyházm. 650 frt. 10. Marosi egyházm. 665 frt. 11. Küküllői egyházm. 185 frt. 12. Szabeni egyházm. 520 frt. 13. Udvarhelyszéki egyházm. 665 frt. 14. Erdővidéki egyházm. 185 frt. 15. Sepszi egyházm. 400 frt. 16. Orbai egyházm. 130 frt. 17. Kézdi egyházm. 135 frt. 18. Püspöki vizsgálat alatti egyhk. 120 frt. 19. Egyházkerületi közgyűlés határozatából 750 frt.

Végösszeg 7500 frt.

VIDÉKI ÉLET.

A deési egyházmegyéből.

— Tavasz közgyűlés. —

Páneczél-Cseh, 1883. ápril 3.

Deési ref. egyházmegyénk f. évi marcius 29-én tartá Deésen a rendes esperesi elnöklét alatt tavaszi rendes közgyűlését. Daczára a zord időnek, távol vidéki papjaink is megjelentek e közgyűlésen. A világi tagok közül ott vala

szerecséuk gyűlésünken láthatni báró Bánffy Dániel országos képviselő és főgondnok Ő excellentiáját, br. Bánffy Dezső főispán Ő mltságát, tkts. Roth Pál e. m. gondnok, tkts. Miskolczi Lajos képviselő urat. Elnöklő esperes afa a lefolyt 1882. évről szóló terjedelmes és részletes esperesi jelentésével nyitá meg a közgyűlést. A nagy gondal irt, az egyházmegye legapróbb mozzanatait felelő s számokban hiven feltüntető esperesi jelentésből mindnyájan örvendetes tudomásul vettük, hogy e.-megyénkben „mindenek ékesen és szép rendben vannak.” — Gyász rovatában megemlékezvén néh. Dósa Imre volt kérii paplársunkról, a kegyelet adóját róvta le egyházmegyénk elhunyt jelese iránt. Építkezések, ajándékozások, szorgalmi jövedelmek történtek és tétettek több egyházközségeinkben, mik a vallás-erkölcsi élet munkásságának örvendetes jelenségei. Megüresült halálozás folytán egy lelkészi állomás, a kérii, ennek betöltése, az új papilak felépítéseig, főtiszt. püspök úr engedelmével, még egy évig elbalasztatott. Betöltetett 2 kántor-tanítói állomás u. m. a b. ó. budai és a s. m.-berkeszi. A felekezeti iskolázás kielégítő, kivéve sok számu leányegyházközségeinket, melyek rendes iskolát fenn nem tarthatnak, azonban a magyar nyelv tanítását a többnyire román tanítók ily helyeken is folytatják, mi Szolnok-doboka megyének minden tekintetben, de főleg kulturális téren való haladása hazafias irányának örvendetes tanujele. — A figyelemmel végig hallgatott esperesi jelentés jegyzőkönyvileg örvendetes tudomásul vétetett.

Következtek felsőbb leiratok, egyházak s egyesek kérelmei és ügyei, mely, többnyire adminisztratív természetű, ügyek letárgyalása után, az özv.-árvai cassa revideálása alkalmából indítványoztatott s közgyűlésünk által elvileg elfogadtatott az egyházmegyei özv. árva cassának a központi ilyenmü cassával való egyesítése a kerületi főt. közgyűlés e tekintetbeni intézkodését remélvén. Végül közgyűlésünk jegyzőkönyvileg örömet fejezte ki a felett, hogy báró Bánffy Dániel főgondnok Ő Excellentiáját, előrehaladott kora daczára, friss jó egészségben gyűlésünken tisztelhattük s egyházmegyénk ügyei iránti meleg érdeklődésének ujlag is tanui valánk.

A közügyek végeztével házassági törvényszék tartatott, mely a délutáni órákban bevégeződvén, a gyűlés eloszlott.

Miklósi József.

Az áll. ig. tanács üléseiből.

Kolozsvártt, 1883. ápril 1.

I.

Jelen vannak: Főt. Nagy Péter, püspök, mint elnök; br. Bánffy Albert főgondnok; br. Bánffy Dániel, Lészai Ferencz, Gyarmathy Miklós. dr. Szász Béla, dr. Kolozsvári Sándor, dr. Jenoi Viktor, Benkő János igazgató tanácsosok; Bodor Antal titkár; Balogh György ügyvéd; Deák József pénztárnok; Szabó Ádám számvevő.

Szász Domokos egyhker. közjegyzőnek, mint az egyházkerület képviselőjének a b. e. gr. Degenfeld Imre teme-

tésén megjelenése költségeiül utalványozott 60 frt kiadása jóváhagyó tudomásul vétetik.

Titkár jelentésére az elhalt Koncz Sándor ig. tanácsirnok helyére ez állás szabályszerű betöltéseig 2 napidíjos vétetik fel.

Az apa-nagyfalusi egyházközségnek kepe megváltásra vonatkozó felterjesztése, e kikötött összeg zálogjogi bekebelezés általi biztosítása mellett jóváhagyatik.

A m.-bándi egyházközség. templom építési szerződvénye némi módosítás mellett helyben hagyatik s az építésnek még ezen tavaszon megkezdésére a kebli előjáróság felbivatik.

Az udvarhelyszéki egyházmegyében a f. évi február 1-től számítandó 5 évi ciklusra megválasztott egyházkerületi képviselők: Zágonyi Mózes, Kádár Domokos, Kelen János, Gyárfás Endre, Apáthi Péter, Györke János, Beke Dénes és a tanítók részéről Szentgyörgyi Mózes afa megválasztása igazoltatik.

Magyarosi István aa. felszólíttatik az iránti nyilatkozatra, hogy miután 2 választó kerületben lett egyhker. képviselővé megválasztva, ezek közül melyiket fogadja el?

Tárgyaltatott a jelzett tárgyak mellett a magyarói egyhk. erdőfeladása szerződvénye, melynek eldöntése — az idő elteltén — a következő napra halasztatott.

II.

Kolozsvártt, 1883. ápril 2.

Jelen vannak: Főt. Nagy Péter püspök, mint elnök, br. Bánffy Albert, főgondnok, Gyarmathy Miklós, dr. Szász Béla, dr. Kolozsvári Sándor, dr. Jenei Viktor, Benkő János, Parádi Kálmán igazgató-tanácsosok; Bodor Antal titkár; Balogh György ügyvéd; Deák József pénztárnok; Szabó Ádám számvevő.

A magyarói egyhk. erdő eladását illetőleg, mint-hogy az ig. tanács a közjegyző előtt megkötött, de az igazgató Tanács által ezen alakjában meg nem erősített vásári szerződést illetők egy, az igazgató tanács által megállapított módzatok alapján készült pótszerződvény kapcsában terjesztik ismételten fel és kéri ezen eredeti szerződvény megerősítését, — ezen szerződvény, a mennyiben a pótszerződvény által módosítást nem szenvedett, (hosszas vita után) megerősítést nyert.

A Teleky théka alapítványi jogi természetű elősmereése tárgyában folyamatban levő per iratai múlt évi október óta a kir. tábla által nem terjesztetvén fel a kir. curiához: jogügyi bizottság e tárgyban az igazság-ügyi miniszter ő Nagyméltóságához intézendő panasz-levél szerkesztésére felhivatik.

A m.-igényi egyhk. utasíttatik hogy az eladott belső telkek árát adósságai törlesztésére fordítsa.

Ugyanezen egyhk. adósság-törlesztésének kimutatása visszaküldetik; t. esperes afa pedig felhivatik hogy a bor dézma 79 — 80 kamatait illetően, melyről a kimutatásban nincsen említés, — tegyen jelentést.

A magyarói egyházi és a polgári község között kötött csekély terjedelmű belső telkek csereszerződvénye helyben hagyatik.

Az úzoni egyhk. hivatalos úton utasíttatik magtári gabonájának az eddigi szokás szerinti kikölesönözésére.

A pákói egyhk. papi telkének a politikai község által felajánlott belső telkek elcserélését illető szerződés, a helyrajzi szám hibáson lévén írva, kijavítás végett, visszavárolag, leküldetik.

Az ilosvai egyhk. beszolgáló lelkésze és levitája részére kiállított díjlevél helyben hagyatik.

A dévai egyhkernek b. e. Fodor András által adományozott telkéből eladás útján központi kezelés alá felküldött 2574 frt. ára, „Fodor“ alapítvány czímen, kezelés végett áttétetett a pénztárnokhoz.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. ápril 7.

Az eszedékessé vált előfizetések, valamint a hátrálékok haladéktalan törlesztését kéri A kiadóhivatal.

— A kolozsvári ref. egyházközség egy rég érzett szükségnek eleget teendő, az u. n. nagy lábosháznak fele része tulajdonjogát megszerelvén a ref. főtanodától 20,000 frton, a rozzant épület lebontása s teljes díszos kiépítése végett Maetz Frigyes építészszól 69,000 frtban szerződésre lépett, melynek értelmében a két emeletes nagy épület 1884. ápril 1-re készen lesz. A lebontási munkálatok már folyamatban vannak. Az egyházközség Gyarmathi Miklós, Dávid Antal, dr. Kolozsvári Sándor s Szász Domokos személyökben bizottságot nevezett ki s a nagy vállalat végrehajtását ennek vezetésére s ellenőrzésére bizta.

— A „Székely Nemzet“ legközelebbi számában „vaskalaposnak“ nevezi az erd. ref. egyházkerület igazgatótanácsát, a miért meg nem engedte, hogy a s.-szentgyörgyi Mikó-collegium algymnasiumában a törvényes tantervtől indokolatlanul eltérjenek a francia nyelv és a gyorsírás felvétele kedvéért. A „Sz. N.“ ethirtelenkedett és kihívó ítélete ellenében szóljanak a tények, a mint azok az ig. tanács előtt állottak; azok világosan bizonyítják, hogy az ig. tanács felügyelői és ellenőrző kötelességét teljesítette, a midőn eme törvényes tanrendszerünkbe ütköző önkénykedést betiltotta. E tárgyban az ig. tanács indokolt határozatát jövő számunkban egész terjedelmében fogjuk közölni.

— A lelkészek minősítése és egyházközségek osztályozásának kérdése a tiszántúli testvér superintendenciában most került szőnyegre. Az egyházmegyei gyűlések erre vonatkozó határozatai és a bizottsági javaslatok lényeges eltéréseket mutatnak föl. E helyen térszűke miatt ezen eltéréseknek csak a legjellemzőbb vonásait érinthetjük. A békés-bánáti egyházmegye nagy súlyt fektet a külföldi akademiák látogatására; a felsőszabolcsi-hajdukerület a fakultálási okmányra; mellőzvéen a lelkészi pályán szerzett érdemeket; a barsi egyházmegye a közgyűlés elé terjesztett javaslatában a fenti hiányokat fölismeri, megállapodásra azonban nem juthatván, egy hattagu bizottságot küld ki e tárgyban. A pápai egyházmegye a szolgálati időt állítja előtérbe, mely szerint a kitűnő képesítettséggel bíró lelkészek is csak 8 évi figyelemre méltó buzgalmat tanusító szolgálat után pályázhatnak első rendű egyházközségbe. Erdélyi ref. egyházkerületünk ez ügyre vonatkozó 1876-ik évi közgyűlési határozatát leginkább a nagy-szalontai egyházmegye bizottságának javaslata közelíti meg, azon figyelmet érdemlő eltéréssel, hogy itt az első oszt. egyhk. 1400 frton, a II-ik 1000 frton és a III-ik 600 frton felül kezdődik, míg nálunk már a 800 frton felül jövedelmező egyhk. az elsőrendűek közé tartozik.

— Magyar nyelvi tanfolyam tanítóknak. A magyar nyelvben kevésbé járatos vagy egészen járatlan népiszkolai tanítók számára a magyar nyelv elsajátítása czéljából, a f. évi nyári szünidő alatt hat heti póttanfolyam tartatik a következő városokban, u. m. Léván, Losoncban, Sárospatakon, Baján, Aradon, Szegeden, Kolozsvártt, Székely-Kereszturon, Zilahon, Máramaros-Szigeten, Győrött, Szombaf-

helyen és Csáktornyan. A póttanfolyamokon résztvevő minden tanító 70 krajczárnyi napidijban részesítették s lehetőleg ingyen szállással is elláttatik. Folyamodványukat az illető tanítók megyei tanfelügyelőjük útján azon tanfelügyelőhöz intézzék, a kinek tankerületében rendeztetik a póttanfolyam, melyben résztvenni kívánnak. Bővebb értesítést szintén a tanfelügyelők adnak.

— A debreczeni ispotályi lelkészre a választás ápril 8-án lesz. A 17 pályázóból kijelöltettek: Ladányi Gyula ideiglenes lelkész, Nagy István h.-k.-sz-t-imrei Nagy Lajos kis-pérczi, Rácz Károly ménes gyoroki és K. Tóth Kálmán laczházai lelkészek.

FŐTISZT. NAGY PÉTER PÜSPÖK ÚR A KÖVETKEZŐ KÖRÖZVÉNYEKET BOCSÁTOTTA KI:

Köröztetnek:

139—1883. A szilágy-szolnoki egyházmegyében az ér-mindszenti kántortanítói állomás. Javadalma: egy szoba, konyha és veteményes kert; 13 kecske liternyi kétszeres búzaköpe, minden rendes tankötelestől 30 liter buza és 30 l. csős törökbúza az ismétlő tankötelesektől ennek fele; 19 kat. hold szántó haszonélvezete, melyből 10 hold adóját az egyhk. 9 hold és a tanító fizeti; temetésért énekszóval 50 kr, bucsuzatóval 1 frt; fa és garaspénz egész bérestől 66 kr, $\frac{1}{2}$ bérestől 33 kr, $\frac{1}{4}$ bérestől 16 kr. Ha fiatal, nőtlen ember foglalja el ez állomást, egy pár évig teljes kosztot kap. Pályázati határnap: május 1-sője. Folyamodványok t. t. Szabó Pál aához Diósadra küldendők.

355—1883. A n.-szebeni egyházmegyében a mikesszasi papi állomás harmadikban. A megválasztott, a remélhetőleg közelebről létesítendő állami iskola felállításáig, rendszeresen tanítani köteles s ezért — a: mig tanítand — kapja az eddigi tanítói fizetést. Fizetése: a papi 394 frt 80 kr. a tanítói 193 frt 30 kr összesen

588 frt 10 kr-ra van becsülve; ezen kívül tisztességes lakás terjedelmes kerttel. Pályázati határnap: május 15-ike. Folyamodványok t. t. Kelecsényi Károly esperes aához Alamorra (u. p. Ladámos) küldendők.

364—1883. A v.-hunyadi egyházmegyében a n.-pestény-klopotivai papi állomás. Fizetése: 140 frt havas haszonbér; 150 frtot jövedelmező can. portio haszonélvezete; 20 frt alaptőke kamat; 159 frt kope címén a hivektől; stola, tisztességes lakás gazdasági épületekkel. A megválasztott az egyházmegyei özv.-árva gyámintézet kötelezett tagja. Pályázati határnap: május 10-ike. Folyamodványok t. t. Bartha Lajos esp. aához Tordosra (u. p. Szászváros) küldendők.

369—1883. Az udvarhelyszéki egyházmegyében a buni papi állomás. Javadalma: 186 fr 80 kr értékű gabona, fa, és napszám az egyháztagoktól; 8 frt 46 kr alapítványi kamat; 1 h. 1150 □-öl II. osztályu szántó; 5 h. 1280 □-öl II. oszt. és 7 h. III. oszt. kaszáló haszonélvezete, melyeket az egyháztagok művelnek. s jövedelmük megér 100 frtot; a 4 szekér szénát termő tomető kert és czinterom haszonélvezete, mintegy 26 frt értékben, 40 frt államsegély szabályszerű kérelmezés mellett; szép lakás, terjedelmes veteményessel, gyümölcsössel és gazdasági épületekkel. Az összes fizetés középszámítás szerint 361 frt pénzértékre van becsülve. A megválasztott köteles első évi jövedelmének felét az egyházmegyei papi gyámintézet pénztárába beszolgáltatni. Pályázati határnap: május 15-ike. Folyamodványok t. t. Solymosi István esperes aához Bögözbe (u. p. Székely-Udvarhely) küldendők.

Kolozsvártt, 1883. ápril 3-án.

A SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Nagy Lajos, esperesnek, Doboka. Az ormányi papfizetés pótlására nem 50, hanem 150 frt jut az államsegélyből. Ebből származik a számbeli tévedés. Az iklódi tanító pappá promoveálása tollhiba.

H I R D E T É S.

P á l y á z a t.

A nagy-károlyi egyházmegyébe kebelezzett hodászai ref. egyházban a lelkészi állomás üresedésbe jövén, az ezen állomást elnyerni kívánó lelkészek felhivatnak, hogy, egyházi törvényeink 191. §-a értelmében, pályázati kérvényüket **folyó hó 20-ik napjáig** Szilágyi Lajos nagy-károlyi espereshez, Geberé — u. p. Nyir-Báthor — küldjék be. — A későbbben érkezett tekintetbe nem vétetik.

Az elválasztandó lelkész évi fizetése

1. Minden gazda, ki maga jószágával és ekéjével szánt, fizet a lelkésznek két kereszt búzát, két kereszt gabonát, és szénapénzben 20 krt. — ilyen van jelenben 30.
2. Azon gazda, ki igás jószággal nem bír, fizet egy köből rozst, Ilyen van ez időszerént 19.
3. Az egyház szegényebb tagjai, u. m. a zsellérek, özvegyek, cselédek 65—65 krt. ilyen van jelenleg 20.
4. Az egyház ad 6 öl kemény tűzfát beszállítva. (10) (1—1)
5. Van 28 hold és 532 □ öl szántóföldje egy tagban, 1200 □ ölével számítva, — melyből 3 holdat és 697 □ ölet az egyház öszivetés alá kétszer megszántat.
6. Az állami adót az épületekért, 23 hold és 210 □ öl földért az egyház, -- 5 hold és 322 □ öl tagosítására nyert szaporulatért pedig a lelkész tartozik fizetni.
7. Stóla — az egyházkerület által meghatározott szabály szerént; középszámítással az évi jövedelem 5—600 frt. közt váltakozik.

Debreczen, 1883. ápril 4.

Révész Bálint, püspök.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLAS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit illető minden küldemények ezimzendők.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden beigtatás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvezményt nyujt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Eféz. IV. 4.

Tartalom: A vita végén. — A középiskolai törvényjavaslat a képviselőház előtt. — Sepsi-Szentgyörgyi tanterv. — Javaslat a zsinati törvények alapján leendő szervezkedés tárgyában, tekintettel az átmeneti intézkedésekre. — Az áll. ig. Tanács üléséből — Vidéki élet. A külföldi egyházmegyéből. — Irodalom. — Körosvény. — Tárca. — Szerkesztő postája. — Hirdetés.

A vita végén.

Kolozsvár, 1883. ápril 14.

Mire e sorok napvilágot látnak, a középtanodai oktatásról és a tanár-képzésről szóló törvényjavaslat tárgyalását a képviselőház bevégezte.

Bár a tárgyalás váratlanul hosszúra nyúlt s némely részében sajnálatos szélsőségekbe is átesapott egészben véve emelkedett színvonalon állott, s ha a viták főként politikai s csak kevésbé paedagogiai és didactikai színezetet viseltek is, — a mivelt külföld előtt nincs miért szégyenkeznünk nyugodtan várhatjuk az ítéletet, melyet e tárgyalásból kulturállásunkra vonhatni.

De nem csak, mint magyaroknak, hanem mint protestansoknak is van nem egy okunk megnyugvással tekintenünk e tárgyalást. Azok az aggodalmak ugyanis, melyeket konventünk nevében elnökei illő helyen tolmácsoltak jan. végén s melyeket e helyen, annak idején, a bizottság szövegezése szerinti javaslatra nézve mi is hangoztatánk, legnagyobb részt visszhangra találtak a házban is s mi több, nemcsak kifejezést nyertek ott, hanem meghallgattatást is az illetékes körökben s ma elégtétellel constatálhatjuk, hogy a képviselőház és a magyar kormány tetteleg olyan nyomatékunak ismerte el a magyar protestantismust, a melyet jogaiiban és autonom élet-működésében, a mi a cardinalis pontokat illeti, érinteni nem kívánnak s a melylyel nemzeti és közmívelődési jelentőségénél fogva politikailag is számolni kell.

S számoltak is. A superinspectio módozatai, ime, oly alakban állapították meg; a kormány megbízottjának az érettségi vizsgálaton oly szerep- (s nem hatás-)

kör jelöltetett ki; a rendes tanárok száma oly mértékben állapították meg s a középiskolákat főntartó felekezetek részére oly jogkör ismertetett el és igtattatott törvénybe, hogy elején támadt aggodalmaink, féltékenykedésünk, sőt még susceptibilitásunk is jó részt elcsön-desedhettek s a tekintet, melylyel a kormány a protestansok iránt oly félreismerhetetlen előzékenységgel viseltetett az egész tárgyalás rendén, a legbiztatóbb kilátást nyújtja arra nézve is, hogy a gyakorlatban, a törvény alkalmazása körül sem lesz, nekünk magyar protestansoknak, okunk a-panaszra.

Ellenben meglesz — bevallhatjuk őszintén — az a nagyon üdvös hatása az új törvénynek, hogy serkenteni, sőt kényszeríteni fog. középtanodáink niveaujának emelésére s arra a versenyre, a melyben szükségkép elbukunk, ha a legkomolyabb erőfeszítést meg nem teszszük az állami intézetekkel szemben.

Mi, erdélyrészi reformatosok ugyan öt évvel megelőztük az államot, már a sepsi-szentgyörgyi közgyűlésünkön törvénybe igtatván a tanári qualificatiot s még előbb megtevéen a lépéseket, hogy az állandó tanerők alkalmazása és a rendes tanárok számának emelése által meleget tegyünk az új idők új követelményeinek. De nem tagadhatjuk, hogy a királyhágón tuli testvéreink egynémely középtanodája, ezekben a tekintetekben, ugyancsak rászorult az országos törvényben rejlő ez ösztönözésre. Jó, hogy meglesz s ennek sem reputatióink, sem az ügy maga kárát nem fogja látni.

De minél erősebben meg vagyunk győződve erről s minél inkább méltányoljuk azt a tekintetet, melylyel a ház és a kormány a magyar protestansok alapos aggályaiival, sőt még a hagyományokhoz való ragaszkodásával is, szemben követett: annál nagyobb röstelkedéssel, hogy ne mondjuk szégyennel, gondolunk arra a szerepre, melyben a magyar protestansoknak egy némely ügyetlen barátai s hivatlan prokátorai, a tárgyalás rendén, magoknak tetszetek és tetszelegtek. Az a hivalkodás, melylyel az illetők a hazafiságot, a protestans elvek és a szabadság iránti hűséget kizárólagos privilegiumkként maguknak vindikálták; az az arrogancia, a melylyel mandatum nélkül, a protestan-

sok nevében, enuntiatókat tettek s az a cynismus, a melylyel a magyar reformált egyház egyedül illetékes képviselőnek: a zsinatnak törvénybe ígatott kijelentését*) desavonálni megkísérették: a legméltóbb főháborodást keltheti minden olyan protestans hazafi keblében, a kinek jogról, törvényről és eszélyről csak a legkezdetlegesebb fogalmai is vannak.

Vigaszunk, e tekintetben, csak az, hogy az ő handabandáiknak nem sokára a hire is elvész, de a törvény s annak az életben el nem maradható üdvös hatása megmarad, mind az időknek végéig!

L—t.

A középiskolai törvényjavaslat a képviselő ház előtt.

A magyar képviselőházunk múlt heti üléseit teljesen a középiskolai törvényjavaslat részletes tárgyalása töltötte be. Az egyes pontoknál sok a felszólalás, a módosítás. Már az általános vita alatt jelezték a szónokok, még azok is, kik a javaslatot elfogadták, hogy a részletes tárgyalásnál változtatásokat reménylenek. Tudvalevőleg a képviselők közt, párt különbség nélkül, tanácskozások is foly-

*) Egyházi törvényeink 3. §-a így szól:

„3. §. A reformált egyház alsó és felső iskolái, mint a valóság szabad gyakorlatának jogával lényeges kapcsolatban álló intézmények s az egyház önfentartásának eszközei; — az alkotmányos úton létrejött hazai országos törvények, jelesen az 1790—91. XXVI. t. cz. mint alaptörvény intézkedéseinek épségben tartásával, miderestől az egyház testéhez tartoznak s az egyházi hatóságok alattállanak.“

TÁRCZA

Szépség a hamvakból.

— *Irtá Dr. Macmillan Hugó.* —

(Angolból Cs. Zs.)

(Folytatás.)

Némely növény csak ott található, hol valami elégett. A mezzei gazdák mondják, hogy a fahamu a szunyadozó fehér ló-herét növéssnek indítja; és a mezők, a melyek evvel termékenyítetnek, csak hamar jó illatu virágos rétekké lesznek. Egy kedves kis moha, melynek maghóajai, szárainak összefonódása és kibontakozása által, megjósolja az időváltozást, ép úgy mint a barométer, a mocsárok és erdők azon helyein nő, hol tűz volt; élénk zölddel borítja be az épületek tájait, jelezve gyöngéd lágy párnáival a helyet, hol a tűzhely volt. Azért, mert ily helyeken szokott nőni, Franciaországban ezen általános néven ösmeretes: La Charbonnière, Hasonló helyeken található a csiperke (morel) — gömbölyű fehér gomba, — mely mindenütt ép oly nagyra becsült, mint pompás és finom étel. Megjelenése csalhatatlan bizonyíték arra, hogy azon a helyen korábban tűz volt. És így a tűzből, a szó szoros értelemben, eledel jön létre. A nagy londoni tűz után a korom fekete romokon is újabban a hamuval beöntött helyeken a mustár egy neme nő; és mint ha valami különös hasonlatosság lenne a városok leégése

tak hogy a részletes tárgyalást illetőleg előleges megállapodások történjenek, s megbeszéltessek, hogy a kormány mennyi változtatást enged meg. Eddig azonban nem igen látszik, hogy az előleges tanácskozások jelentékenyen meg röviditenék a részletes tárgyalást.

A 3-ik pont fölött, melyben a görög nyelv tanítása is ki van mondva a gymnasiumok kötelező tantárgyául, három napig tartott a vita, s végre azzal dönt el, hogy a görög nyelv kötelező tantárgy maradt. Itt elfogadta a ház G á l l azon indítványát is, hogy oly gymnasiumokban, melyekben a tanyelv nem magyar, az illető iskola nyelve és irodalomtörténete is taníttassék.

A 7-ik pontnál újra nagyobb vita támadt. Ez arról szól, hogy a bitfelekezetek maguk határozzák meg az általuk fentartott iskolák tanyelvéit, de a magyar nyelv és irodalomtörténet kötelező tantárgy, s ezekből az érettségi vizsgálat magyar nyelven teendő. Madarász József indítványt adott be, hogy a magyarországi iskolák tanyelve magyar legyen. Tiszta miniszterelnök ezt tulságos követelésnek találta. A szászok közül Wolf és Zay szólaltak föl, gnyoson beszélve Madarász merész javaslatáról s megelégedéssel vevén tudomásul a miniszterelnök nyilatkozatát.

A törvényjavaslat egyik nevezetes szaka a 22-ik, mely elrendeli, hogy a felekezeti iskolák érettségi vizsgálatán kormánybiztos legyen jelen, kinek aláírásától függ aztén az érettségi bizonyítványok érvényessége. Ez volt többi közt az a pont, melyről az előleges értekezések alatt is sokat beszéltek s az akkor történt megállapodást most Zsilinszky adta be módosítványul a 22-ik ponthoz. E módosítvány

és a mustár növény között, az újabb moszkvai égés után azon növény egy más faja jelent meg a romok között, és még mindig látható a város szomszédságában. Ha Amerikában egy erdő leég, a fák különböző nevei jelennek meg rendszeren ezen a helyen; az anyagok ezen keringése folytán a természet növeli a föld termékenységét és a hamvakból szépséget hoz elő. Heraklites szerint, a tűz a főmezzgató erő a természetet folytonos átalakulásában; „tűzből allott elő minden, és abba fog felolvadni minden;“ egyszer tűzzé lesz minden, a mostani világ meg ég, de hamvaiból új világ fog előállani.

Áttérve a természet körében észlelt elv alkalmazásáról azokra, melyek az emberi világban történhetnek, mondhatom, hogy az égő-áldozat hamvaiból fejlődött ki a zsidó hit, minden szépségeivel együtt. Az áldozat ezen hamvai az oltáron bizonyosságai voltak annak, hogy a tűz megtette a legfőbbet, és következésképp, hogy az áldozat tökéletesen teljesített és elfogadtatott, felszállva az istenhez, mint édes iznek illata. Az égő-áldozatot hamuvá égetni, egyenlő volt az áldozat teljes és tökéletes elfogadásával; miként a zsoltár író szavaiban találjuk: „Az ur megemlékezik áldozatodról és elfogadja égő-áldozatodat.“ Ezen jelképes cselekvényen, mint alapon, nyugodott az egész zsidó isteni tisztelet és társadalmi élet. Az izraeliták isteni tiszteletének szépsége, házok és szivők békessége, a nemzet jólléte, mind azon nagy igazságon alapultak, melyet az égő-áldozat hamvai nyújtottak.

szerint a kormánybiztos nem írja alá az érettségi bizonyítványt, de ha szabályellenességeket tapasztal, arról jelentést tesz a kormánynak, ez pedig az iskola főhatóságát vizsgálatra utasítja s ha a főhatóság a vizsgálatból meggyőződik a kormánybiztos jelentésének alaposágáról, akkor az érettségi bizonyítványok ki nem adhatók.

Zsilinszky módosítványát ép úgy, mint az eredeti javaslatot, megtámadták a tárgyalás első napján Mocsáry Lajos, Hegedűs László, Németh Albert, Lükő Géza, és főleg Thaly Kálmán, ki azt mondván, hogy a javaslat ellen, ha törvényerőre emelkedik, izgatni kell s még a tanítványok is beszéljenek össze ellene — ezért az elnök két ízben is félbeszakította beszédét. A módosítványt a ház végre is elfogadta. A tárgyalás tovább foly.

A sepsi szentgyörgyi tanterv. *)

(Az igazgató-tanács leirata.)

A múlt 188 $\frac{1}{2}$ tanévi zártudósítások felülvizsgálata rendjén kellemetlenül kellett igazgatótanácsunknak meggyőződnie arról, hogy a s.-szent-györgyi tanári kar tényleg eltért a törvényes tantervtől, részint a tanítás időbeosztására, részint a tananyag minőségére nézve; de még azon felül két egészen új tantárggyal meg is szaporította a rendkívüli tantárgyak számát minden előleges bejelentés s en-

*) Lapunk közelebbi számában tett ígéretünkhöz képest a Székely Nemzet által incriminált ig. tanácsi végzést egész terjedelmében közöljük. Szerk.

Mutatva, mint ők mutatták, hogy a bűn által magára vont büntetés teljes kielégítést nyert, és hogy az elégtétel eszközei tökéletesen elhárították a büntetést, így az izraeliták szabadon élvezhették az élet áldásait a derült ég alatt. A zsidó áldozó pap, fehér öltözetben — a gyász és vezeklés öltözete — melyet az alkalomra vett fel, gondosan eltávolította a hamvakat az oltárról s annak keleti oldalához tette. Itt hagyattak egy kevés ideig, hol a kelő nap sugarai érintették és megvilágították azokat, bizonyosságául annak, hogy az áldozat teljes volt: hogy az áldozati törvényeknek elégtételt. Az áldozó pap ezután, a gyász és vezeklés öltönyét levetve, mást vett fel, mi az áldozat szertartásával nem függött össze, hanem a győzelmet és örömet fejezte ki; így felöltözve a hamvakot az előbbi helyről egy tiszta helyre vitte. „Mikép az égő-áldozat hamvaiból, az ég harmatja folytán gazdag zöltség áll elő, hogy jelezze az áldozat helyét, mint kis óáz a pusztában, úgy ad Isten szépséget a hívő és bűneit megbánt népek; és mikép a zsidó áldozó pap a gyászöltönyét az öröm színével cserélte fel, úgy isten is a dicsőség öltönyét adja a megterhelhetés öltönyéért.“ Ez rejlik a metaphorában.

Mily szemebetűnő az elégtétel ezen jelképe az isten fiának hálálánál! Az áldozat az ő eseténél is hamuvá tétetett. Mi ép oly tisztán látjuk a kereszten, melyen élettelen volt meg feszítve, hogy az elégtétel bevégeztetett, és hogy elégtétel adatott istennek az emberi bűnökért, mint a zsidó ál-

gedőly nélkül. És ezt az eljárást a tanvezető tanár a nyilvánosságnak szánt Értesítő 55-dik oldalán eképpen indokolja: „A tantárgyak megválasztása és a tananyag beosztásánál lehetőleg ragaszkodtunk ugyan az erdélyrészi ref. gymnasiumokra érvényes Szervezeti Javaslatához, úgy azonban, hogy azért e kereten belül tekintettel voltunk egyéb, a gymnasiumokhoz mainapság kötött igényekre is; miből kifolyólag tantervünk körébe illesztettük a francia és gyorsírás tanítását etc. Tehát a tanári kar éppen tanvezető tagja oly formán nyilatkozik a fentebbiekben, mint ha őt a szervezeti törvény egészen nem kötelezné s mint ha erd. egyházkerületünk collegiumaiban az egyes tanárok a maguk tetszése szerint megbonthatnák s öllegszerűleg megváltoztathatnák a tanításteret. Oly szabados eljárást nem ismerünk sem a múltból, sem a jelenben!“

Az eltérések -- a tanügyi előadó előterjesztése szerint — a következők:

I. A tanítás időbeosztására nézve:

A magyar nyelv tanított az I. II. gymn. osztályban hetenként 4 órán (3 óra helyett.)

A latin nyelv az I. gymn. osztályban 6 órán (8 helyett.)

A latin nyelv a II. gymn. osztályban 6 órán (7 helyett.)

A német nyelv a III. gymn. osztályban 6 órán (8 helyett.)

dozó pap látta, hogy az oltáron levő hamvakkal mily teljesen talált az áldozat isteni elfogadásra és jóváhagyásra. Mikép a hamvak az oltár keleti oldalához tétettek, mivel azon az oldalon kelt fel a reggeli nap fényes sugara — természetes jelkép közös csak nem minden vallásban, kereszténynek, mohamedánok és pogányok egyaránt kelet felé fordulnak imádkozás alatt, ezen irány felé fektetik halottaikat és építik szent épületeket, — úgy az igazságosság napja is, az iránytű ezen pontja felől emelkedett fel és a feltámadás dicső fényét vissza vetette halálának minden körülményeire és életére. És végre, mikép a zsidó pap az áldozat hamvait tiszta helyre vitte, úgy a Krisztus teste is Jeruzsálemen kívül, egy új temetőbe temettetett, a hová azelőtt senkit sem temettek. Krisztus sirja egy kertben volt közel a Galgotához, a hol megfeszítettetett. Valóban, isten szépséget adott a hamvakért azon temető kertben! Mily kedves és termékeny kertté változtatták azon hamvak ezen elhagyatott, pusztá világot! Minden régi elenyészett és minden ujjá alakult. Minden, a mi legszebb és legjobb a földön, ezen temető körül virágozik.

A bűnösnek, ki megbánja bűnét és hisz ezen engesztelő áldozatban, isten szépséget ad a hamvakért. A bűn az isten törvényének megszegése, csak e törvény rendje által fejlődhetik ki az élet szépsége és változatossága. A megbánás által a bűn megsemmisül, szétoszlik, átváltozik hamuvá. A bűn rombolás és rontás, mely az ember életén

A német nyelv a IV. gymn. osztályban 5 órán (6 helyett.)

A földrajz a II. gymn. osztályban 3 órán (4 helyett.)

A mennyiség-tan I. gymn. osztályban 4 órán (3 helyett.)

II. Új tantárgyak:

Francia nyelv III. IV. gymn. osztályban, hetenként 2—2 órán.

Gyorsírás II. III. IV. gymn. osztályban, hetenként 2—2 órán.

A francia nyelv tanítása ellen, a mennyiben az a többi tantárgyak megszorítása nélkül a tehetségesebb önként vállalkozó növendékeknek tanítatik, ig. tanácsunknak semmi kifogása nincsen. De a gyorsírással kapcsolatban, egyfelől az országosan fennálló gyakorlat, másfelől a didaktika és túlterhelés intelmői másnemű eljárást igényelnek.

Komolyan számbevehető hazai gymnasiumokon a gyorsírást, ha arra alkalmas tanító van, a felsőbb V—VIII. osztályok önként vállalkozó ifjainak rendkívülieg szokták tanítani; azt czélszerűnek s helyén valónak tartjuk, helyesége didaktikailag is vitatható; de károsnak tartjuk e tantárgynak egy gymnasiumra erőszakolását, a hol sok magától érthető ok mellett egymagára a szépírás, akár a szabadkézi rajz technikai és didaktikai igényei hangosan tiltakoznak ellene. A mi tantervünk eme két technikai tárgya, a szépírás és szabadkézi rajz, még nem tűrik a gyorsírás bevitelét; de ezek mellett arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az algymnasiumi növendékek értelmi fejlettlensége,

és lelken halad át, mint földingás a városon, mely az építészettől minden szép változatát az egyszerű romok közös halmozásával forgatja fel; vagy mint a tűz az erdőn, mely a növényzet minden életét és változatát a fekete holtstén és a szürkés hamu rideg egyformaság felszínévé változtatja, melyre nem hull harmat és melyre a nap maga is mintegy undorral és megvetéssel süt. Ezen szomorú töredékből azonban az isteni kegyelem a megtért lélekhez illő fris és végtelen változatu boldogságot alkot. Az igazságosság munkája az élet folytán változó fejlődése, összehasonlítva a halál csendes, mozdulatlan egyformaságával — a növény fejlődése a pusztában a magból a szárból, a szárból a virágba és gyümölcsbe, a szépség és csoda minden változataival, a természet reá hatása és annak visszahatása a természetre, összehasonlítva a pusztaság száraz szele által okozott futóhomok helyváltozásával vagy a megszáradt maghüvelyek ide s tova fuvatásával. Nem volt nagyobb az ellentét a kis zöld foltok között, melyek az áldozat félre tett barmjai felett nőttek, mint azon ellentét között, a mi a megújult lélek kertje és előbbi állapotának rideg vadonja között van. Es mikép a pázsiton szép gyűrű alakban terülnek el a nagyobb és zöldebb fűből alakult körök, bő táplálékot nyerve a gazdag nitrogén anyagokból, az azt alkotó gomba romlódékaiból, úgy a gyönyör élvezet és szenvedély zaklatásainak meg sem újult természete, fog előállani a szellemi kegyelem gazdagsága körül övezve a szívet és életet.

(Folyt. köv.)

stiliztikai járatlansága nem olyan auspiciumok, melyek a gyorsírás-tanítás sikerének kedveznének.

III. A tananyagra nézve.

A természetrajzból tanított a II-ik gymn. osztály második felében „Sejt-tan“ etc; a III-ik gymn. osztályban növény-szövet-tan s rendszertan; az alsóbb rangú növények általános leírása“ etc.

Törvényes tantervünk a nevezett osztályok elébe olyan nemű tananyagot ki nem tűz. A „sejt-tan“, s a „szövet-tan“ a biológiai tudományok tetejét képezik, a melyek a legfelsőbb osztályban is csak főbb vonásokban tárgyalatnak. E helytelenül inaugurált tudományoskodás, mely magában is már elég nagy didaktikai botlás, tetézve van az által, hogy az Értesítőben is kinyomult egyházkerületi tantervünk compromittálására.

A természeti földrajzot Afrikán kezdték az első gymn. osztályban, mert az előkészítő elemi osztályban, melyet progymnasiumnak neveznek, Európa meg Azsia természeti viszonyait már eltanították. Tehát e szerint a gymnasiumra előkészítést az által is vélik elősegíteni, hogy betanulattadják a gymnasiumra előkészítendő növendékekkel az I. gymnasiumi osztályba tartozó tananyag egy részét.

Ilyenmű előkészítésnek előnyei nincsenek; mert az nem képesíti a növendékeket észfejtő módon a rendszeres tanulásra, miután minden munkásságuk csupán csak bizonyos ismeretfölött mechanikai betanulása körül forog.

Igazgatótanácsunk a feljelentettek alapján a s.-szentgyörgyi tanári kar önkényes, indokolatlan eljárását határozottan rosszalja s felhívja a m. t. t. Elöljáróság által az illető tanári kart törvényes tantervünk alapos tanulmányozására és pontos exequálására. Nem különben figyelmébe ajánlja ig. tanácsunk a t. tanári karnak, hogy czégért s nagy hangú meghívókat nem tűztek ki soha collegiumaink, hogy a külszínen kapkodó sokaság háladatlan tetszését arassák. Collegiumaink életereje messze vissznyúlik a múltba s szégyen lenne rájuk, ha minden hullámocskára egy-egy sarkkővet kidöntene. Collegiumaink mindenha igazi human nevelést s műveltséget kívántak terjeszteni s terjesztettek is; annak szolgálatában állanak mainap is, s valamint a múltban nem zárkoztak el az e téren hódított újabb vívmányok befogadása elől, úgy jövőben sem fognak az egyetemesen s természetszerűen nyilvánuló fejlődés hatásai alól kitérni.

A tanítás és haladás útját egyházkerületünk alkotmányos szervezete el nem zárja, de sőt tőle telhető erővel egyengeti, ha illetékes forumok megfelelő okadatolással sürgetik. Ily testületi szabadalommal szemben nagyon is indítatva érzi magát ig. tanácsunk, éppen főfelügyelő és ellenőrző kötelességéből kifolyólag, hogy a közakarattal megállapított oktatásrendszeren egyesek hiusága, tévedése avagy fogalomzavara csorbát ne ejthessen.

Kolozsvárt, 1883. márcz. 11-én.

Javaslat

a zsinati törvények alapján leendő szervezkedés tárgyában, tekintettel az átmeneti intézkedésekre.

(Folytatás és vége.)

A pályázati minősítvény

megállapítása szorosan a 186. §. értelmében szellemében levén eszközözendő, ehhez képest javasoltatik:

A rendes lelkészekre nézve:

hogy azok 1-ső foku minősítvény nyel 10 évi kifogástalan rendes lelkészkedés után, különbség nélkül, ruháztassanak fel; sőt öt évi rendes lelkészkedés után is akkor, ha kitünő papi bizonyítványok mellett az egyház gondozásában mind vallás-erkölcsi, mind anyagi tekintetben kitünő, ténylegesen sikeres munkálkodást fejtettek ki;

2-dik foku minősítvény nyel ruháztadók fel 6 évi kifogástalan rendes lelkészkedés után; és 4 évi rendes lelkészkedés után akkor, ha kitünő, vagy legalább jeles papi bizonyítványok mellett az egyház gondozásában ténylegesen sikeres kitünő munkálkodást fejtettek ki;

3-ik foku minősítvény nyel általában 4 évi kifogástalan, vagy pedig kitünő vagy legalább jeles papi bizonyítványok mellett, két évi ténylegesen sikeres rendes lelkészkedés után;

4-dik foku minősítvény nyel pedig általában minden kifogástalan rendes lelkész már önmagától értetve is bír.

b) A segédlelkészek a két papi vizsgálatnak sikeres letétele után:

4-dik foku minősítvény nyel általában azonnal felruházandók;

3-ik foku minősítvény nyel a két papi vizsgálat sikeres letételétől számitandó négy évi segédlelkészkedés után; és két évi után akkor, ha kitünő papi bizonyítványok mellett a gyakorlati szolgálat terén példás buzgalmat tanusítottak s magukat elismerésre tették méltóvá; végre

2-ik foku minősítvény nyel bírnak akkor, ha a két papi vizsgálat letétele után kitünő papi bizonyítványok mellett négy évig elismerést érdemlő káplánok s már legalább egy évet külföld egyetemeken letöltöttek.

1-ső osztályu minősítvény a segédlelkészeknek nem adatik.

c) A tanárokat katekheták, táborig lelkészek, fegyházi lelkészek, nem hivataloskodó lelkészek, tanító-káplánok és helyettes lelkészek pályázati minősítvényre nézve pedig feltétve, hogy már mind a két papi vizsgálatot letették, javasoltatik:

aa) a theologiai rendes tanárok már ezen jogcímen azonnal 3-ik foku minősítvényt nyernék, két évi sikeres működés után 2-ik, és négy évi sikeres működés után pedig 1-ső foku minősítvényt;

bb) a gymnasiumi és képezdei rendes tanárok, úgy szintén a katekheták, ha már rendes lelkészek voltak s kifogástalanul működtek, valamint a rendes lelkészi hivata-

luktól kimozdult, de lelkészi minőségekben meghagyott egyének, hasonlóan a táborig és fegyházi lelkészek, ha magukat valamely egyházkerület lelkészi testületébe bekebeleztették, pályázati minősítvényre nézve a rendes lelkészekkel állanak egy sorban;

cc) ellenben a theol. helyettes tanárok, valamint a gymnasiumi s képezdei tanárok és katekheták, ha még rendes lelkészek nem voltak, s a táborig és fegyházi lelkészek, ha egy egyházkerület lelkészi testületébe sincsenek bekebelezve, pályázati minősítvény tekintetében a segédlelkészekkel jönnek egy sorba, úgy szintén

dd) a tanító-káplánok is; de

ee) a helyettes lelkészek 4 évi kifogástalan helyettes lelkészkedés után már ezen jogcímen is 3-ik foku minősítvényt nyernék, a nélkül, hogy további helyettes lelkészkedésük, bármennyi ideig tartson, azoutúl a pályázati minősítvény emelésére befolyással lenne.

Általános határozmányi javaslatok.

1. Míg az egyházkerület a pályázati minősítvényre a rendszabályt megalkotna, addig is az egyházmegyék a lelkészválasztások körüli eljárásnál a zsinati lelkészválasztási törvényt s annak szellemét tartásuk szigorúan irányadjukul különösen figyelemmel legyenek a 186. §. pontos megtartásár.

2. a kijelölésnél a 194. §. szorosan megtartandó;

3. önként értetik, hogy a pályázati minősítvény fokai az egyházak osztályozási fokainak felelnek meg;

4. magasabb minősítvény nyel alsóbb osztályzatú egyházközségek lelkészségére mindíg lehet pályázni, de megfordítva nem;

5. a kijelölő bizottság bármely lelkészi állomásra csak megfelelő minősítvényű pályázókat jelölhet ki; ellenkező esetben a kijelölés és annak alapján megejtett választás érvénytelen;

6. a pályázó segédlelkészek között, ugyanazon minősítvény mellett, a 186. §. alapján, azoknak szolgálati idejére és kitünőségére a kijelölő bizottságnak mindig tekintettel kell lennie a kijelölést ezen szempont szerint kell megtennie.

7. egyházkerület által fölkérendő a convent, hogy az egyház osztályozására a pályázati minősítvényre nézve egész hazai ref. egyházak vonatkozólag lehetőleg egyöntetűséget eszközöljön; — addig pedig mondassék ki, hogy viszonyosság elvénél fogva, mint a hogy ez a papi bizonyítványokra nézve gyakorlatban van, az egyházkerületek egymás intézkedését, mind az egyházak osztályozására, mind pályázati minősítvény fokainak meghatározására nézve, különösen jogérvényesnek fogadják el.

Az áll. ig. tanács üléséből.

Kolozsvártt, 1883. ápril 8.

Jelen vannak: főt. Nagy Péter püspök, mint elnök; dr. Jenői Viktor, dr. Szász Béla, Gyarmathy Miklós ig. tanácsosok; Bodor Antal titkár, Balogh György ügyvéd, Deák József pénztárnok, Szabó Ádám számvevő.

Gróf Vass Ádám a czegei egyházközségünkkel szemben fennálló tartozását ki akarván fizetni, kéri a kamatkövetelésből legalább 600 frt elengedését: a méltányosság határai közt az ig. tanács az engedésre kész, ha a követelés rövid időn törlesztésére kérelmező kellő biztosítékot nyújt.

A f. évi május hó 16 és következő napjain tartandó egyházkerületi közgyűlés fontosabb tárgyaiul az igazgató tanács a következőket tűzte ki: 1. Az országos ev. ref. egyetemes zsinati törvények közzétételét tárgyzó javaslatot. 2. Az országos segély alap ügyét. 3. A középtanodai törvény által szükségesnek jelzett intézkedések esetleges megtételét. 4. Az egyházkerületi házi-pénztárból 1000 frt segély kiosztása és rendszeresítése tervezetét. 5. Az egyházi hivatalnokok termény javadalmi részleges megváltoztatására vonatkozó javaslatot. 6. A gondnoki, tanári stb. választásokat.

Az egyházkerületi képviselők mérsékelt vasúti jeggyel utazhatása kieszközlésére megtaláltatott a m. kir. állam-vasútak igazgatósága, hogy a Budapest — Nagyvárad, valamint a m. kir. államvasútak összes keleti vonalain május hó 10-től 25-ig bezárólag díj mérséklést engedélyezzen.

A deési egyházmegyében br. Bánffy Ernő és mlsgs Szacsvai Ernő egyházkerületi képviselőkké megválasztatása igazoltatik, a tanítók választottja t. Miklósi József aának igazolása, estleg ennek megtagadása az egyházkerületi közgyűlésre bízatik.

Torda egyházközségében Szabó Lajos kérelmének, azon esetre, ha a 400 frt. egyházi követelés a megnevezett fekvők kitéblázása mellett is szabályszerűen biztosítva van, hely-adatik.

A n.-onyedi egyhk. utasítatik, hogy a felsőbb engedély nélkül elköltött 2253 frt 54 kr. közadakozásból gyűlt torony-alaptőkét és annak 1882, január 1-ig lejárt 605 frt 57 kr. kamatját 10 év alatt a nevezett alapra fizesse vissza s addig is az ezután járó 6%-os kamatokot pontosan fizesse.

A kolozsvári collegium előljárósága felterjesztésére a Balázs János utódaival szemben fennálló 73 frt követelésnek a számodásokból törlése, ez összeg felhajthatlannak bizonyulván, engedélveztetik.

A szilágyszolnoki egyházmegye számos egyházközségében tapasztalt szabály ellenességek megszüntetése végett Nagy László e. m. jegyző aa. felhivatik, hogy a csaholyi, diósadi, zsbói, bogdandi és „lelei kis-körökről“ az adatokat bekérve, tegyen jelentést.

A sajó-udvarhelyi és somkeréki egyházközségeknek a papi szolgálat tekintetében társítását bár az igazgató tanács helyesnek látja, azonban ez ügy érdemleges elintézését a felküldött okmányok hiányossága miatt nem eszközölhetvén, Csiszár László szóki h. esperes afiát. útastítja a hiányok kipótlására.

VIDÉKI ÉLET.

A küküllői egyházmegyéből.

— Tavasz közgyűlés. —

Küküllőmente, 1883. április 5.

A küküllői egyházmegye tavaszi közgyűlése Dicső-Szt.-Mártonban tartatott meg, gyönyörű tavaszi napon, április 3-án.

A tárgysorozat érdekessége és a kedvező idő azt a reményt táplálták bennünk, hogy egyháziak és világiak részéről egyformán látogatott, eszmékben, határozatokban gazdag gyűlés fog lenni. Fájdalom azonban, a való nem igazolta a reményt. Alig 8—10 lelkész, 3—4 világi képviselő jelent meg.

A gyűlés kezdete előtt, a d. szent-mártoni ref. templomba jöttünk össze rövid isteni tiszteletre, hol Nemes Árpád, m.-bodoni ref. lelkész, mondott imát. Az egyházi elemnek saját ügyeivel szemben nyilatkozó hideg közönye átszállott a dicső-szent-mártoni hívekre is; két arra jóró köznapilélek halgatott a harangok hívogató szavaira csupán.

Innen a városi megyebázhoz mentünk, hol főjegyzőnk, n. t. Kovács Elek úr, mint esperes-helyettes, röviden indokolva a rendes esperes távollétét, a gyűlést megnyitotta.

Az esperessi jelentést megelőzőleg Gáspár, megyei képviselő, interpellálta esperes urat, a béderfái lelkészválasztás ügyében, hol 2—3-szor is történt választás s még sincs pap. Jelezve volt helyettes elnökünk részéről, hogy a gyűlés folyamán felelni fog az interpellátiora; a felelet azonban, interpelláló eltávoztása miatt, elmaradott. Remélhetőleg, míg újból gyűlés tartatik, ez ügy tisztázva lesz.

Erre következett az esperesi jelentés felolvasása. A mennyi lélek volt benne, annyi lelkesedéssel találkozott a jelenlevők részéről. A jelentés egy indítványt is hozott javaslatba elfogadás végett, mely szerint minden egyházközség előljárósága jövőre, minden év elején, bevételeihez mérten, egy költségvetést készítsen, nehogy egyházközségeink oktalan költségekbe sodortassanak. Az indítvány ellen felhozták, hogy elfogadása felesleges, mivel ennek amúgy is megkell lenni a jelenben is; mert e nélkül helyesen és czélszerűen beruházni, egyházközségeinket fenn tartani lehetetlen, és hogy a canonica visitationak épen kötelessége is erre felügyelni s ezt számon kérni minden egyes alkalmakkor a számadó gondnokoktól. Azonban a többség véleménye helyeselte és elfogadta az indítványt. Olyan viszatetszően hangzott, hogy éppen egyik algondnok hangsúlyozta azt, hogy: „Ellehet fogadni; hiszen úgy sem lesz belőle semmi.“

Szőnyegre került ezután a szőkefalvi,—dicső-szent-mártoni zavaros ügy megvitatása. Itt a leány pártot ütött az anya ellen; mind a kettő főszerepet akart vinni. Az ügy, miután a viszonyok is úgy alakultak, végleges megoldást nyert abban, hogy D.-Szt.-Márton, elismerve Szőkefalva anyai jogát, jövőre is leánya maradott ennek. Ez ügygyel kapcsolatosan meg említem, hogy nagy tiszt. Czeglédi János úrnak, ki közelebbről kis-onyedi lelkészszé vállasztatott, mint a ki Szőkefalva s társ-egyházainak több éveki lelkiismeretes admi-

nistratora volt, az egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott.

Őszi közgyűlésünkön az igazgató tanácsnak azon leirata, mely a dislocatio kérdésében küldetett le, egy bizottságnak adatott ki azon utasítással, hogy az a jelen ülészen tegyen ez ügyben véleményes jelentést. A bizottság véleménye felolvastatott, mely hosszabb indokolás után, a dislocatio kérdését teljesen elvetendőnek ítélte s a napi rendről levétetni óhajtotta.

Következett az özvegy árvai-gyám intézeti pénztárnok jelentése. Meglátszott ezen, hogy tiszt. Kakasy Márton úr, a pénztárnok, ez üdvös intézménynek valódi benső barátja, az ügy buzgó hivatalnokai. De hát ő mit tehet egyedül, ha nem mennek segítségére a többiek: azok, kik vele együtt ez intézménynek hivatalnokai, végrehajtó közegei? Legfennebb elpanaszolja gyámintézetünk siralmas helyzetét, köiülnéz, ha kaphat-e segílyt, és aztán újra vár, de hiába vár! Százakra, mondhatni, ezerekre megy az elveszett és elveszendő pénzek összege itt. Ki menti meg a megmenthetőt, ki védi meg ez üdvös intézményt özvegyeink, árváink számára! Ide be jöhet az új lelkész a nélkül, hogy a hatod befizetéséről bár rendes kötlevelet adna és innen elmeget évek után a nélkül, hogy tőkét, vagy bár csak kamatot fizetett volna valaha; példa rá a közelmúltból volt mikesfalvi lelkész társunk esete. És olyan lelkész hány van itt, ki sem tőkét, sem kamatot nem fizetett soha.

Fel a főt a hideg közöny párnájáról: mentjük meg, a mi megmenthető; mentjük meg a gyámintézetet, virágoztassuk fel a mieink számára! Az a bizottság, mely a pénztári számadás felülvizsgálására van kiküldve, vegye az ügyet kezébe erélylyel, csatlakozzék tiszt. Kakasi urhoz buzgalommal, szorgalmazza az intézet minden közegeit gyors cselekvésre, hogy lelkesedésre ébredjen álmaiból mindenki!

Szerettük volna hallani a tanügyi előadó ur referációját is; de hát minek? Elmonda ő nekünk még az úton, hogy nincs semmi eredmény és hogy a legtöbb helyről még jelentést sem kapott. Minek adna ő nekünk dolgot? hát mi neki miért? Bizony, ezek szomorú állapotok!

Háztartásunkban friss levegőre, betegségeinkben gyógyításra van szükségünk. Egyházi ügyeink vezetőitől több melegséget, közügyeink iránt nagyobb érdeklődést, hivatali közegeinktől erélyesebb administratiót várunk.

Calvinista.

IRODALOM.

— *Sámi László összegyűjtött dolgozataira* előfizetési felhívást bocsátott ki Gyulai Pál és Hegedüs Sándor. A munka csak egy kötetre fog terjedni, de e kötet magában foglalja mind azt, a mit e jeles tanár és író a lapokban és folyóiratokban elszórva még életében közrebocsátott: politikai és irodalmi beszédeit, hirlapi cikkeit, felolvasásait, rajzait a politika, társadalom és nevelés köréből. Sámi dolgozatai megérdemlik az összegyűjtést, mert felülemelkednek

az alkalmi beszédek és hirlapi cikkek szokott színvonalán, mind tartalom, mind forma tekintetében. Fejtegetéseit még akkor is érdeklő kísérjük, midőn nem osztozhatunk nézeteiben, mert szelleme élénkségéről s nem közönséges műveltségéről tesznek tanúságot. Sámi, mint politikai író, nem tartozik szorosan politikai pártjaink egyikéhez sem, bár egyikhez inkább látszott hajlani, mint a másikkhoz, inkább csak az általános eszmék magaslatán maradt, mint a szabadság és emberszeretet meleg szószólója.

A felhívást kibocsátók, egyik Sáminak egykori tanártársa és barátja, másik hálás tanítványa, úgy hitték, hogy, midőn az elhunyt munkáit egy kötetbe összegyűjtve kiadják, barátai, tanítványai, tisztelői s általában a közönség óhajlását teljesítik. A könyv az elhunyt élő emléke lesz, de számos barátai, tanítványaira nézve egyszersmind a kegyelet emléke is. — Hegedüs István, lapunk dolgozó társa, mint a kiadás eszközésével megbízott, annyit jegyez meg, hogy a csinos alakban megjelenendő mű ára lesz: 1 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek hozzá küldendők f. évi május-hó végéig, Kolozsvárra. A könyvek szétküldése a záridő után azonnal fog eszközöltetni.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. ápril. 14.

— **A hátrálékosokat, az elmaradt előfizetési összeg haladéktalan beküldésére tisztelettel felkéri a kiadóhivatal.**

— Nyilvános köszönet. Özvegy Szentkirályi Gáborné, született Aaron Mária nagysága a pókai ref. egyház templomának husvét ünnepén egy igen díszes kathedra takarót kegyeskedett ajándékozni. „Isten dicsőségére szentelte“ a nemeslelkű keresztyén úrnő. A pókai ref. gyülekezet hálás köszönete mellett kísérje Isten áldása a nemes tettet. Póka, ápril 1. Teleki József, ref. lelkész.

— Könyves Tóth Kálmán, a laczházi lelkész, s lapunk nagyirabcsült munkatársa a debreczeni ispotályi lelkészi állomásra nagy szótöbbséggel megválasztatott. A laczháziak, a választást megelőzőleg, megható módon adtak kifejezést a kitűnő lelkész iránt táplált szeretetüknek s azon óhajuknak, hogy körükből ne távozzék el. Hogy új állását elfogadja-e, arról még nem birunk tudomással.

— Magyar-szerb pap, mint Szerbia főpapja. Mióta az orosz zsoldban állt és merész politikát űzött Mihály szerb metropolitát Milán egyszerűen megfosztotta méltóságától, a metropolita állás betöltése fontos kérdéssé vált egész Szerbiában, s a papság nagyon fölhasználta a kormány ellen. Végre e hó első napján megtörtént a metropolita választás, melyen a püspökök tüntetőleg nem szavaztak. Így aztán egyhangulag megválasztották a bajai születésű Mraovits Theodor arhimandriát, kit Milán király rögtön meg is erősített méltóságában. Mraovicsot fényes ünnepélyességek között már föl is szentelték. Mraovics 1816-ban született Baján, s ott és Pécsen tanult,

Budapesten jurátuskodott. Szülői óhajára lett pap. Már negyven éve él Szerbiában, hol mint tanár sok érdemet szerzett, s általában Szerbia egyik legtudományosabb férfa. Mikor a múlt évben a magyar írók és művészek társasága kirándulást tett az Al-Dunán, Belgrádban Mraovits üdvözölte a látogatókat meleg, szíves magyar beszéddel.

FŐTISZT. NAGY PÉTER PÜSPÖK ÚR A KÖVETKEZŐ
KÖRÖZVÉNYT BOCSÁTOTTA KÍ:

Körözteti:

— Másod ízben. —

A deési egyházmegyében a kaczkói missionárius-papi állomás. Javadalma: tisztességes lakás házi kerttel és 784 frt 99 kr o. é. fizetés, melyből 514 frt alapítványok kamatja és egyházkerületi segély; 105 frt tőke kamat; 50 frt canonica portio jövedelme; 115 frt 99 kr az egyháztagoktól, ezen kívül a díjlevélben meghatározott stóla. A lelkész köteles fogatot tartani és a canonica portio úgy rendes, mint egyenértékű adóját fizetni, míg a felszedendő hátralékokból és remélhető alapítványokból a kiadás fedezhető leendő. Az anya-egyházközséghez tartoznak az al-óri, szelecskei, galgói, b.-polyáni, soósmezei és ilondai l. egyházközségek; kötelessége a lelkésznek minden hónap 1-ső és 3-ik vasárnapján délelőtt vagy délután

Kaczkón, Szelecskén, Kapjonban, Al-Örben és Gogán; — 2-ik és 4-ik vasárnapján pedig Galgón, B.-Polyánon, Soosmezőn és Nagy-Ilondán fölváltva isteni tisztelőt tartani; az urvacsorát az ünnep első és második napján egyszer a községi felső máskor az alsó csoportban osztani ki. Ezen kívül a lelki-pásztori gondozást, az anyakönyvek vezetését a confirmatiót végezni.

Pályázati határnap: május 8-ika. A kijelölés a m. ig. tanács által történvén: a folyamodványok alólirthez küldendők.

A lelkész 5 évre választatik. 5 év elteltével még más 5 évre újból megválasztható; de ez állomáson 10 évnél tovább nem maradhat. Kolozsvártt. 1883, ápril 9.

A SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Benkő György kollega urnak, Lozsád. Kiadóhivatali tévedés, mely elnézésre vár. — Ravasz János kollega urnak, M.-Kövesd. A múlt évről ön hátralékban maradván 2 frt 30 krral, a közelebről beküldött 4 frt 15 krból e szerint a folyó évre javára iratott 1 frt 85 kr.

Valler József, kollega urnak, Mákó. Ön nyilt választ kér a következő kérdésre: „Az anyakönyvért ki a felelős, a papé vagy a kurátor?” A válasz rövid és határozott: a pap, minthogy az anyakönyvet ő vezeti, felügyeli s így annak hitelességért is nem a kurátor, hanem ő a felelős.

Kálmán Farkas urnak, Gyűd. A küldött tárczaközléményt nagy köszönettel vettük. Az enokes könyvekre és a zsolttár fordítására nézve, az illetők, — mihelyt mindkettőjük nagy mérvű elfoglaltsága megengedi, — azonnal intézkednek.

M I N D E N N E M E S.

517. sz.

(11)

(1—1)

P á l y á z a t.

A n.-károlyi egyházmegyébe kebeleztetett ó-pályii ref. egyházban üresedésbe jött lelkészi állomásra pályázatot nyitattik; — pályázni kívánók pályázati kérvényüket Szilágyi Lajos u.-sárolyi espereshez Gebére u. p. Nyir-Báthor, **folyó hó 24-ik napjáig** terjesszék be; a későbbben érkezett figyelembe nem vétetik.

Az elválasztandó lelkész évi fizetése következő:

1. A lelkésznek házi, vagy párókhialis kertje két köblös.
2. Van huszonnyolcz hold szántó földje és 22 hold kaszáló rétje egy tagban.
3. Minden igavonó marhával bíró gazda szolgál egy igás napszámot, ilyen van 16; a jószággal nem bíró gazdák és zsellérek egy-egy gyalog napszámot, ilyen van jelenleg 25, ennek egy barmada a tanítót illeti.
4. Egész bért fizető gazdák fizetnek egy véka búzát és három véka gabonát, t. i. a kik 18 hold földdel bírnak, ilyen van jelenleg 11 — az úrrendűek fizetnek 2 véka búzát, 2 véka gabonát, ilyen van 5 és ezen szám alatt lévők egyenként 60—60 krt.
5. A 18 holddal nem bíró gazdák fizetnek 3—3 véka gabonát és 60 krt. ilyen van jelenleg 11. Az egész bért fizetők adnak 3 sor, a 3 vékát fizetők pedig 2—2 sor szénát.
6. A házas és házatlan zsellérek fizetnek egy véka gabonát és 30 krt.; ilyen van jelenleg 24.
7. A vegyes házasok fizetnek $\frac{1}{2}$ véka gabonát és 15 krt.; ilyen van 15.
8. A konvenciós cselédek fizetnek 50—50 krt.; ilyen van 18.
9. Ad az egyház 4 öl kemény tűzifát beszállítva.
10. A Stóla az egyházkerületi rendelet szerént fiztetetik.
11. A földek után járó minden adót az egyház fizeti.

Debreczen, 1883. ápril 7.

Révész Bálint, püspök.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLAS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit illető minden küldemények czimzandók.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden beigtatás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvezményt nyújt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Efész. IV. 4.

Tartalom: Az egyházmegyei özvegy-árvai alapok kezeléséhez. — Töredék a magyar ref. ének — és isteni tisztelet történetéből. — Válasz Benke István „okleveles gyors-írás tanár“ úrnak. Parádi Kálmán. — Külföld — Különféle. — Tárca.

Az egyházmegyei özvegy-árvai alapok kezeléséhez.

Ez igen tisztelt lap még jobban tisztelt olvasói s magunk is hozzá szokhattunk már, hogy egy-egy már veszendőnek indult ügyben fölemeljük gyöngye hangunkat s még a biztos vereség kilátása mellett is elmondjuk meggyőződésünket.

Hasonló helyzetben érezzük magunkat ez úttal is, de azért nem kételkedünk kifejezést adni nézetünknek, mely, erősen hisszük, még leszavaztatva is, az egyház igazi érdekét érinti.

Ebből is, a soraink fölé irt czimből is kitetszik, hogy mi az egyházmegyei özvegy-árvai alapok centralis kezelése mellett vagyunk, míg az egyházkerületi közgyűlés által ez ügyben vélemény-adásra útasított egyházmegyék nagy többsége saját kebelében akarja megtartani ez alapok kezelését. Mi, mint rendesen, az „átkos“ centralizáció szószólói vagyunk most is; az egyházmegyék pedig maradnak a régi „szabadság“ hívei.

Jó szerencsének tartjuk azonban, magunkra nézve, hogy absolutistikus hajlamainkkal nem állunk épen egészen egymagunkban s még nagyobb szerencsének az ügyre nézve, hogy e tekintetben olyan dolgozat áll tárgyalási alapul az egyházkerületi közgyűlés rendelkezésére, minő a vajdahunyad-zarándi egyházmegye idevonatkozó javaslata, melyet lapunk t. olvasói immár egész terjedelmében ösmernek.

Valóban jó munkát végzett t. Szöcs Sándor a fia, a midőn ismeretes dolgozatát, nagy fáradsággal és gonddal

elkészítette s jót az egyházmegye is, a midőn azt elfogadta, megmutatván evvel, úgy szólván, kézzel foghatólag az előnyt, mely a központi kezelésből magokra az érdekeltekre s így az egyházkerületre háromolnék. Nem mondjuk, hogy a munkálat egyik-másik részlete ellen kifogást tenni ne lehetne, de szeretnők látni, hogy magát az elvet, minő argumentumok alapján lehetne megczáfolni?

Egyik ellenvetés lehet, hogy az alap minden egyházmegye sajátja, s a magáét mindenki maga akarja kezelni. Igaz, hogy a tulajdonjog az egyházmegyéé, de mint halhatatlan testületé, nem pedig most élő képviselőié, kik a territorialis kezelés mellett nyilatkoznak. Az időszerűen élő generatio csak csekély részét szolgáltatja az alap vagyónának, melynek nagyobb felét a már elköltözött öltők adták össze, mint az egyházterület hivatalosai.

A másik kifogás, hogy a különböző egyházmegyék jelenleg érvényes adózási-kulcsa némi eltéréseket mutat és hogy az alap vagyona az egyes egyházmegyékben nem egyenlő. De hát nem volna-e akár a különböző adózási-kulcs is megtartható a központi kezelés mellett is és nem lehetne-e a javadalmazási mértéket a status-quo szerint jövőre megállapítani? Míg ellenben az alapok egyenlőtlen-sége egyik leghatalmasabb bizonyíték arra nézve, hogy a különböző elvek (?) szerint folyó territorialis kezelés helyenkénti mulasztásai, mennyi kárt okozhattak az illető alapnak!

Viszont, túlfelől, mekkora megtakarítás követné a központi kezelést, ha nem kellene, mint most, a tizenhat csoportban folyó kezelés költségeit vesztegetni!

Pedig, valljuk meg őszintén, nem ez a veszteség a legnagyobb, a mely ez alapokat eddig is érte s a jövőben isérni fogja.

Nincs miért ne kem magyaráznom az egyházmegyéknek és az érdekelteknek, hogy ez alapok mennyit vesztek, merjük mondani kivétel nélkül mindenik egy-

házmegyében, épen a mostani kezelés mineműsége okán. Nézze meg akárki az egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyvekben foglalt kimutatásokat ez alapokról — ha ugyan eltud menni rajtok — s meglátja, hogy minő restantiák és bevárandságok szerepelnek ott. Pedig erős a gyanunk — a kimutatások zavarosságából következően — hogy az ott foglalt adatok nem is egészen megbízhatók. Hivatkozunk továbbá, több hirlapi polemiaira, mely az egyházmegyei özvegy-árvai alapok kezelése fölött különböző egyházi lapokban folyt s melyeknek tanúsága mind csak az volt, hogy itt is veszett, ott is veszett oda egy csomó pénz.

Hiában, a collegiális felhajtás nehézségei, az értelmetlen, vagy hanyag, vagy épen könnyelmű tőke-elhelyezések kikerülhetetlenek minden territorialis kezelésnél. S hátha más lehetőségeket is fölteszünk, már pedig embe-kről levén szó — minden föltehető.

Szóval, minden a mellett szól, hogy kezeljék ez oly fontos alapokat központilag s ellene csak is az a maradiság, mely a megszokott kerékvágásból kitérni nem hajlandó, pedig milyen zötyögös egy kerékvágás ez!

Mi tiszteljük az egyházmegyéek véleményadási jogát, de nem hisszük, hogy az egyedül illetékes törvényhozó testületet: az egyházkerületi közgyűlést e vélemények kötnék s kényszeríték, hogy belátását ne kövesse s ne igyekezzék papjait lehetőleg biztosítani.

És számítunk is a közgyűlés jobb belátására.

Szász Béla.

T Á R C Z A

Szépség a hamvakból.

— *Irtá Dr. Macmillan Hugó.* —

(Angolból Cs. Zs.)

(Folytatás.)

A megszorodottnak isten szépséget ad a hamvakból. Az érzékeny emberi szívnek fájdalmas a szenvedés és bánat; ezek mégis nagy szerepet játszanak a világ erkölcsi háztartásában. A fájdalom és szenvedés égetőkemencze, a melyben bűnös szokásaink égettetnek hamuvá; hitünk megtisztítása drágább, mint az arany, noha az is tűzben tisztítottatik meg: Az emberi nem nagy szenvedélyével mi is az oltárra vagyunk helyezve, részt veszünk szenvedésében és hasonlóan hozzá, a szenvedések által leszünk tökéletesek. „Hiszem,” mondja Heine egyik mély értelmű mondatában, „hogy az állatok szenvedés által értelmesekké tehetőek.” A szenvedés megjavítja a legdurvább természetet is; rejtelmesen ott nyugszik a művészet és irodalom, a világban támadott élet és előhaladás gyökerénél; mikor pedig szentesítést nyer, a Krisztus társaságába és országába emeli a legalacsonyabb származású bűnöst is. Szébb, mint a moha, mely puha bársony palástjával teríti be az elhagyatott tűzhelyet, becsesebb, mint a tavasz kedves zöltsége, mely elfödi és eltakarja az ősz halottjait és romlásait. Igen, szébb és becsesebb az erkölcsi szépség, mely a világi veszteség, a mulókony fájdalom és a sötét pusztulás hamvaiból áll elő.

T ö r e d é k

a magyar ref. ének — és isteni tisztelet történetéből.

— Házások össze-adása. —

Mint minden egyéb másban, úgy a copulatiónál is nem volt meg a teljes egyöntetű eljárás a reformátusok között; mutatják ezt az azon korból reánk maradt agendák, nem csak, de a XVII. században is még nagy különbözőségeket tapasztalunk. —

Nézzük azért a XVI. század két kiváló alakjának eljárását a copulatio körül. — Az első a mi előttem feltűnik az, hogy Heltainál az eljegyzés, elgyűrűzés, kézfogás, összekötés sat.-ról, sőt még a hirdetésről is, szó sincs, s az egész eljárás úgy szólván igen egyszerű (vagy akkori szokásmód szerént — egyig y ü, — mig Melius már sokkal tárgyilagosabban jár el; de lássuk mindkettőt:

Heltai eljárása, 1559. kolozsvári agendája szerént:

Mikor a vőlegény és a menyasszony a minister eleibe jönek a templomba, kérde meg mindkettőnek nevét: annakutánna így szólítsa a vőlegényt!

Istenbe af. N. akarod-e e jámbor szömélt az N. asszonyt istennek törvénye szerént örök házastársul vened ?

A vőlegény feleljen: akarom, —

M. Emlékezel-e róla, hogy ha valakinek e jámbor szömély kívül adtad hitedet ?

V. Nem adtam. —

M, Istenbe szerelmes af. N. asszony, akarsz-e e tisz-

Az élet legrettentőbb harczmezején nő a béke legzöldebb viránya; a szívet kiégető heves láva folyamon nyilnak az igazságosság erényei és azon teremnek ennek béke gyümölcsei. Mikép a természet befödi porhadó szikláit, moha, zuzmó és virág takaróval, ez által az egész földet alapjában megingató rázkodtatás eredményeinek a legfestőbb kinézést kölcsönözve a tájképekben, úgy födi be az isten a kegyelem gazdag díszével a legnagyobb kínokat és a legnagyobb szenvedést okozó megkísértetéseket, őszhangba hozva ezeket a mennyei dolgokkal és vonzóbbá és hasznosabbá téve az életet, melyben ezek történtek. Azon bánatra, mely a lelket a legmagasabbra, az égig emeli, a mennyei béke tiszta fehér hópolyhei hullanak, a hol a fájdalom és szenvedély sötét lángjai éreztették elviselhetetlen melegségüket és pusztító tűzfolyamukat, a felkelő és lenyugvó nap sugarai, gyöngéd ragyogással esnek oda finomul és észrevétlenül. Mily dicsőség környezte a megváltó homlokát, midőn szenvedés teljes élte végződött! Különböző és némi tekintetben nagyobb dicsőség, mint az, a mi istenségéhez hozzátartozott. A fő, mely hamuval volt födve, az élet mely egy megtestesült szenvedés és bűnhődés volt a világ bűnéért, most az öröm olajával van fölkenve és a dicsőség köntösébe nem öltöztetve.

És végre vannak a halott hamvai! Ezek a leggyászosabbak mindenek között. Még a közönséges házi tűz hamvai is elszomorítók, mivel arra emlékeztetnek vissza, a mi egyszer ékes volt, mivel a veszteség és romlás gondolatát költik fel bennünk. Az élet változásainak szomorú tapasztalata

teletes férjhez N-hez istennek törvénye szerint örök házastársul menni?

M. A. akarok.—

M. Jut-e eszedbe, hogy ha valakinek e jámbor férfi közzül adtad volna hitedet?

M. A. Nem adtam.—

A minister fogja össze kezöket és így szóljan először a völegénynek:

Istenbe szerelmes af, miért hogy e jámbor szömélt, istennek törvénye szerint, örök házastársul veszed magadnak, mond utánom az eskünek igéit:

Én N. esküszem ma, az igaz és élő úr istennek előtte, és az ő keresztyéni gyülekezetének előtte, hogy e jámbor szömély az N. asszonyt, örök házastársul veszem magamnak, miképpen is vettem az úrnak törvénye szerint, és mind halálig el nem hagyom, sem jó sem gonosz szerencsébe, az isten engemet úgy segítsen, ki atya, fiu és sz. lélek egy bizony istén.—

Hasonló megszöllítés után a menyasszony is ilyen esküt mondott.—

Ennekutánna szentelje öket a minister mondván:

Mint hogy e tiszteletes szömélyek, az N. uram és az N. asszony egyenlő akarattal, az úr istennek törvénye szerint, örök házasságba akarnak egymással lakni, és ezt hittekekkel és kezeknek összefogásával, mind isten előtt s mind a keresztyéni gyülekezetnek előtte vallják és megbizonyít-

képessé tesz arra, hogy azokkal rokonszervezzünk. Még inkább elszomorító az ősz hervadt lombjai, melyeket a fagyos novemberi szél útunkba fu; a természet diszes halotti máglyájának hamvai ezek, melyekben a nyár pompája és dicsősége égett el; ezek mindegyike a szépség és berendezés egy-egy csodáját beszéli el, és az öröm egy-egy perczére emlékeztetnek, a mely mindörökre megsemmisül. Gyászolja azon roppant veszteséget, mely a természetben történik, a fajok kimulását, a magok, virágok és gyümölcsök milliárdjait, melyek soha ki nem kelnek, teljes mifejlődésben hullnak el, és soha meg nem érnek. Azonban a természetben nincs oly veszteség, a mi megfelelne az emberi élet veszteségeinek. A halott hamvai a legnagyobb megaláztatásról, legfőbb veszteségről, a legszebb remények megsemmisüléséről és a legnagyobb eszmék elveszéséről beszélnek. A mivelődés adományai és vívmányai bocsesebbé tették az életet, mint az régen volt; a tudomány eredményei mutatják, hogy mily hosszú úton és mily csodálatos haladás után érte el a jelen tökéletes alakját, s ez által nagy mértékben érvényesítik az élet fontosságának fogalmát; az isteni kegyelem kijelentése tudunkra adja, hogy a kegyelem okáért maga az isten fia halt meg, és minden forron szerető szív tapasztalata megerősíti azon igazságot, hogy az emberi életben a szeretet a mindenek felett való, a legfőbb és legáldottabb valami, a legfönségesebb virág, melyet a természet fejlődésének hosszas folyama alatt megteremtett. A halott hamvaiban, ez teljesen elmult; a természet elpusztította összes gyűjtött szerzeményét, félre lökte a legnagyobbat,

ják. Ez okáért én is összeszentelem öket (itt a minister tegye a jobb kezét a völegény fejére a bal kezét a menyasszony fejére) atyának, fiunak és sz. léleknek nevébe, hogy valakiket az úr isten össze szerkesztöttet, azokat ember egymástól el ne válassza.

Itt következett az új párhoz egy alkalmi, — egészen bibliai — tanítás, azután ima, mely mindenkor e felhívással kezdődött: „könyörögjünk az úr istennek,“ (mintegy ellen-célzás volt ez, a szentekhez s a szűz Máriához intézett pápista könyörgésekre,) végre az áldomás eképpen:

Áldjon meg tüteket az úr isten, és megörizzen.

Adj meg tünektek az ő ismeretét, és adjan békeséget tünektek.

Menjetek el atyának, fiunak és sz. léleknek nevében. Ámen.—

Melius eljárása következő vala:

A házásoknak összeeskütéseknek igaz módja:

Jöllehet istennek erről nyilván való parancsolatja nincs, példánk sincs a sz. írásban erről, hogy esküvésnél predikátor avagy egyéb ember esküzte (volna), de szükség az emberek tökéletlensége, és a keresztyének végzésinél fogva, de azt vélni, hogy a házasság nem házasság a pápa eskütése nélkül, vagy hogy a hit legyen oka a házasságnak, pápai habonás hazugság.

az egyedüli nagyot, melyet létrehozott, azt is elvetette, épen akkor, mikor az tökéletes volt! Más veszteségek megújíthatók! Minden tavasszal fris kedvességgel emelkedik ki a föld az őszi tűz megkereszteléséből. A tél a halál-árnyékának sötét völgyéből szép kies zöldségbe megy át. Aombok újra a régi üdeségben jelennek meg; a száraz zuzmókból és az elhervadtak látszó ágakból újra szép fiatal virágok fejlődnek ki. De mi fogja megújítani a halál pusztítását? Uj életre keltheti-e valamely következő tavasz az urna hamvait? A tavasz varázs vesszejével érinti meg a temető sirjait, mint Goházi a próféta vesszőjével a meghalt gyermek arcát; de míg annak érintésére felébrednek az alsóbbrendű lények, melyek a sirhalom külső rétegénél vannak: -- a fű gyökerek zöld szárait hajtják, a virágok csodálkozásban nyitják ki helyeiket, — addig alólról a drága hamvaktól nem kapunk feleletet. Hamu a homokhoz, por a porhoz való összekötéseiket még mindig megtartják. Hajdan a prometheusi versenyfutók, égő fáklyákat vive kezökbe, versenyeztek: és az nyerte el a díjat, ki égő fáklyával ért először a célhoz. A halál célpontjával azonban a győző és győzött fáklyája egyaránt ki van aluva; sem a bölesebb, sem a bátrabb szélben nem tudja a beláthatlan sötétségen azt égve tul vinni. A siron a halál jelképe egy felfordított faklya alakjában volt kiábrázolva, hogy többé meg ne gyujtsák. A halál örök bucsu volt; a maroknyi emberi homok a hamu-vedrekben csak egy kevés ideig lettek megmentve a végsorsuktól, hogy utoljára a mindenség meg nem különböztethető elemeivel egyesüljenek. Még a

Mikor eskütni akarsz, úgy cselekedjél

Meghirdend egy héttel előbb, avagy bizonyos emberek, hitesek legyenek, a kik mind a két személy szabadságát tudják. — A nősző személyek egyenlő akaratlan legyenek, csalárdul se erővel ne adják össze az atyák anyák, a lányt ne adják ahoz a kit nem szeret, az ifjak szülei akarata nélkül ne keljenek egybe, megegyező koruk legyenek, pénzért marháért ifjú el ne vegyen vén asszonyt (s megfordítva), ha mindkettő ifjú, de oly warczona lányt, a ki 13, vagy 14 esztendősen nincs meg, meg ne esküsd, Mária is 16 éves korában ment Józsefhez. — A borzas leánynak az ő szerelmének, és férjnek való adásának ideje akkor jött el mikor melles volt, és a természet megindítá Pili sui accreverant, (Stl. 16). —

Mikor feljőnek így szólj

Immár ezt értsétek meg af!

1. Ki szerette a házasságot, és mi legyen s hány föle a házasság?

2. Micsoda okai és végei a házasságnak?

3. Micsoda tisztak a házásoknak?

De primo: A házasságot isten szerette, — Ádám házassága, — a mit isten szöröz, az dúsak és szent. — Hát eretnekek vagynak barátok, papok, kik tisztátalanságnak mondjátok a házasságot, — paráznák vagytok, mert apácákkal safarinákkal paráználkodtatok, — klastrom mellett bordély volt, a kikbe kétféle paráznák voltak, férfiú és asz-

zsidó hit sem tudta elképzelni, hogy valami öntudatos szépség állhatna elő az ily hamvakból, s azon reménytelen kiáltással fordult a kegyetlen éghez: A halottakkal cselekszel-e csoda dolgokat? Napjainkban a tudomány kegyetlen harcossai arra használják fáradhatatlanul minden erejüket, hogy a sir szájára egy nagy követ hengerítsenek. Azt mondják, hogy a természetben semmi sincs, mi sejtetné velünk a feltámadást, épen semmi sincs, a mit, mint hasonló esetet felhozhatnánk mellette. A szép virág és a szárnyas rovar előállása a magból és a bábból (ezen általánosan ismert példázatok), csak a megújulásnak, vagy a fejlődésnek példái, nem pedig a feltámadásnak. Ezen élő valamik nem egy korábban kihalt és megsemmisült állapotból jönnek elő, hanem egy oly előbbi élet eredményei, mely egy pillanatra sem szűnt volt meg, és mielőtt ily eseteket, mint bizonyító érveket felhozhatnánk a feltámadás mellett, az állati vagy növényi élet parázsát kell felmutatnunk, melyet porba keresztünk, melyet a szél széthordott és más testek szervezőtébe oltott, melynek anyaga mindazáltal összegyűjtetett és előbbi élete újra helyreállított sértetlenül. De a természet folyamában ily eset soha sem történt. A physikai világban ily példa soha sem fordult elő arra, hogy élet állott volna elő a tényleges halálból. Mindon megújító folyamata a természetnek csak azon dolgokhoz van kötve, a melyek élők és az élet képviselői.

(Vége következik.)

szonyi állapot, mindkettővel paráználkodtatok, ti papok a kurvákkal és a lotyókkal áldoztok. —

De secundo: A házasság szerző oka a sz. háromság, az ő parancsolatja és akaratja, — materialis causa; a két személy, ezek lesznek egygyé, egymásnak segítségévé, ez az első: t. i. a lelkiházasság. — Másik: a szaporodás, melyben köteleztetnek a magzatoknak nem barommá és disznóvá, hanem értelmes istenfélő emberré nevelésére, ne csak a tehénnek, disznónak szolgálatára, hanem a Credora, mi atyánkra, a keresztyéni fundamentumra is meg kell tanítani! — Harmad: paráznaság oltávoztatása, a római sereg azért = choaca diaboli!

De tertio: a testi házasság. — Tisztjuk:

a férfiú: hogy szeresse feleségét, mint Krisztus az anyaszentegyházat, tisztelje, őrizze, segítse, gondját viselje, a bűnről fedje, ha nem fogadja megverje, úgy mint ő testét, fejét be ne törje, lába alá se tapadjon, hanem hogy jobban legyen, mint a ki nem az ő jegyesét bünteti bűnéért, de szerelemből sat. —

A Kati asszony tisztja: az ő jámbor férjét mint fejét és urát, úgy szeresse tiszta szívből, engedjen neki, az ő férjét másnak hívja, semmi nyavalyájába el ne hagyja, meg se utálja, — a szövést, fonást, sütést, takarítást tudja, — tékozló, lopó, monyódó, röst, tunya ne legyen, — fiat isteni tudományban és féltelében nevelje, házának gondját viselje. —

Ezek a házasság okai és végei, a mi ezentúl van, az pápai kelepceze. —

No! immár, értitek házasi tiszteteket, Isten össze kötött és megáldott, mert isten szerint házassultatok, azért soha más ember el nem választhat, de mégis, hogy a ti házasságtok e világ előtt is erősb legyen, im összeeskütek. — fogjátok egymás kezét:

No mondjad Gál Biri: Isten téged úgy segéljen, a ki egy állatjába, személyibe három, Atya, Fiu, Sz. Lélek, egy bizony isten, mindenek teremtője és éltetője, a biveknek Krisztusba idvezítője, kegyelmes, igaz, hatalmas, minden jószág kútfeje, — hogy te e Kati asszonyt szereted, istennek szörzése szerént vőtöd el, igaz házastársul: s arra kötöd magadat, hogy ötöd el nem akarod hagyni, sem egészségébe sem szükségébe, el nem szököl mellőle, mint a Krisztus el nem hagyja az ő jegyesét, ha isten reá segél és ő vele együtt tart. — Isten téged úgy segéljen, úgy tartson meg, sz. fiáért az igaz hit által: Ámen. —

No Dorkó nene, mondjad te is: Isten téged úgy segéljen, (etc. ut supra). hogy te a te jámbor uradat szereted, s arra kötöd magadat hogy sem egészségébe, sem betegségébe, ő tőle el nem szököl, el nem hagyod, hanem neki engedsz és neki szolgál, mint az Anyaszentegyház Krisztusnak ha isten tenéked erőtt ad és ő vele együtt tart. Isten téged úgy segéljen, üdvözítsen, sz. fiáért az igaz hit által. Ámen. —

Ama pápai módot elhagyjátok: a Sz. Evangelium, szent Péter, Pál, római sz. szék szerint, — az ő erejére se esküdt: Isten téged úgy segéljen, hogy teljes tehetőségöd szerint nem hagyad: cigán lova futtatás ez!

Mikor összeeskütöd így könyörögj:

Ábrahám, Izsák és Jákób istene, a mi urunk Jézus Krisztus sz. Atyja, titeket az ő fiáért ígérete szerint megáldjon, szaporítson, hogy láthassátok unokáitokat, megoltalmazzon titeket lelki és testi veszedelemtől. Ámen. —

Ha most e két eljárás módját össze hasonlítjuk, nagy különbözőséget találunk, s az erős felekezeti színezet mellett is meg kell vallanunk, hogy Melius részén van az igaz puritán protestans felfogás; a menyiben — hogy annál inkább ellene mondjon a papizmus által tanított házasság-sacramentumnak, azt hirdeti, hogy mielőtt a pap megeskette volna őket már az isten összeköté, t. i. sziveikben, — ez pedig a belső lényeg, pap formatiója csak külső formalitás; de okadatolva van ebben a házasság felbonthatósága is, — a menyiben ha a belső lényeg, a szívbéli vonzalom elpusztúl, elkell pusztálnia a külső formalitásnak is, a mint hogy adja is Melius az elválás okait. — (De erről közelebb!)

Kálmán Farkas.

(Folytatása köv.)

Válasz Benke István „okleveles gyorsírástanár“ úrnak.

a „Székely Nemzet“ 56 és 57 számaiban megjelent

„Ki a hibás a tanterv eltéréseben?“

czimű cikkére.

Ön megsértett hiúsága valóban furesza helyzetbe hozott mindkettőnket.

A „Prot. Közl.“ tudósítója a legszelidebb alakban jelzi vala a s. szent-györgyi collegium tanügyi állapotaira vonatkozó ig. tanácsi határozatot; Ön találva érzi magát s sugalmazása által odaműködik, hogy az ig. tanácsot a „Sz. N.“ vaskalaposnak nevezi határozatáért; a mire a „Prot. Közl.“ jószándéku tájékoztatásul igéri az ig. tanácsi indokolt határozat közreadását. *) De Ön annak nyilvánosságra jövetelét be nem várja, hanem nekem rout és okvetetlenkedik a „Sz. N.“ 56 és 57 számaiban, annélkül, hogy tudnák az illető lap t. olvasói, hogy voltaképen mi körül forog a dolog. Én meg kénytelen vagyok jelen védekezésemmel azokat a t. olvasókat terhelni, kiknek nagy része a „Sz. N.“-ben Ön által proliktált cikket nem ismeri. Ki „inscenirozta“ e helyzetet?

Őszintén mondom, hogy e meglepő ravaszság daczára is jó indulattal olvastam el a cikkét. Elolvastam többször, csak azért, hogy egészen alárendeljem magamat a határozatának; de — fájdalom — sajnálkozásnál egyebet nem merhettem belőle. Sajnálkozom Önön, hogy oly hegykén s oly gyarlóan ajánlotta be magát e szerepléssel egyházkerületünk tanárkarainál. Szíves viszonzásul arra kérem, hogy olvassa el Ön is közreadott cikkét többször; törekedjék megérteni az ig. tanács indokolt leiratát s meg fog győződni róla, hogy az Ön cikke a dologra nem tartozó egy

csomó idézetekből, ellentmondásokból, kirívó hiúság és szánandó tudatlanságból van dagasztva; egészben pedig körmönfont példája a helytelen gondolkozás azon fajtájának, melyet a logikusok „téleltévesztés“ nek mondanak.

De mert minden roszbau van valami jó, én az Ön cikkében is kerestem és találtam is annyi jót, helyesabben mondva, eszélyességet, melynél fogva megtámadását nem az ig. tanács ellen, hanem én ellenem irányozza s így alkalmat ad nekem a szabadabb mozgásra. Fel is kívánom használni e meggondatlanul inaugurált alkalmat, nem mintha kerestem volna és mintha a szóvitákat becsülném, hanem azért, mert emberbaráti kötelességemnek tartom Önt kiábráudítani a hiúságából.

Lássunk a dolghoz. „Vir durae capacitatis“-val lévén dolgom, leczkőző modoromért szíves elnézést kérek t. olvasóinktól.

Mi képezi Ön felháborodásának okát? Nyilván, az igazgatótanácsi leirat, mi mondatik e leirat első részében? Somnázzuk a tartalmát s azt találjuk, hogy e leirat hibáztatja a törvényes tantervtől való eltéréseket, a mennyiben azok „indokolatlanul, minden előleges bejelentés és engedély nélkül“ inauguráltak. A francia nyelv tanítása ellen, a mennyiben az „a kötelezett tantárgyak megszorítása nélkül“ tanított, semmi kifogást sem tesz; de a gyorsírás II—IV. osztályokban, hetenként 2—2 órában, bár önkénytelen vállalkozóknak tanítását betiltja.

Mit tesz Ön mindazok ellenébe? Előhozakodik nagy érdemeivel; idézi a collegiumi Értesítőből a saját magáról irt dicséreteket; elmondja a többi közt, hogy „tantervünk körébe illesztettük (!) a francia ny. és gyorsírás tanítását, ajánlkozván mindkettőre Benke István tanár, olyképen hogy előbbit III. IV., utóbbit a II—IV. gymn. osztályból önkénytelen vállalkozóknak tanította minden díj nélkül (!); elmondja azt is, hogy mily eredményyel, miú módszerrel, hány növendéknek mennyit tanított (bizony bihetlen sokat) a francia és gyorsírásból; önelégülten ismétli, hogy mind a két tantárgy minden díj nélkül tanított és végre ismét magát idézi, egész nyomatékkal szólván: „A közvizsgálatokat a szülők, érdekeltek és tanügy-barátok meg-meglátogatása, részvétele tette vonzóvá és mintegy érdekessé (!), főleg a verseny gyorsírásból.“ Oh vanitas vanitatum!

A hiú ember nem lát s valószínűleg azért esett meg Önön, hogy maga alatt vágta a fát, midőn a fennebbi tetszetős adatok elejébe a következő durva ellentmondást galyabította, fölölvén az előljároság tekintélyét illetően alakban: „a Sz. Mikó-collegium előljárosága az érvényben levő tantervtől nem tért el akkor, midőn a gyorsírást sem a kötelezett rendes, sem a kötelezett mellék tantárgyak közé nem vette fel; mindössze is mindkét tantárgynak egyetlen egy tanulóra nézve sem kötelező, privát jellegű helyet engedett az iskolában

*) Megjelent ápr. 15-én, a „Prot. Közl.“ 15. számában.

a többi tantárgyak és rendes tanórák keretén kívül“ etc. Ezen, az érthetlenségigsubtilis passus után, miután czikkező engemet roszakaratról vádoló huszonnégy soron keresztül botlott, a tanvezetőoperatumból az Értesítő 55-ik lapjáról vett következő idézet ékeskedik: „A tantárgyak megválasztása és a tananyag beosztásánál lehetőleg ragaszkodtunk ugyan az erdélyrészi ref. gymnasiumokra érvényes szervezeti javaslatához, úgy azonban, hogy azért e kereten belül tekintettel voltunk a gymnasiumokhoz mainapság kötött igényekre is (!), mikből kifolyólag — habár egyelőre ideiglenesen — tantervünk körébe illesztettük a francia nyelv és gyorsírás tanítását.“ Ime, mily szánandólag boszulja meg magát az okvetetlenkedés! De menjünk tovább.

Őn ki akarja magát menteni s mégis azt bizonyítja be a dologra nem tartozó citátumaival, hogy tényleg eltértek a törvényes tantervtől és pedig igen sarkalatos dolgokra nézve (magyar, latin, német nyelv, földrajz s mennyiségtan időbeosztására nézve); azt az ig. tanács a nélkül is jól tudta. Hogy a gyorsírás és francia nyelv rendkívüli tárgyként „önkéntesen vállalkozóknak“ tanított, a mire Őn oly nagy súlyt tenni látszik, azt szintén tudta az ig. tanács. Csak a ravasz lelkű olvashatja ki az ig. tanácsi végzésből a francia nyelvnek önkéntesen vállalkozóknak történt betiltását. — Nem de, Őn beismeri a törvényes tantervtől való eltéréseket? Hisz a felelősséget is palam et publice magára veszi; szorultságból ferdit és beszél minden egyébről, csak a gyorsírásnak egy algyymnasiumban való tanítása ellen felhozott ig. tanácsi indokokra nem reflektál. Ime, itt a bökkenő lapsus, minek a törvényes neve: „ignoratio elenchi.“ Én hajlandó vagyok azt nem annyira értelmi fejlettlenségnek, mint inkább hiúságának róni fel hibául.

Fatális gyorsírás! A tervbeillesztése motivuma is hiúságon alapszik. Legyen szabad nekem is abból az Értesítőtől idéznem, melyben Őn bölcsesége foglaltatik. Annak az Értesítőnek 61-ik oldalán, tanítótestület rovatában, melyet Őn töltött ki, ez áll: Benke István, tanvezető és „okleveles gyorsírásstanár“ etc; a következő oldalon, segédtanárok czime alatt, ezt olvasom, hogy „J. Gábor (szaktanárságra képesítve)“ „Z. Béla (szaktanárságra képesítve)“ etc. Ugyan miféle fogalma van Önnek a tanári vizsgálatról s általában a tanári képességről? Hiszen J. G. és Z. B. urak a tanári pályára törvényszerűen képesítettek s annál fogva, ha Őnt már csakugyan körülárnyékolja vala az appositiók hiúsága, nem szégyenli-e magát a maga — négy v. hat hetős cursuson szerzett — tanítói bizonyítványának a fitogtatása érdekében kisebbiteni azokat, kik valóságos tanári oklevél birtokában vannak? Hej! non placet mihi, cerebrum non habet.

Tehát az a kis appositio motiválja s dominálja Őn didaktikai érzékét, motiválja a gyorsírás tanításnak az al-

gymnasiumra erőszakolását!? Bizony, igazat mond az ig. tanácsi leirat, midőn — a sorok közt Őn cselekedeteire czélzólag — így szól: „czéért és nagyhangu meghívókat nem tűztek ki soha collegiumaink, hogy a külszinen kapkodó sokaság háládatlan tetezését arassák.“ — A jelzetnél komolyabb két tényét ez úttal elhallgatom, mert nem kívánom Őnt tönkre tenni, hanem csak kiábrándítani a hiúságból.

A Sz. N.-ben nekem ajánlott cikkkecske rendjén tovább haladva, e szemrehányással találkozom: „Collegiumunk előljárósága a múltévi augusztus 15-iki gyűlésből ezen két tárgyat a rendkívüli tantárgyak közé beillesztve, a tantervet jóváhagyásul felterjesztette, melyre a m. áll. ig. tan. 1034—1882 sz. a. leiratában olyképválaszolt volt, hogy alkalmazkodjék a Collegium a Szervezeti Javaslathoz, melytől tantervi eltéréseket nem enged meg — s ezt az előljáróság ahoz alkalmazkodásul tudomásul is vette. Mire való volt tehát a tanügyi referensnek a f. évi márczius 11-iki ig. tanácsi ülésben újból való előhozakodása“ etc. — Szánandó tájékoztatatlanság!

Igaz, hogy felterjesztetett a s. szent-györgyi colleg. előljárósága útján, a jelzett időben, az ig. tanácshoz egy a folyó 188²/₃ tanévre életbeléptatni szándékolttantervi vázlat (mondhatni egyszerű óraterv), minden bővebb kifejtés és okadatolás nélkül; igaz, hogy az ig. tanács a törvényesen fenálló tanrendhez való alkalmazkodásra s annak pontos exequálására utasította az illető tanári kart. Ezzel az okvetetlenkedésnek a folyó 188²/₃ tanévre vonatkozólag eleje volt véve. De nem arról van most szó! A crimen laesae vanitatis gyökere előbb keresendő. Keresendő a megelőző 188¹/₂ iskolai évben, mert már — vagy ha úgy tetszik csak — azóta tenyészik az a vanitásgyökér a s. szent-györgyi collegiumban, a mióta Őn ott szerepel. A tantervi megbontást és „két új tantárgynak a tervkeretében való beillesztése“ valósággal megtörtént már az 188¹/₂ iskolai évben, a mint az ig. tanácsi leirat helyesen mondja: „minden előleges bejelentés és engedély nélkül.“ Ezt az Önök zártudósítása és Értesítője legott testálja. És a midőn én, mint tanügyi előadó, az 188¹/₂ iskolaévi zártudósításokat hivatalosan referáltam, hamisítást követtem volna el, ha az Önök által már az 188¹/₂ iskolaévben inaugurált törvénytelen állapotokat nem adom úgy, a mint valóban voltak. Úgy érzem és tudom, hogy kötelességemet teljesítettem, midőn a történeteket egészen tárgyilagosan adtam elő. Őn pedig nagyon csalatkozott, a mikor facsaros elméjü bukdácsolásokat várt tőlem. De meg igen olcsó adminisztratívói hűséget árult el azzal, hogy még szememre veti; miért nem ferditettem s illetve miért nem hallgattam el a dolgot az Őn szép szeméiért!

A mi az igazgató-tanácsi leirat másik felét, a tan-

anyagban mutatkozó s az ig. tanács által indokoltan rosszszalt eltéréseket illeti, azokra nézve kipked-kapkod Ön fűhöz-fához, a míg végre eszébe veszi, hogy biz azok még V. S., F. G. és néhai G. Ist. igazgatók, illetve tanvezetők, idejéből származnak. A földrajzban mutatkozó eltérésért a kézi könyvet teszi felelőssé; a természetrajzit kimentí azzal, hogy Kolozsvárt is úgy van; s végre így kiált fel: „110 mérföldről jöve ide, mindent azon rendben kellett hagynom, a mint kaptam.”

Ime, e kérdésben is annyira eltért a tárgytól, hogy kénytelen vagyok — fenntartva az igazgató-tanács indokolt végzés idevágó részét — ismét csak Ön becses subjectumával foglalkozni és egész komolyan kérni, hogy ne bújék Ön az általam igen nagybecsült tanvezető-elődeinek fedezete mögé, mert nincs igaza és soká, de nagyon soká kell Önnek még fáradni a tökéletesedés útján, hogy azoknak a férfiaknak méltó utódja és elvtársa lehessen.

Hogy az 188 $\frac{1}{2}$ iskolaévi folyam előtt is, sőt idők óta, léteztek volna oly sarkalatos tantervi eltérések, mint a milyeneket az ig. tanácsi leirat jelez; továbbá, hogy a kolozsvári collegium II és III-ik gymnásiumi osztályaiban növényi sejtlan és szövetlan tanítvának, avagy az én időmben csak egyszer is tanítottak volna: az merő ráfogás, melyet ezennel visszautasítok.

Önnek 110 mérföldről való idejövételére vonatkozólag nem nyomtatom el magamban az igazság szívatát — föltéve, de meg nem engedve, hogy a s. szent-györgyi algymnásiumban odajövetele előtt, voltak vala tanrendszeri és didaktikai fogyatkozások — hogy Önnek első és elodázhatatlan kötelessége lett volna — fellépván rendes tanárul megismerni és alaposan tanulmányozni törvényes tanrendszerünket; kötelessége lett volna: a meg nem felelő gyakorlatot javítani és fogyatkozásait elenyésztetni. De Ön keblét magasabb elhivatás ábrándja dagasztotta. Önnek tetszett a „gymnásiumokhoz mainapság kötött igényekre“ tekinteni és a genialis újító szerepére vállalkozni. Azt persze meg sem is gondolta, hogy a ki újítani akar a tanügy terén, annak a multat igen jól kell ismerni, úgy elméletileg, mint gyakorlatilag. Lám, erre nézve is igazat mond és helyes alapra támaszkodik az igazgatótanácsi leirat, midőn „felhívja a s. szent-györgyi coll. t. előljárósága által az illető tanárikart törvényes tantervünk alapos tanulmányozására és pontos exequálására.“

A czikk további folyamában foglalt hetykékedéseit és henczegéseit, melyek szerint Ön a kárhoztatás (!) vádját és minden következményeit egyedül magára vállalja, melyek szerint magát „mérénylet“-tevőnek vallja és köszönetet szavaz nekem, a miért a „Vorschrift“ megtantottam és több más sületlenségeit megjegyzés nélkül kívánom hagyni.

Legvégül adott kimutatását, melyben azt igyekszik bizonyítgatni, hogy másutt is vannak eltérések, fölületeség és szánandó tájékozatlanság jellemzi. Ön úgy tesz,

mint a rajtakapott hazug, kinek egyedüli mentsége az, hogy mások is hazudnak. Ki bizta Önre a collegiumi tanügyi viszonyoknak ily ál úton való feszegetését és meghurezolását? Ha abban a kimutatásban, melyet nyújt, még akkora igaza lenne is — a mint nincs — valjon politikai lapba való-e ez? Tartozik-e egyáltalán a dologra? Én Önt e téren és e sajnos „előhozakodásban“ nem akarom követni; állásomnál fogva nem is követhetem, mert tapasztalásomból tudom, hogy száraz számadatokkal és subjectiv combinációkkal — ferditésekkel — végre mehetetlen játékot lehet űzni a laikusok előtt. Önre nézve meg csapás lenne, ha Önt válaszaimmel holmi vidéki írói nevezetesség hírébe juttatnám. Van mi nekünk törvényes hatóságunk, vannak szakforumaink: tessék azok elébe vinni nagyralátó bölcsességét és fölfedezését! Ott majd helyt állok magamért! Azonban segíteni kívánok ez úttal is megjegyzéseimmel az Ön tájékozatlanságán, mely e hivatlan prokatori fogásából, s illetve adathalmazából kimagaslik.

Erdélyi egyházkerületünk tanárkarai közértekezleteiken csak véleményszó, de nem döntő és törvényhozó jogot gyakorolnak. Tehát az 1879-ik évi s. szent-györgyi tanárértekezlet tantervjavaslatát nem tekinthetni irányadónak semmi tekintetben sem. To ábbá, több collegium egyes, lényegtelen tantervi eltérései, speciális viszonyaik és jogosult indokaik alapján, a főhatóság tudtával s engedélyével léteznek, így M.-Vásárhelyt s Székely-Udvarhelyt a német irod. tanítása; Zilahon a gymn. combinálása a polgári iskolával; Szászvároson a n. nyelvnek alsóbb osztályban kezdése, etc. Szervezetünk történeti fejlődéséből érthető, hogy — miután a három évre tervelt bölcselmi tanfolyamot tőlünk nem függő okok miatt kétfőre kénytelenítettünk összevonni — az exequálás szigorát nem alkalmazhatta az egyházi főhatóság a felsőbb osztályokra oly mértékben, mint az érintetlenül hagyott gymnásiumra (értvén ez alatt, a szervezeti törvény szerint, az I—VI. oszt.) Egyházi főhatóságunk a kézi könyvek használatára nézve mindig szabad választást engedett; időről-időre megállapította a használható tankönyvek jegyzékét s azokból tettség szerint és szabadon választhattak az egyes szakok tanárai. — Tessék megtekinteni a Szászvároson tartott tanári közértekezlet ideavatkozó operatumát, melyet az ig. tanács helybenhagyott. De hisz Ön „vir durae capacitatis!“ Tehát nem pazarlom a szót, hanem szívesen kérem, feljövén Kolozsvárra, jelenjék meg a központi archívumban, a hol én Önnek ad oculos demonstrálok majd kimutatásának tartatlanságát.

Ezzel válaszom végére értem. Sajnálom az időt, melybe e minden tanulság nélküli vita került. De ha Önt a hiúságából kiábrándítanom sikerült, akkor kárpótolva leszek azért a lelki önmegtágadásért, melyet nekem Ön logikai aberrációival szemben ki kellett fejtenem; ha pedig ki nem ábrándul, akkor — nem bánom — handabandázék Ön a „Sz. N“ben, a míg győzi, én nyugodt, hallgatag maradok, Ciceroval érezve: „mea mihi conscientia pluris est, quam omnium sermo.“

Egyre mégis figyelmeztetem. Ha nevemet ismételtén oly körökben és oly módon találná megbuzdulni, a hol és a miként első ízben tevő: akkor talpra fogok állani, felfejtem s kiírom az ez úttal a sorok közt felejtetteket; akkor majd én is mottót tűzök czikkem elébe és pedig illetén hangon: „egér nem fér lyukába . . .” Most azonban: „Je leur pardonne la sottise, qu'ils ont dite en faveur de celle qu'ils ont faite.”

Kolozsvárt, 1883. ápril 17-én.

Parádi Kálmán.

KÜLFÖLD.

Amerika. Vallás alapítás apró hirdetések útján. Az amerikai Egyesült-államokban folyton újabb vallásfelekezetek támadnak. Az új vallások egymást licitálják túl a hóbortosság dolgában. A legeredetibb módja a vallásalapításnak mindenestre az, melyre néhány derék yankee tanította a világot. A „New York Herald” kis hirdetései közt legutóbb következő sorok voltak olvashatók: „Keresetnek felvilágosodott és művelt hölgyek s urak, kik a jelenleg fennálló vallásokkal nincsenek megelégedve s hajlandók egy új vallást alapítani.” Természetesen fog akadni egy pár bolond, a ki nincs megelégedve egyik vallással sem s hajlandó lesz, a „New-York Herald” kis hirdetése nyomán, egy új vallás apostolává felcsapni. Minden esetre igen geniális eszme. Szépen, sorban keresztetnek hizott sertések, irodaszolgák, dinnyemagok, vallásalapítók és így tovább. Ez a jó gondolat még Smith Józsefnek, a mormonok ravasz profétájának, sem jutott az eszébe. Csak az a kár, hogy nincs megmondva, részvényekre alapítják-e az új vallást, vagy sem?

Egy kis összehasonlító statisztika a templomjárókról. Érdekes párhuzamot von egy külföldi kath. lap az amerikai katolikusok és protestánsok templomjárási buzgalma között. E statisztikából nem tartjuk érdektelennek átvenni a következő részleteket: Nemrég egy ünneppon Boston 160 protestáns templomában 75,572 látótágot számláltak össze, míg ugyanakkor 30 katolikus templomban 49,337 volt. Philadelphiában egy januárhavi vasárnapon 19 kath. templomot (összesen 44 kath. templom van) 82,653 hívő keresett fel, míg ugyanott 131 protestáns templomban 42,140 hívő fordult meg. St. Louisban 104 nem katolikus templomban, 34,109 ember volt, míg 34 katolikus templomban 85,171 ember vett részt az istentiszteletben. Rochesterben 50 protestáns templomban 10,783, 11 katolikus templomban 18,913 volt ájtatoskodni. New-Yorkban 702,500-at meghaladja azoknak a száma, kik tényleg semmi vallást sem gyakorolnak.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. ápril. 21.

— Egyházkerületünk közgyűlését br. Kemény Gábor minister, mint egyházkerületünknek hivatalára nézve legidősebb főgondnok f. évi május 16-ára a városunkba összehívta. A minister ur — értesülésünk szerint — szemé-

lyesen fogja a közgyűlést megnyitni, de annak tanácskozással, bokros elfoglaltatásai miatt, egy, legfőleg két napig fog résztvenni. — A közgyűlés tárgysorozatát az ig. tanács a következőképen állította össze: 1. Az országos ev. ref. egyetemes zsinati törvények közzétételét tárgyzó javaslat. 2. Országos segély-alap ügye. 3. Középtanodai törvény által szükségesnek jelzett intézkedések esetleges megtétele. 4. Egyházkerületi házipénztárból 1000 frt segély folyóvá tételét tárgyzó tervezet. 5. Egyházi hivatalnokok terményjavadalmai részleges megváltására vonatkozó előterjesztés. 6. Választások (gondnokok, tanár stb.)

— Fusz Mihály, az erdélyi ág. evangelikus egyház püspöki vikáriusa s ismert nevű egyházi szónoka a napokban meghalt. Hetven évet élt, de még élte utolsó napjaiban is kifogástalan egészségnek örvendett s most is alig pár napi szenvedés után lett egy rohamos tüdőbaj áldozata. Az erdélyi evang. egyház sokat veszített benne. — Nyugodjék békével!

— Becses falfestvényeket fedezett fel Margitai Gábor, mérnök, a n.-ölyvesi (Mezőség) ref. templom-északi falán. E falfestvényeket, melyek az utolsó ítéletet, a purgatoriumot stb. ábrázolják, eddig vastag mészréteg takarta s azok felfedezésére a mészburkolatnak kisebb mérvű leválása vezetett. Eme becses középkori műemlékre a vallás- és közoktatásügyi miniszterium figyelme is felhivatván, az azonnal intézkedést tett az iránt, hogy e becses ereklyék lemásoltassanak s e czélból a felfedező mérnököt és Nemes Ödön marosvásárhelyi rajztanárt bizta meg azok felvételével, kik, a vett utasítás értelmében, a másolatokat annak idején a műemlékek országos bizottságához fogják beküldeni.

— Az orsz. tanító-gyűlés. A vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter következő rendeletet intézte az összes tanfelügyelőkhez: Az orsz. tanítói képviselői közgyűlést ezennel f. évi augusztus hó 20-kára Budapestre összehívom. Midőn erről czímedet értesítem, egyszersmind utasítom, hogy az 1881. évben tartott hasonló gyűlésről szerkesztett s általam jóváhagyott „Az országos tanító-testületi képviselői közgyűlés szervezete” 1., 2., 3. és 4. §-ai értelmében a tankerületében levő minden tanító-egyletet és tanító-egyleteket s testületeket, hogy I. az említett második országos tanítói képviselői gyűlésen egy, vagy két képviselő tagot válasszon meg; II. tanácskozzék az illető egylet arról, hogy mely tárgyak volnának ezen második országos képviselői gyűlésre kitűzendők és azokra nézve tegyen ide felterjesztést; III. annak idejében jelentse be czímed hozzám, hogy mely egylet választott és kit vagy kiket választott képviselőül. Kelt Budapeston, 1883. évi márcz. 19-én. Trefort, s. k.

— Gyászhir. Somogyi Sámuel, szilágy-bagosi ref. tanító, meghalt életének 68-ik, tanítóóságának 46-ik évében, melyből 33 évet Sz.-Bagoson töltött. Maradandó érdeme, hogy néh. Fazakas József sz.-bagosi lelkésszel 1856-ban a maig működő „Harmonia” ének-társulatot szervezték az egyszerű munkás nép körében, kik a darabokat téli estéken kottákból gyakorolják be. Temetése nagy részvéttel f. hó 10-én ment végbe. A templomban tiszt. Kertész I. bagosi lelkész, a sirnál Bene Ambrus tanító beszélt.

— Új zeneművek. Táborosky és Parsch zeneműkereskedésében Budapeston megjelentek: Löw József 427-ik mű. A virágországból. Hat zenemű, tananyagú kis ügyes-kezeknek, nyolczadok elhagyásával és ujjrakozással ellátva Zongotára két kézre. Minden szám külön kapható s ára 60 kr.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLÁS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit
illető minden küldemények czimzendők.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK:

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bé-
lyegdíj minden beigtatás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvez-
ményt nyujt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Efész. IV. 4.

Tartalom: A lelkési szolgálatok díjazása. — A domesztika ügyében. — A tiszántúli ref. egyházkerület közgyűlése. — Az áll. ig. tanács üléséből. — Külföld. — Külömfélék. — Tárca. — Hirdetés.

A lelkési szolgálatok díjazása.

— Egy indítvány. —

Kémer, 1883. ápril 25.

Az erdélyi ref. egyházkerület némely intézkedéseivel évek sorával előzte meg a többi testvér egyházkerületeket, ám de a lelkési szolgálatok díjazásának kérdése nálunk mind ez ideig a feledés sűrű lopléval van borítva, s ennek következtében egyházkerületünk legtöbb egyházában a stola majdnem 0 fokon áll, mert a hallgatók áldozat készsége hova tovább mind alább száll. Ezen ugynevezett „palást díjak“ még népesebb egyházainkban is oly atomszerűek, hogy azokból egy palást árát alig lehetne egyberakni. Lelkési szolgálataink díjazását illetőleg majdnem azon ponton állunk, hol amaz ősz hivatali elődeink álltak, kiknek palástját az ifju erővel száguldó reformatio szellője lengette; sok helyen a keresztelestért még ma is 8—10 krajczár értékű csirke avagy cipócska, máshelyt 10—16 krajczár fizettetik; az esketés ára három sing vászon (pedig a sing mérték hivatalosan már rég meghalt) vagy semmi; a temetés ára 40, 60, 80 kr, vagy pedig igen sok helyt minden rendű és rangu hallottat köteles a pap minden díj nélkül gyászbeszéddel, bucsúztatóval eltemetni. Az ingyenes kiadványozások terhe naponként növekszik a papok vállain anélkül, hogy a díjazott anyakönyvi kiadványozásoknál legkevesbbé is felfedezhető nyoma lenne némi kárpótlásnak.

Mindezeket tekintetbe véve s hozzátéve ama szigorú felelősséget, melynek egyházi és polgári felsőbbiségekkel szemben egyaránt alávétve vannak a papok az anyakönyvi vezetést és kiadványozást illetőleg, egyéni nézetem szerint

korszerű s méltányos intézkedésnek látnám, ha az erdélyi ref. egyházkerület minél előbb tárgyalás alá venné a stola szabályozás kérdését, annyival is inkább, hogy nem a mi egyházkerületünk lenne első ily tárgyú intézkedésben. A tiszántúli egyházkerület már évekkel ezelőtt meggyőződött e függő kérdés megoldásának szükségéről s ennek eredménye gyanánt tekintendő az általam alább idézendő szabályrendelete azon egyházkerületnek:

„Lelkési szolgálatok díjazása.“

Az esperesi kar véleménye alapján a lelkési szolgálatok díjazása következőleg szabályoztatott és alapított meg:

1. A keresztelesteknek anyakönyvbe való beírásáért, ha a keresztelest templomban vagy papiháznál teljesített, a lelkési díj fél forint osztrák értékben, ha pedig a keresztelest magánháznál történt két forint.

2. Esketésért, a szokott kánonszerű délelőtti órán és napokon templomban 2 forint, kánonszerű napon, de nem délelőtti órán 3 forint, magánháznál esketésért 4 frt. — Azon egyházokban azonban, melyekben az eddigi gyakorlatnál fogva nagyobb fizetés van szokásban, az eddigi gyakorlat érintetlenül hagyatik.

3. Temetési szolgálatért, ha a gyászbeszéd a templomban végeztetik 2 frt, ha a háznál 4 frt, a hol ennél magasabb fizetés van szokásban, ez szinte érintetlenül hagyatik. Imáért a halottas háznál a koporsónál 1 frt, a temetőben végzett imáért vagy beszédért 2 frt; a háznál és temetőben is teljesítendő imáért 3 frt.

A keresztelest, esketési, temetési szolgálatoknál az elmellőzött lelkésznek vagy énekvezetőnek két annyi fizetendő.

4. Erkölcsei bizonyítvány hivatalos alakban való kiadásáért 1 frt.

5. Viszongó házások békéltetéséről szóló hivatalos bizonyítványért 2 frt.

6. Minden külön tárgyú és darab hivatalos anyakönyvi kivonatért 1 frt.“

Ezeknek előrebocsátása mellett véleményem oda megy ki, miszerint czélszerű lenne még ez évben tartandó egyházközségi gyűlésen tárgyalás alá vétetni a lelkeszi szolgálatok díjazásának kérdését, mert nézetem szerint e függő kérdés megoldása immár halaszthatatlan.

Nem mondom én azt, hogy egyszerűen magunkévá tegyük a tiszántúli egyházközség imént említett szabályrendeletét, sőt tekintve azt, hogy nálunk sokkal nagyobb a szegény sorsu egyházközségek száma, mint amott, magam is azon nézetben vagyok, hogy a viszonyokhoz mért stolaszabályzat alkotandó, azonban a minimumot következőkben megállapíthatónak és megállapítandónak véleményezem:

I. Keresztelés templomban vagy papiháznál 50 kr, magánháznál 1 frt.

II. Esketés templomban és papi háznál minden időben 2 frt, magánháznál 4 frt.

III. Temetési szolgálatért templomban, magánháznál és temetőben egyiránt: gyászbeszédért 2 frt; imáért 1 frt fizetessék.

IV. Mindennemű hivatalos számmal és pecséttel ellátott bizonyítvány vagy anyakönyvi kivonat kiadványozásáért 1 frt fizetessék, kivéve a családi értesítőt, melyért 2 frt vehető.

Ezzel egyidejűleg azt hiszem nem lenne felesleges az egyházközségi közgyűlésen határozatilag kimondani misze-

TÁRCZA

Szépség a hamvakból.

— Irta Dr. Macmillan Hugó. —

(Angolból Cs. Zs.)

(Folytatása és vége.)

A keresztyén vallás azonban biztosít, hogy a halott hamvaiért még halhatatlan szépséget nyerünk. A feltámadás igazsága azon új tény, melyre a keresztyénség jogait alapítja. A feltámadást tünteti fel a keresztyénség mint evangéliumot. A semmiből öntudatra ébredés csodája és mysteriuma — a biblia bizonyossága szerint — egyszer már kétségkívül megtörtént; és hogy ismétlődni fog, arról biztosít a kijelentés. Ez oly igazság, mely szép öszhangban van lelkünk sejtelmével és vágyódásával. Szeretetünk egy ezután léte követel, saját halhatatlanságát teremti meg. A ki úgy alkotta itt a szívek egyesülését, hogy az hatalmasabb, mint a csillagok vonzódása, szebb, mint a virágok nyílása, becsesebb, mint az értelem legmagasabb szárnyalása és vívmánya, meg kell engednie az újra egyesülést, miután azt oly édessé tette. A ki oly nagy képességeket ébresztett fel bennünk, a ki a természet oly számtalan csodáit tárta fel oktatásunkra és élvezetünkre, és a ki oly mennyei dicsőséggel és szépséggel világította meg a mindenséget, nem tett volna így, ha a halál megsemmisülésünk és a por elenyészésünk volna. Ő küldte a tanítót, ki úgy beszélt, mint soha senki, ő küldte a fiut saját kebléről, hogy mondja meg azon férfiaknak és szerető nőknek, kiket maga körül gyűjtött; hogy mondja meg azon sokaságnak,

rint a versbe foglalt bucsuztatók tartása papoknak és tanítóknak egyiránt betiltatik jövőre.

Ez indítványoszerű véleményem támogatására legyen elég röviden csak ennyit említenem fel:

a) Hogy a koporsóban fekvő halott szájába adjunk egy siralmas verset, melyet pap, vagy kántor szaval vagy plane énekel el: e tény nem hogy ünnepélyesebbé tenné a temetési szertartást, sőt igen sok esetben ellenkezőt eredményez;

b) „Poëta non fit, sed nascitur,“ tehát miként tétesék ki pap vagy tanító oly szellemi torturának, hogy ha egyetlen szikrája nincs is benne a költői lángnak, nyargaljon a Pegazuson hanyat homlok? Hisz az ily „kényszerű vers csinálmány“ legjobb esetben az azt kiizzadó papnak vagy tanítónak önmaga előtt pirulást okoz.

Ugyanazért vágjuk ketté az „ódiság“ rabszíjjait, mert hasztalan hinti reánk a felvilágosodás dicső napja áldott sugarait, ha „szemünk levén a látásra, nem látunk, fülünk levén a hallásra, nem hallunk.“

Dombi Lajos.

A domesztika ügyében.

A pesti ref. egyházmegye f. hó 3-án tartott ülésében egyhangulag elfogadta a következő indítványt s elhatározta, hogy az pártolás végett megküldessék az összes egyházmegyéknek. Az indítvány így hangzik:

kik a keresztyénség minden korszakában ő érette és az ő munkájában, azon öntudattal áldozták fel életüket, hogy az élet semmi, összehasonlítva a tulvilági élettel; hogy mondja meg azon milliárdoknak, kik a boldog találkozás édes reményében tették nyugalomba szeretett halottaikat: — „Ha különben volna, megmondtam volna nektek.“ Nem mondtam meg; és következőleg, miután isten úgy alkotta szívünket, hogy a jövő életet remélje, minden a mi arra vonatkozik, igaz.

Nem szépség kell a hamvakért, hanem szépség a hamvakból. Nem egy ösmeretlen és tapasztalatlan jövő élet után vágyik legforróbban minden emberi szív, hanem annak a mi már volt salaktalan és szépített megújulása után. Nem törődünk a veszteség helyreállításával; a mi nekünk kell, az, szeretett halottainknak és elmúlt örömeinknek feltámadása. Biztosabban és bátrabban érezzük magunkat azzal, a mit már tapasztalatból ismerünk. A gyenge kék füst, mely a juhász magános kunyhójából száll fel a hegy oldalán, becsesebb a vándor előtt, mint a napnyugati felhők, melyek felette függenek a magasban a nyugoti égen. És sokkal kedvesebb az emberi szívnek az öreg barátságos föld egyszerű útjával és közönséges tapasztalataival, mint az ég díszes leírásai aranyos utcáival és drágakövel kirakott falaival. Semmi képzelte vagy képzelhetlen szépség sem volna képes minket kielégíteni azon hamvakért, a melyeket előbb szeretünk. Azon remény, mely az evangéliumban előnkbe van tárva, azon általános emberi érzelmekre hivatkozik. E szerint, éppen nem egy új ég és föld fog előállani a régi világ elpusztulásának hamvaiból, hanem egy oly hely, melyet ő fog teremteni, a ki viseli természetünket, ismeri gyengeségünket,

Indítvány.

Mint hogy a f. évi január 23—31. napjain tartott egyetemes konvent az egyházi közalap kezelése s kiosztására nézve jkönyvi 80. sz. a szerint önmagában meghasonlott, s a végleges határozathozatalt elhalasztotta: mi alulírottak, e fontos kérdés megoldása érdekében, bátrak vagyunk indítványozni:

1. Mondja ki az egyházmegye közgyűlése határozatilag, hogy

„a magyar orsz. ref. egyh. közalapra teendő évi adózás, illetőleg adományok összegéből, a zsinati törvény 217 §. által kijelölt czélokra, egy negyedrészt az illető egyházmegyék, egy negyedrészt az illető egyházkerületek közvetlen rendelkezése alatt maradjon, két negyedrészt pedig a központi pénztárba szolgáltatassék be.“

Indítványozzuk, hogy elfogadás esetén rendelje el az e m. közgyűlés, hogy ezen határozatáról a testvér-egyház-1 megyék értesíttessenek, ugyancsak arról tudomásvétel végett tegyen jelentést a főtiszt. egyházkerületre is.

Indokolás ;

Kivánatunk: 1-ször méltányos. Az orsz. közalapra a gyülekezetek egyes tagjai adakoznak. — Az egyesek illetékeit a lelkészek, gondnokok, presbiterok felelősség terhe alatt szedik be s szolgáltatják illető helyeikre. —

megtöltve azt a már előttünk kedvessé lett tárgyakkal, el látva élvezetekkel, melyeket már részben élveztünk és ebből megtanultuk azok teljes hasznélvezete után vágyódni. Nem egy új teremtmény, nem egy különös, a multat feledő, a földi léti kedves indulatok hatalmából és emlékezetéből az isten és angyalok édeni társaságába felszálló-lény fog a porból feltámasztatni, hogy az új földön, az új ég alatt lakjék, hanem azon barát, kit itt mi szeretünk s kinek halandó alakja és emberi szeretete a halhatatlanságot ölti fel. A vegyészek (alchimistak) régen azt hitték, hogy mindennek a parázsában előbbi alakja s alkotórészében volt s következésképp, hogy a rózsát saját hamujából elő tudnák állítani zöld leveleivel és rózsaszínű szirmaival együtt, kivéve az üdeséget és illatot. De egy okosabb vegyész vissza fogja állítani szeretett halottaink hamvaiból a régi emberi alakot minden tökéletességeivel együtt, ugyan azon lényt, kivel a földön annak idejében oly édesen társologtunk, átváltozva és megdicsőítve ugyan, de lényeges elemeire véve változatlanul; az örök élet dicsőséges befolyásai csak finomítják és élenítkik a szív földi és mulandó képeit. A legbensőbb és legvalódibb értelemben fog akkor szétesztatni a hámvakért; és a dicsőség kijelentése, melyet szem nem látott, fül nem hallott, emberi szív fel nem fogott, látható fog lenni a „kévés hamuban, melyet itt úgy meg sirattunk.“

Most, ez alkalommal mint egy különösön emlékezettünk a hámvakból elő állt szépségre. Ha körül tekintünk a szabad természetben, látjuk a szépséget, mely minden oldalról előnkbe tűnik, látjuk a természet megújulását a mi a tél által okozott hámvakból fejlődik. Ha pedig a termé-

Az ily munka sokféle bajjal, fáradsággal, időveszteséggel, és lesznek esetek, mikor izetlenséggel s anyagi kárral fóg járnai. — Valjon helyes dolog lenne-e a gyülekezeteknek csak a bajt, gondot, fáradságot s áldozattételt hagyni, s az összeg kezelését s annak hovaforrását illetőleg őket minden közvetlen befolyástól megfosztani? — E kérdésre a feleletet könnyű megadni s ép ezért azt hisszük, hogy felszólamlásunk, midőn e kérdést megoldani igyekszik, méltányos is. — De hasonlót látunk más, már régen működő s hosszas tapasztalásokra támaszkodható ilyenmő egyesületeknél is. — Így a Gusztáv Adolf egyesület alapszabályainak 11. §-a szerint a fiók-egyletek által gyűjtött összeg egy-harmadával teljes szabadsággal a fiók-egylet rendelkezhetik; másik egy-harmadával is rendelkezhetik az, de már meghatározott czélokra s csak a harmadik egy-harmadot tartozik a központba beszolgáltatni.

A magyarhoni ágost. evangelikusok egyetemes gyámin-tézetének alapszabályai a 11. és 12. §-ban hasonlóképp ugy rendelkeznek, hogy a gyűjtés egy-harmada felett rendelkezik az e. megye, fele fölött az egyh. kerület, s csak a többi jut el a központba. — E két hatalmas példa eléggé mutatja, miként cselekesznek az oly testületek, melyek méltányosak tudnak lenni; különben is az alapítók s adományozóktól nem tagadhatni meg a jogot, hogy adományaik kezelése módja fölül rendelkezessenek.

szetből a lelki épülés hajlékába megyünk, ott halljuk a hámvakká változás, a megfeszítés történetét és halljuk az eblől előállott szépség, a megújulás, a feltámadás mozzanát hirdetni. Az előbbinek hallattára fájdalom és keserőség tölti el keblünket, mint ősszel a hervadt lombok, a pusztuló természet láttára, de ez utóbbit hallva a fájdalmat jóval fölül haladó öröm tölti el szívünket, mint tavasszal a fris lombok, az új hajtások és az eleven élet láttára. E kettős mozzanat emlékére szenteli az összes keresztyén egyház a Nagy péntek és a Husvét innepeit. Mint egy sajátlagosan emlékezhettünk azon erkölcsi megújulásra, melyet a keresztyén vallás terjesztett el a babona, kuruzslás és erkölcsi romlottság romjai felett. Minden, a mi régi, rideg, homályos, bűnös és erkölcstelen volt: újjá, kedvessé, világossá, igazsá és jóvá változott a Krisztus tanai folytán. A mely szívben ez előtt a kétségbeesés, a reménytelenség kínos férge rágódott, ott most a megelégedés és mennyi boldogság túkrözdik vissza. Ha jelenben füstbe ment reményeink és vágyaink rideg hámvai felett kesergünk, ha legkedvesebb szereteteinknek sirva szorítjuk kezét, mely nem vizonozza azt, nagy könyeinket hullatjuk a halovány arcra, mely nem mosolyog többé ránk, ha elvesztett ifjúságunkra vagy munkátlan életünkre tekintünk vissza s mivel semmi szépet és kedvest nem találunk a multban, fájdalom fogja el keblünket, vagy bármilyen másféle előttünk kedves és drága hámvak mellett ülünk elszomorodott szívvel: jusson eszünkbe és szolgáljon vigasztalásul azon igazság, hogy mindenféle hámvakból szépség — még pedig a multat fölül haladó szépség — fog előállani.

2-szor: Az általunk indítványozott intézkedés szükséges. — Az országos közalap céljait a zsinati törvény 217. §-a teljes szabotossággal sorolja fel. — Minden egyházmegyében vannak adósságok terhe alatt roskadozó, pusztuló, hanyatló, avagy építkező, vagy alakuló egyházak, csekély fizetésű lelkészek stb. E körülmények megítélése azonban igen relativ. A nagy központ madártávlatából másként látszanak a dolgok, mintha azokat közvetlen közelből tekintjük. Minden egyházmegye első sorban maga ítélheti meg, hol kell gyülekezeteket alapítani, melyeket kell megmenteni, segíteni stb. A mi pedig a lelkészek fizetését illeti, országunkban a lelkészi fizetések roppant változók, egyik egyházmegyében évenkénti 500 frt. már első rendű fizetésnek mondható, míg más egyházmegyében, p. o. épen a pesti ref. e. megyében változás esetében 1200 frtra van a lelkészi fizetés minimuma határozva. — A központ most már hogyan találja meg a mértéket, hogy a nálunk csekély fizetésűeknek tartott lelkészeket segítse, mikor vannak helyek, hol ez a „csekély fizetés, a fizetés maximuma“. Pedig ki állíthatná, hogy a pesti e.-megyében is nem kerül erőfeszítésbe annak az említett minimumnak az előteremtése; ki állíthatná, hogy itt nincsenek alakuló, segélyre szorult, adóssággal terhelt egyházak? Vajjon nem szükséges-e tehát, hogy a begyűjtött összeg egy részéről maga az egyházmegye s illetőleg egyházkerület intézkedjék?

De szükséges az indítványunkban foglalt módszer azért is, mert maga a zsinati törvény 217. §-a a) pontjában, mint a 218. §-ban, a segélynyújtást azon feltételhez köti, hogy csak ott és akkor segítse, a hol már az egyházmegye és kerület a maga részéről mindent megtett azon cél elérésére, melynek segítéseért folyomadtak.

Azt pedig a zsinat bölcsességéről nem lehet föltéteznünk, hogy oly útra kívánta volna útasítani az egyházakat, melyen soha célt nem érhetnek. Mert miből segítse az e.-megye, miből a kerület az illető folyomódokat, midőn a nevezett czélokra alap eddig nem létezett s ép ezen intézkedés által czéloztatik létesíteni?

Hasonlóképp azt sem lehet a zsinatról föltéteznünk, hogy ugyanazon czélokra az orsz. alappal egyszerre megyei s kerületi alapot is akart volna létesíteni. Nem marad tehát egyéb fenn, mint az orsz. közalap kezelésére nézve fentebbi indítványunk elfogadása, mely által a megyék s kerületek oly helyzetbe fognak jutni, hogy a zsinati törvények rendelkezéseinek eleget tehetnek.

Indítványunk elfogadása harmadszor czélszerű. Lélektanilag és tapasztalatilag igaz, hogy a sziveket könyörületre s a kezeket alamizsnálkodásra a szemmel látott inség és szükség indítja leghathatósabban. Kétséget nem szenved, hogy a távoli szükség és nyomor iránt az emberek legtöbbször érzéketlenek, míg a szomszédok inségének s nyomorának látása készebb teszi s ösztönzi őket a bővebb mértékű adakozásra.

De a konventre nézve is czélszerű az ily intézkedés, mert ez által a folyomódok legnagyobb része az e.-me-

gyei s e.-kerületi hatóság által segítve, azok kéréseikkel nem fogják ostromolni a konventet, mi által a központi ügykezelés sokkal egyszerűbbé válik s nem lesz oly szövevényes.

Indítványunk 4-szer nem ellenkezik a törvényvel sem. Mert

a) az egyházmegyék s kerületek közvetlen rendelkezése alatt maradt összegek mindig az országos közalap részeiül tekintendők;

b) a nevezett összegek csak azon czélokra fordíthatók, a mely czélokot a zsinati törvény a közalapra nézve a 217. §-ban kijelölt;

c) a megyék s kerületek az általuk tett intézkedésekről jelentést, kimutatásokat stb. tartoznak a központba felküldeni.

Látni való tehát, hogy itt csak az alap kezelése s az a felett való rendelkezés módjáról van szó, a melyet a zsinat nem határozott meg, hanem a melyről az intézkedést a 229. §. szerint a konventre bízta. Úgyde a konvent ez intézkedés megtételébe még eddig nem bocsátkozott bele, s ennél fogva semmiféle törvénybe nem ütközik, ha indítványunk elfogadtatik s az egyházmegye a maga véleményét ilyképen nyilvánosságra hozza.

Kelt Budapesten, 1883. ápril 2.

(Aláírások következnek.)

A tiszántúli ref. egyházkerület közgyűlése

— Első nap. —

Debreczen, ápril 26.

A tiszántúli ref. egyházkerület közgyűlése ma délelőtt 9 órakor vette kezdetét a főiskola disztermében.

Révész Bálint püspök buzgó és megható imával nyitotta meg. A gyűlést megnyitó beszéde nagyrészt az elhunyt főgondnok emlékének volt szentelve, melynek elmondása után főt. püspök úr az üresen maradt társelnöki hely ideiglenes betöltésére hívta fel a gyűlés tagjait. A társelnöki hely a zsinati törvények értelmében a legrégebb egyházmegyei gondnokkal lévén betöltendő, a jelenlevő Tiszai Kálmán miniszterelnök, mint legidősebb egyházmegyei gondnok elfoglalta azt.

Helyettes egyh. aljegyzővé Elek Lajos főisk. tanár választatik meg.

Főjegyző Tóth Sámuel olvassa az egyházmegyékben az új zsinati törvények értelmében megejtett tiszújítások eredményét. A tisztviselők csaknem mind a régiek maradtak. Az új tagok (Székely Károly esperes a heves nagykunsági egyházmegyéből és Piliási László gondnok a felsőszabolcsi egyházmegyéből) feleskettettek.

Elnök Révész Bálint indítványozza, hogy az elhunyt főgondnok, gr. Dégenfeld Imre halála felett a gyűlés jegyzőkönyvileg fejezze ki fájalmát s a gyászoló családot jegyzőkönyvben értesítse mély részvétéről. Továbbá indítványozza, hogy az elhunyt főgondnok emlékére az egyházkerület a jövő gyűlésen gyászünnepelet tartson, emelke széddel egybekötve.

A gyűlés mindenik indítványt egyhangulag elfogadja.

Némethy Lajos egyházkerületi pánztárnok állásáról lemond. A lemondás elfogadtatik s az új választás a főiskolai pánztárnok választással egyidejűleg ejtetik meg. Lemond a főiskolai gazdasági tanács több tagja, kik azonnal megválasztatnak.

Az egyházkerületi elnökség, jegyzők s egyházkerületi tanácsbírákra, Andaházy-Szilágyi intézet gondnokára beérkezett szavazatok felbontására stb. küldöttségek nevezetnek ki.

Főjegyző jelentést tesz a lelkész képe s é g v i z s g á l a t o k eredményéről. Az első vizsgára jelentkezők 27-en. Az osztályzatok régibb szokás szerint az illetők jelenlétében olvastatnak fel, s e célból a teremben helyet foglalnak. Az osztályzatok kihirdetése után az elnöklő püspök buzdító beszédet intézett az ifjakhoz.

A tanító képességi vizsgára 20 tanító jelentkezett. Oklevelet nyert 12, 8-an elegendő sikert értek el.

A zsinat által hozott törvények értelmében szerkesztett tanácskozási szabályok felolvastatnak.

E tárgynál hosszabb vita fejlődött ki melynek eredménye az lett, hogy a szabályok némely pontja új szövegezés végett a bizottsághoz visszaküldetik.

Az egyházmegyei tanácsbírák számának meghatározását az egyházmegyék beküldték. A békés-bánáti 12-öt óhajt, az alsó-szabolcsi 10-et, a máramarosszigeti 10-et, a nagyszalontai 12-öt, a szatmári 12-öt, a felső-szabolcsi 10-et, a debreczeni 10-et, a nagykarolyi 8-at, a bihari 10-et, a nagykunsági 12-öt az érmelléki 10-et.

Tudomásúl vétetett s megerősítettik.

A gyűlés erre következő tárgyai közül elintéztettek: A testver egyházkerületek jegyzőkönyveiről szóló levéltárnoki jelentés, — a fegyintézetekben és börtönökben működő lelkészek díjazásának javítása, — valamint a katonaság körüli lelkészi szolgálatok díjazási ügye, továbbá a convent azon határozata, hogy gyűléseit mindig az év második felének uovember havában tartja.

Az egyh. ker. főgondnoki állásra gr. Dégenfeld Imre közbejött halála folytán, a következő egyházker. gyűlésre lesznek a szavazatok beadandók.

Az egyházi számvető megbizatik, hogy a convent kívánságának eleget teendő, az egyházi épületek biztosításáról az összes biztosítottak értékéről stb. adatokat terjeszsen fel.

Felolvastatott a convent által a közalapok mikénti alakításáról és kezeléséről javasolt rendszabály; továbbá a convent azon határozata, miszerint a közalap megalkotásairai felhívó szózat nemsokára elkészítettvén, annak leendő terjesztésére az esperesek hivatnak fel.

Kiss Áron. A rendszabályokat illetőleg kifejti és indítványozza, miszerint mondja ki a közgyűlés, hogy a közalapra begyűlendő összegek évenként négy egyenlő részre felosztatván, egy $\frac{1}{4}$ rész az illető egyházmegyék, $\frac{1}{4}$ rész az illető egyházkerületek rendelkezésére adassék, s $\frac{2}{4}$

rész a központi pénztárba legyen beszolgáltatva; azonban úgy az egyházmegye, mint az egyházkerület és a központi pénztár a rendelkezésükre eső összeget csakis az alapszabályokban megszabott célra fordíthatják.

Tisza Kálmán nem helyesli az indítványt, mert az alap célja nem más, minthogy segítsen gyorsan ott, a hol az szükséges. Ha a közalapot négy felé osztjuk, akkor a vagyonosabb eklézsiáknak több jut, s ott marad kevesebb pénz, a hol jobban kellene.

Révész Bálint püspök szerint e kérdéssel még várni lehet. Némi vita után kimondatott, hogy ez ügy a nyári közgyűlésen fogja a megvitatás tárgyát képezni.

Olvastatott az egyházak osztályozásáról s a lelkészek minősítéséről az egyes egyházmegyék által benyújtott vélemény. Ezen eltérő vélemények alapjáni javaslat készítésére bizottság neveztetett.

A battonyai ref. egyház panaszát, hogy 3-ad osztályba soroztatott, holott elsőrendű egyház — ugyanennek a bizottságnak lesz feladata elintézni.

Olvastatott a békés-bánáti egyházmegye átirata, mely szerint az újabb zsinati törvények által nem érintett Geleji Katona-féle kanonok érvényességére nézve ottan kételyek merültek fel s erre nézve felvilágosítást kér.

A kérdés eldöntése a bizottságra ruháztatik,

A gyűlés vége d. u. 2 órakor.

Az áll. ig. tanács üléséből.

Kolozsvár, 1883. ápril 22.

Jelen vannak: Főt. Nagy Péter püspök, mint elnök; br. Bánffy Albert főgondnok, dr. Kolozsvári Sándor, dr. Szász Béla, dr. Jenoi Viktor igazgató tanácsosok; Bodor Antal titkár, Parádi Kálmán tanügyi előadó, Szabó Ádám számvető.

Incze Ferencz medvési lelkész, szenvedett tetemes anyagi veszteségeinek enyhítésére az urbéri-tized kárpótlási és kamatai járandóságának három évre előlegezéseért folyamodik. Folyamodónak egy évi fizetés, 127 frt 61 kr, 5% kamat fizetés mellett előlegeztetik.

A Biró László ellen fennállott s részben Szabó, részben Mäcskási örökösökre szállott egyházkerületi követelést illetően a pánztárnok utasított, hogy 1800 frt tőkét és ezután járó 6% kamatot Szabó Gyula és Szabó Polixena férjezett Szentiványi Gyuláné terhére vezessen tőkekönyvbe.

Az o-fenesi egyházközségnek papilak építésre adományozott 1882-ik évi 100 frt állam segélye, a jelzett célra kiutaltatik.

A kolozsvári ref. collegium kérelmére a „lábasház“ árában, az egyhktől átvett 6540 frtot képviselő értékpapírok az eladási záradékkal elláttatnak.

A sükői egyházközség omladozó temploma újjáépítésére, azon esetben, ha az egyhk. biztosítékot nyújt az iránt, hogy az építés által az egyházközséget nem terheli adóssággal, 4 évi törlesztés mellett, 50%-ra, 200 forint kölcsönt nyer.

A kercesedi egyházközség a papi kaszáló terménye betakarításánál tenni szokott napszámok közül az igás napszámnak 6, a tenyeres napszámnak 3 liter must illetményel megválthatását kéri. Az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyása fentartásával engedélyeztetik.

Hosszúfalu községben lakó hitsorsosainknak leány-egyházközséggé alakulását s a brassói anya egyházközséghez csatlakozását tárgyazó felterjesztés „az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyása reményében“ helybenhagyatik.

A tasnádi egyházközségnek az 1882-ik évi egyházkerületi közgyűlés 56 jk. sz. a. kelt felhatalmazása alapján megengedtetik, hogy rendes papi állomását mult évi sept. 29-től számított egymásután következő három évig betöltetlen hagyva, ez idő alatt administrans lelkész felügyelete alatt segéd papot tartson.

A n.-enyedi ev. ref. Bethlen főtanoda, mint vásárló és Török Rudolfné, mint eladó között, egy, Toroczkó községben fekvő belső telekre vonatkozó, 2000 frt vételár mellett kötött adás-vevési szerződvény helybenhagyatik.

Az egyetemes convent 77 jk. sz. a. kelt határozata értelmében a magyar országos ref. egyházi közalap szabályozása s különösen a segély alapba befizetendő díjak kivétele s felhajtása tárgyában az egyházkerületi közgyűlés előterjesztendő javaslat összeállítására dr. Kolozsvári Sándor, dr. Szász Béla, dr. Jenei Victor, Parádi Kálmán és Bodor Antal titkár személyében egy öt tagú bizottság küldetik ki.

A havadtői egyházközségnek megengedtetik, hogy az erdő arányosítás alkalmából részébe jutott erdő rész eladandó fáinak árát 200 frtos, vagy ezt meghaladó összegekben 8% kamatra az 1880 évi egyhker. k. gy. 35. jk. sz. határozat értelmében kiköcsönözze.

A magy. kir. vallás- és közoktatási miniszter úr ő nagyméltósága tudatja, hogy az állami tanító képezdékből a tanfolyamot három évről négyre emelte, s elrendeli hogy a felőkezeteti tanintézetekben is, a 3 osztályt jó sikerrel végzett növendékek csak egy évi gyakorlat után bocsáttassanak tanképesítő vizsgára. Az ezt tárgyazó leirat leküldetik az enyedi tanoda mlgs elöljáróságához, hogy a közgyűlés előtt tegyen okadatott véleményes jelentést.

M.-kövesdi beszolgáló, lelkész t. Horváth István aának évi 60 frt illetősége, nevezett egyhk. papitized kárpótlási kamataiból, jul. 1-től kezdve, félévi utólagos részletekben, kintaltatik.

A n.-baczoni egyházközség énekvezértanítói díjlevele, minthogy kepecsökkentést tartalmaz, az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyására fenn tartásával hagyatik helyben.

A b. e. Cserényi Károly által kaczko, árpástó és alsó-balázsfalva egyházközségek papi fizetés pótlására hagyományozott egyenkint 400—400 frt összeg bíróságilag átruháztatván, pénztárnok utasittatik ezen alapítványok külön kezelésére.

Az egyetemes convent 72 és 73 jk. sz. a. kelt határozata értelmében az általános nyugdíj

alap szervezésével megbízott állandó bizottságba az egyházi törvények 227 §-a alapján minden egyházkerület részéről egy-egy rendes és 1—1 póttag lévén választandó; ennek megválasztása végett az egyházker. k. gyűléshez felterjesztés intéztetik.

Az aldobolyi egyházközségnek megengedtetik, hogy az Olt folyó mosása által veszélyeztetett, 18 h. 800 □ öl papi canonica portióját nyilvános árverésen eladhassa. Az ennek árából befolyó összeg alkalmas fekvő vásárolhatóságig „csakis“ takarékpénztárilag kezelendő.

A folyó évi egyetemes convent 48 jk. sz. a. hivatkozva 114—1881. számú végzésére felhívja az egyházkerületeket, hogy a vasárnapnak valóban vallásos értelemben megünneplése „miként“ eszközzése iránt, jelentéseiket tegyék meg. Az e tárgyban szükséges intézkedések megtételére a főt. egyhker. közgyűlés felkératik.

A bürgözdői egyházközség régi papi telkének 201 frt 63 kr. történt eladása helybenhagyó tudomásul vétetik.

KÜLFÖLD.

Francziaország. Az iskolai takarékpénztárakról. A „Journal des économistes“ című folyóiratban Passy Frigyes, francia nemzetgazda, egy igen érdekes levelet közöl az iskolai takarékpénztárakra vonatkozólag. A levél így szól: „Tisztelt szerkesztő ur! Távol lévén Páristól, csak most értesültem Courtois barátom azon értekezéséről, melyet társulatunk mult ülésén az iskolai takarékpénztárakra vonatkozólag tartott. Én igen gyakran egyetértek Courtois barátommal, e tárgyban azonban be kell vallanom: nézeteink eltérők. Megengedem, hogy bizonyos esetekben, egyes kivételes körülmények között, hivatva érezheti magát valaki egy új intézmény gyarlóságainak kimutatására. Szerintem jobban cselekszünk, ha ezen gyarlóságok megszüntetésére fordítjuk erőnket. Csak a rosszat, de ne az egészet irtsuk ki. Maga a takarékoság kitűnő dolog, melyre a gyermeket soha sem lehet elég korán szoktatni. Courtois barátom azt mondja, hogy a gyermekek még nem termelő tényezők az államban. Igaz. De én azt kérdelem: nem éppen az-e a célunk, hogy termelőkké váljanak? nem kívánatos-e, hogy a termelésre őket megtanítsuk és felvilágosítsuk arra nézve, hogy jövőjét mindenkinek már gyermekkorában elő kell készíteni, ha azt biztosítva akarja látni? Rá kell őket szoktatni, hogy meggondolatlanul ne költsék el pénzüket és ne véljék azt, hogy kár a vízcseppekkel összegyűjteni, mert úgy sem lesz belőlük tenger. A kis dolgok értékét megbecsülni egyike a legnehezebb, de legszükségesebb dolgoknak. Pedig mennyi függ ezen kis dolgoktól! A sok közül hadd említsek csak egyet: a könyörületességet. A könyörületesség nem egyéb, mint oly takarékoság, mely fősvény a haszontalan kiadásokkal szemben, szűkmarku, ha felesleges kiadásról van szó, de bőkezű ott, hol a valódi szükség hi fel a jótékonyaságra. Francziaországban néhány évvel ezelőtt a nagy árvíz alkalmával egyik

akademiánk igazgatójának szavai szerint éppen annyi összeg gyűlt be az iskola takarékpénztárak útján a nyomorgó árvizkárosultak javára, mennyi e pénztárakban általában el volt helyezve s ez igen természetes: az az ember van legjobban berendezve, kit a nyomor mindég elég vagyonosnak talál, — a könyveműnek soha sincsen miből könyörületeskedni. Ez a régi, de igaz történet arról az egyszerű urról, ki megszidta inasát, mert a gyufaszálat nem használta fel kétszer, ő meg mindég aranyat dobott a koldus kalapjába. Ne tartsunk attól, hogy a gyermekek nagyon is takarékosak lesznek, különösen ne tartsunk akkor, ha e mellett jószívűek és nemes gondolkozásúak. Ne riaszszunk vissza senkit az iskolai takarékpénztáraktól, melyek a gyermekek krajczárjait összegyűjtik és előkészítnek ez által az ifju számára egy anyagi tökélet, mely igen becses és egy szellemit, mely ennél még százszorta becsesebb. Fogadj a szerkesztő ur kész tiszteletet: Passy Frigyes.“

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. ápril. 28.

— **Könyves Tóth Kálmánnak**, Debreczen város újonnan választott lelkészének a meghívó levelet már elküldték s ő a debreczeni lelkészi állomást már el is fogadta. Április 22-én mondott le Laczházán lelkészi állomásáról s bucsuzott el hiveitől, kiknek 17 éven át valódi apjak volt. Az egész város lakossága a ref. templomba gyűlt, hogy jelen lehessen kedves papja bucsubeszédén, melynek szövege ez volt: „Azért én igen sirok vala; mondá egy a vének közül: ne sirj!“ A megható bucsubeszéd alatt minden szem könybe lábadt s mikor bevégezte, a nép kicsinye-nagyja zokogva fogta el az utcát, még akkor is kérve marasztalva őt, ne hagyja őket árván. Különösen a közelebbi tűzveszél leégették fogták őt körül, azzal tartóztatva, hogy ha odahagyja őket, nekik minden bizalmuk megszakad boldogulásukban; Tóth Kálmán alig tudta lecsillapítani a szegény embereket. Mint értesülünk, az ottani egyháztanács egyhangulag elhatározta, hogy volt lelkészü bucsubeszédét kinyomatja. Könyves Tóth Kálmán 1859-ben, Debreczenben végezte be iskoláit s három évi külföldi tartozkodás után 1863 Kunszentmiklóson, Szász Károly helyébe lelkészszé lett s majd Laczházán működött hivei általános meglegedése közt a mai napig. Sok üdvös intézményt honosított meg Laczházán; behozta az ingyenes iskoláztatást, négy tanítói állomás helyett hatot szervezett s jelentékeny alapítványokat létesített: a 76-diki árviz s a nemrég Laczházán dühöngő nagy tűzveszély alatt a nép gyámolítója, vigasztalója volt.

— **A tiszánineni egyházkerület és az államsegély.** A tiszánineni ref. egyházkerület a napokban Miskolczon megtartott közgyűlésen fontos elvi jelentőségű határozatot hozott. Fejes István sátoraljaúj helyi lelkész indítványozta, hogy mivel az új középiskolai törvény protestansokra oly kötelezettséget ró, melynek anyagilag megfelelni képtelen, annál inkább sem, mert az önkormányzat csorbitása folytán az áldozatkészség csökkenni fog, mert sérelmes az a viszony, mely szerint a protestans versenyezni kénytelen más felekezetekkel, melyek az államtól bő dotációban részesülnek.

Minthogy ekként fenyegetve vannak azok az érdekek, melyeknek a protestans felekezet a közszabadság és közművelődés ápolására szolgálatokat tett, mondja ki az egyházkerület, hogy az életbe léptetendő középiskolai törvény természetese és jogszerű folyamánként az állami segélyt többé nem nélkülözheti s e végett az 1848-iki XX. t. cz. 3. szakaszát, mely szerint minden bevett vallásfelekezett egyházi és iskolai szükségéi közálladalmi költségek által fedeztesse s ez elvnek részletes alkalmazásával a miniszterium az illető felekezetek meghallgatásával a közelebbi törvényhozás elébe kimerítő javaslatot fog előterjeszteni, életbe léptetni óhajtja.

Gyászhirek. Id. Domján János kajántói ref. pap f. hó 23-án, élete 78-ik évében elhunyt. Az agg lelkipásztor több mint egy félszázadon át önfeláldozó készséggel és hűséggel viselte azt a terhet, mely a szűkölködéssel küzdő protestans papok vállait s lelkét nyomja, most már fáradalmaitól pihen s lelke az ur trónja előtt számot ad sáfarkodásairól. Találjon az ő számadása kedvet az urnál s legyen könnyű neki a hant. — **Lugosy József**, debreczeni kitűnő tanár, tegnapelőtt elhunyt. Ő Debreczenben és Nagy-Bányán élt, mint tanár, a m. t. akadémia tagja, a protestans szellem, érzület és tevékenység tipikus alakja. Nagy nyelvészeti ismerete, mély tudománya, erős hazaszeretete jókor népszerűvé tették őt s a legnehezebb időkben — 1850-től 1861-ig — a nemzeti irodalom köztisztelő bajnokává. Debreczen sok jeles fia volt az ő tanítványa. Buvár volt és író, tanító és az ifjuság vezére évtizedeken át. 8—10.000-ból álló könyvtárt gyűjtött, melyben 170 ritka ungarikon s 23 unikum volt még pár év előtt. A magyar akadémia és muzeum könyv- és kéziratárát is sok ritkasággal gazdagította. Jeles férfi volt, hasznosan élt, mély nyomokat hagyott maga után a nemzetéletben és nemzeti irodalomban. Halálát gyászolja a tudomány, megérzi a haza, siratják sok tanítványi.

FŐTISZT. NAGY PÉTER PÜSPÖK ÚR A KÖVETKEZŐ KÖRÖZVÉNYEKET BOCSÁTOTTA KI:

Köröztetnek:

453—1883. A széki egyház megyében a visai kántor-tanítói állomás. Javadalma: 64 véka férő szántó, 10 szekér szónára való kaszáló haszonélvezete, mely fekvők — 12 v. férő szántó és 2 sz. szénát termő kaszáló kivételével — minden évben használtatnak, 100 kis véka török búza az egyházközség magtárából, 20 frt alapítványi kamat; 4 szekér tűzifa az egyházközség erdejéből; 20—20 kr minden gazdától fa-pénz czimen; tanításért, „betűzőktől“ 20—20 kr, „olvasni tudóktól“ 40—40 kr; temetésért: énekszóval 20 kr, bucsuztatóval 60 kr. Az összes föld adót fizeti az egyhk. 12 kis vékányi szántót megművelnek s egy darab kaszálót lekaszálnak az egyháztagok, Pályázati határnap: május 30-ika. Folyamodványok t. t. Csizsár László h. esperes aához Bálványosváralyára küldendő.

456—1883. A sz.-szolnoki egyház megyében a tasnád-szántói kántor-tanítói állomás. Javadalma: 13 Hl. és 76 l. rozs, vagy elegybuza; 6 Hl. és 26 l. tiszta búza; 50 frt készpénz a mlgs. Radák báró udva-

rától; 16 frt 30 kr az egyhk. pénztárából; 13 $\frac{1}{2}$ h. szántó, 4 $\frac{1}{2}$ h. rét (a szántói határon); 6 h. szántó (a szilvási l. egyhk. határán) haszonélvezete, melyeknek megmivelése és adójuk fizetése részben az egyházközséget, részben pedig a tanítókat illeti; 2 szekér fa; tandíj: rendss tankötelesektől (24—30) 40 kr és 1 v. csős törökbúza, ismétlőktől (8—12) 45 kr; temetésért: predikációval 35 kr, énekszóval 25 kr, bucsuztatóért külön 50 kr; tisztességes lakás: két szoba, konyha, kamara, istálló, sertésöl és veteményes kert. Pályázati határnap: május 30-ika. Folyamodványok t. t. Szabó Pál esperes aához Diósadra küldendők.

487—1883. A marosi egyházmegyében az ikland-káái papi állomás. Javadalma: a) az iklandi egyhktől; 56 $\frac{1}{2}$ kal. búza, 34 $\frac{1}{2}$ kal. zab kepe; 49 $\frac{1}{2}$ véka vegyes gabona; 49 $\frac{1}{2}$ v. zab, 28 szekér fa; 3 h. 1430 □-öl szántó (mivelik a hívok); 1 h. 126 □-ölrét haszonélvezete; — b) a káái egyhktől: 47 $\frac{1}{2}$ kal. búza, 37 $\frac{1}{2}$ kal. zab, 48 véka vegyes gabona, 48 v. zab, 12 $\frac{1}{2}$ sz. fa, 24 tenyeres napszám. A felsoroltak pénzértéke 266 forint

7 krban van megállapítva. Ehez járul a tisztességes lakáson kívül egy 4 szekér szénát s ugyanannyi sarjut termő kaszáló haszonélvezete és 33 forint 90 krajczár camaraticum benefitium.

Ugyanazon egyházmegyében a bödő-mosoni papi állomás. Javadalma: a) Bödő anyagyhktől: 52 $\frac{1}{2}$ kal. búza; 52 $\frac{1}{2}$ kal. zab; 17 $\frac{1}{2}$ sz. fa; 10 frt 50 kr consistoriale benefitium; 9 h. 1087 □-öl szántó, 3 h. 729 □-öl kaszáló, 1 h. 1061 □-öl legelő haszonélvezete; b) Moson l. egyhktől 60 kal. búza; 36 kal. zab; 19 tenyeres napszám; 25 frt 20 kr kegyadományi kamat; 8 frt 40 kr fa-illeték; 1 h. 1422 □-öl szántó. Az összes fizetés a lakhely, gazdasági épületek és belső telek hasznán kívül 260 frt 80 kr pénzértékre van hivatalosan becsülve. Pályázati határnap mindkét állomásra nézve: május 30-ika. Folyamodványok t. t. Rákosi Lajos h. esperes aához Lukafalvára (u. p. Nyárádtő) küldendők.

Kolozsvártt, 1883. ápril 24.

H I R D E T É S.

P á l y á z a t.

A f.-szabolcsi egyházmegyében kebelezett piricsei ref. egyházban a lelkészi állomás üresedésbe jövén, az ezen állomás elnyerésére minősítve levő és igényt tartó lelkészek felhivatnak, hogy ez iránt való pályázati kérvényüket Lukács Ödön espereshez Nyiregyházán — u. p. helyben — **f. é. május 7-ig adják be.**

(12) (1—1)

Az ezen állomásra választandó lelkész fizetése:

1. Minden telkes gazda fizet 4 véka gabonát; ha búzája terem, ebből egy véka búza fizetendő. Ilyen gazda van 8. Fizet összesen 6 köből gabonát, 2 köből búzát; a gabona 4 frt 50, a búza 6 frtjával számítva	39 frt — kr.
Fizet fejenként mindenik gazda 1 frt 31 krt	10 frt 48 kr.
2. Féltelkesek fizetnek 3 véka gabonát. Van ilyen 20. Pénzben	67 frt 50 kr.
Fizet fejenként 77 kr. pénz	15 frt 40 kr.
3. Házasszellegek fizetnek 2 véka gabonát; van ilyen 21. Pénzben	47 frt 25 kr.
Pénzben fizetnek fejenként 25 krt.	5 frt 25 kr.
4. Házatlan zsellérek 1 véka gabonát. Van ilyen 14. Pénzben	15 frt 75 kr.
Pénzben fizetnek 13 krt.	1 frt 82 kr.
5. Van a lelkésznek fordulókban 48 hóld földje. Hóldja p. 4 frt.	192 frt — kr.
Ebből az egyház 5 hóld őszt teljesen megmunkál; kétszer megszántja, elveti, learatja, behordja. A mag és elcsépeletetés a lelkész terhe. Pénzértéke	20 frt — kr.
6. Három öl fa p. 6 frt 50 kr.	19 frt 50 kr.
7. Cselédek fizetnek 1 véka gabonát, vegyes felényit. Számuk 35—45 közt változik. Begyűl 8 köből gabona körül. Pénzben	36 frt — kr.
8. Özvegy asszonyok 1 zsákot, vagy 50 krt. Van ilyen 10. Pénzben	5 frt — kr.
9. Van a lelkésznek 16 darab marhalegeltetési joga. Darabja 2 frt.	32 frt — kr.
10. Stóla a szokott s törvény által megszabott. Tehető	50 frt — kr.

Összesen 556 frt 95 kr.

Debreczen, 1883. ápril 16.

Révész Bálint, püspök.